

Mitä on kuolema?

Palanen yliaistillista sielutiedettä
Kirjottanut

Pekka Ervast

Helsingissä 1904
Kirjapainoyhtiö Valo.

Alkulause.

Tämä kirja puhuu kuolemasta.

Ensiksi se väittää, ettei ihminen kuollessaan kuole, ja toiseksi se kertoo ihmisen kohtalosta kuoleman jälkeen.

Monen mielestä aine ei ole sen arvoinen, että siitä kannattaisi kirjoittaa kokonainen kirja.

Minun mielestäni asian laita on päinvastainen.

Jos tietäisimme, ettei ole mitään olemassa kuoleman jälkeen, silloin olisi vaitiolo ainoa järjellinen kanta.

Mutta sitä ei kukaan uskalla sanoa tietävänsä.

Päinvastoin ihmiskunnan yleinen usko aina on ollut ja on, että elämä jatkuu kuoleman jälkeen.

Jos nyt kaikki tietäisivät, minkälainen todellisuudessa tämä kuolemanjälkeinen olo on, silloin ei liioin enää kannattaisi siitä puhua.

Mutta koska tästä asiasta on vallalla erilaatuisia ja ristiriitaisia käsityksiä, on tarpeellista, että ne, joiden silmä vähänkin on saanut kurkistaa peitteen taakse, kertovat muille, mitä he ovat nähneet.

Sinä mielessä olen tämän kirjan kyhännyt.

Olen kirjassa lausunut oman kantani. Tämä kantani ei ole minun keksimäni, se ei ole uusi eikä ennen kuulumaton, vaan moni on tullut tutkimuksissaan samoihin johtopäätöksiin kuin minä. Olen vuosikausia harrastanut näitä asioita ja olen saavuttanut kantani seuraavalla tavalla:

- 1) lukemalla tähän alaan kuuluvaa kirjallisuutta;*
- 2) nähtyäni eräitä mediumistisia ilmiöitä; ja*
- 3) tekemällä eräitä yliaistillisiä kokemuksia.*

Kirjassa viitataan muutamiin näitä asioita koskeviin teoksiin ja kerron muutamista näkemistäni ilmiöistä ja tekemistäni kokemuksista. En uskalla väittää, että tutkimukseni yhteenkään suuntaan olisi pitkälle ulottunut. Olen vasta-alkavainen ja sekä lukuni että kokemukseni ovat vastaavassa määrässä vähäpätöiset. Tunnustan enemmän ajatelleeni kuin nähneeni.

Mutta uskon seisovani vankalla pohjalla ja kun suuntaan katseeni pimeyteen ympärilläni, näen siksi paljon, että uskallan tarjota auttavan käden abdingossa olevalle veljelleni.

Jos siis pyydän lukijaa hyväntahtoisesti suomaan anteeksi kaikki kirjani vaillinaisuudet ja heikot puolet, pyydän samalla, ettei hän jättäisi sanojani aivan huomaamatta.

Oulunkylässä marraskuulla 1904.

P. E.

Sisällys.

Sfinksin arvotus

Kuoleman kynnyksellä.

1. Kaksi vastausta
2. Uusi tieto
3. Psykkinen tutkimus
4. Klärvoajansi-ilmiot
5. Inspirationsi-ilmiot
6. Hypnotiset ilmiöt
7. Spiritistinen tutkimus
8. Spiritistisiä ilmiöitä
9. Mediumistisiä ilmiöitä
10. Okkultinen tutkimus

Kuolema, kussa on otasi?

1. Ikuinen kadotus
2. Tietomme lähteet
3. Paljas sielu
4. Vähän psykologiaa
5. Mitä kuolema voisi olla
6. Helvetti ja kiirastuli
7. Taivas
8. Vainajat ja fyysinen maailma

Kuolematon sielumme.

1. Resurgam
2. Ihmiselämä
3. Valoa kohti

Kuoleman kunniaksi

Vieraskieliset sanat

Sfinksin arvotus.

Kreikkalainen muinaistaru kertoo, että Theben kaupungin ulkopuolella asusti kalliolla meren rannalla puoleksi ihmisen, puoleksi eläimen muotoinen hirviö, joka oli koko paikkakunnan kauhuna. Tämä sfinksi, joksi hirviötä kutsuttiin, asettui joka ohitsekulkijan eteen ja teki hänelle seuraavan kysymyksen: „mikä se on, joka kävelee aamulla neljällä jalalla, päivällä kahdella ja illalla kolmella?“ Jos ei matkustavainen osannut vastata sfinksin kysymykseen, täytyi hänen syöstä kalliolta alas meren syvyyteen ja saada surmansa sen alloissa. Mutta ken osaisi ratkaista arvotuksen, hän pelastuisi ja sfinksi häviäisi.

Ja taru kertoo, että Theben kansa oli epätoivoissaan tästä onnettomuudesta, sillä ketään ei ollut, joka olisi kyennyt sfinksin arvotusta ratkaisemaan. „Me korotamme Theben kuninkaaksi hänet, joka pelastaa meidät tästä hirviöstä!“ oli sentähden kansan pyhä lupaus.

Eräänä päivänä tuleekin Oidipos vaeltaen tietä pitkin — Oidipos, jonka Sofokles on ikuistuttanut kuolemattomissa surinäytelmissään. Oidipos tulee, miettien kohtaloaan, jonka orakkeli on hänelle ennustanut, ja kun hän on kulkemaisillaan kuulun kallon sivu, astuu sfinksi, hirviö, jolla on naisen pää ja rinta ja leijonan alaruumis, hänen eteensä ja kysyy uhmaten: „mikä se on, joka kävelee aamulla neljällä jalalla, päivällä kahdella ja illalla kolmella?“

„Kukapa se olisi muu kuin ihminen, joka lapsena konttaa, miehenä käypi suorassa ja ukkona nojaa sauvaansa!“ vastaa Oidipos hymyillen.

Tämän vastauksen saatuaan sfinksi pakeni, heittäytyi itse kalliolta alas mereen eikä sen koommin kuulunut. Mutta Oidipos valittiin suurella riemulla Theben kuninkaaksi.

Näin kertoo boiotilainen muinaistaru, ja me nykyajan ihmiset, me ihmettelemme. Me ihmettelemme sen lapsellisuutta, niinkuin ylipäänsä olemme tottuneet ihmettelemään vanhojen kansojen lapsellisia käsitteitä.

Mutta meidän ihmettelymme johtuu siitä, ettemme näe muuta kuin ulkonaisen kuoren, ettei meidän katseemme tunkeu syvälle kertomuksen ytimeen, vaan takertuu sen pintapuolisiin sanoihin. Helppo todella olisi ollut ratkaista sfinksin arvotus, jollei se muuta sisältänyt kuin tuon yksinkertaisen kysymyksen. Vähäinen kekseliäisyys olisi päästänyt pälkähästä.

Egyptin mystereistä polveutuvan muinaistarun sisällys oli kuitenkin aivan toinen. Vertauskuvan muodossa se heitti ihmisen eteen elämän ja kuoleman arvotuksen.

Sfinksi oli kuoleman symboli, ja samalla kuolemattoman elämän. „Sinä ihminen, joka elämäsi aamulla konttaat, joka päivällä käyt suorassa ja illalla nojaat sauvaasi — ken sinä olet? Ratkaise tämä arvotus ja sinä olet saavuttava elämän kruunun!“

Ja jos sfinksin kysymys oli tällöinen, silloin emme ihmettele, että useimmat elämän tiellä vaeltajat joutuivat hämilleen ja jäivät mykkinä seisomaan. Vaan me ihmettelemme, että Oidipos osasi siihen vastata.

Sillä tähän kysymykseen, kuka ihminen on, kätkeytyy elämän ja kuoleman salaisuus.

Se on vuosituhansien arvotus, se on joka ihmissydämen mykkä kysymys!

Onko ihminen se ruumiillinen olento, joka lapsesta kehittyy mieheksi ja miehestä muuttuu ukoksi, joka

elää hetkisen tällä avaruuksien tomuhiukkasella, jota kutsutaan maaksi, ja elettyään ikänsä kuolee, se on lakkaa olemasta?

Mutta ruumiillinen olentohan ihminen on ainoastaan muitten silmissä, omassa itsessään hän tietää olevansa toinen. Ruumiillinen elämä ja kaikki mitä siihen kuuluu, on ainoastaan yksi puoli hänen olemuksestaan. Niin, se elämä ei olisi edes inhimillistä, ellei se toinen, joka hän oikeastaan tuntee olevansa, omistaisi sitä itselleen. Tämä toinen on hänen inhimillinen tajuntansa, hänen tajuava, itsetietoinen minänsä. Muut havaitsevat ainoastaan hänen olemuksensa ruumiilliset ilmaukset, itse hän tuntee itsensä sielulliseksi oleneksi — tietäväksi, tahtovaksi, tuntevaksi hengeksi.

Jos nyt sfinksin arvotus koski ihmistä sielullisena olentona, niin se vaati vastaajalta täydellistä itsensä-tuntemista. Ihmekö silloin, jos arki-ihminen, joka tuskin oli ehtinyt ajatella itseäänkään muuna kuin ruumiillisena olentona, oli kykenemätön asiaa ratkaisemaan? Moniko ajattelijoihistaakaan olisi uskaltanut väittää, että hän oli peilannut kaikkia sielunsa syvyyksiä?

Syventyessään itseensä ihminen huomaa sieluelämänsä niin rikkaaksi ja niin monipuoliseksi, että hän hämmästyttää omaa salaperäistä olemustaan, johon mahtuu kokonainen maailma ajatuksia ja tunteita. Hän ei kohtaa tiellään ammottavia kuiluja ainoastaan ulkona luonnossa; hänen omassa sisässäänkin aukenee joskus pohjattomia syvyyksiä, jotka puhuvat hänelle aavistamattomista pahan mahdollisuuksista; myrskyt eivät riehua ainoastaan hänen ympärillään, hänen omassa rinnassaan saattavat riehua myrskyiset intohimot. Hän ei näe taivaan siintävää sineä ja auringon kirkasta paistetta ainoastaan ulkopuolella itseään; sielussaan hän saattaa iloita jumalallisen hengen valosta ja puhtaan mielikuvituksen taivaallisesta lennosta.

Tarkastaessaan itseään ihminen hämmästyttää oman sieluelämänsä vaihtelevaisuutta, hän hämmästyttää omaa minäänsä, joka on kuin prismaan taittunut valonsäde: täynnä väri- ja värivivahduksia ja vaihteita, ja ensi hetkenä hän urkkii itseltään, lieneekö hänen koko sisällinen olemuksensa juuri tuossa vaihtuvassa, haihtuvassa sieluelämässä? Mutta mietittyään tarkemmin hän ymmärtää, että kaiken vaihtelun takana on aina ja alati hänen tajuava minänsä, hänen yksilöinen tajuntansa, joka yhäti pysyy samana. Niinkuin värin valonsäde on prismaan joka väri- ja värivivahduksen näkymättömänä kannattajana, niin on ihmisen tajuntakin kaiken sieluelämän pohjana ja perusteena. Sama minä raivoaa toisena hetkenä vihan vimmassa, toisena se heltyy kyyneliin kiitollisesta rakkaudesta; milloin siinä riehuu sokeat intohimot, milloin se on tyyni ja kirkas kuin viisaan mieli. Sama on se minä, joka lapsena konttaa, miehenä käypi suorassa ja ukkona nojaa sauvaansa.

Ja ajatellessaan itseään ihminen sanoo: ihmeteltävä on minun henkeni; niinkuin kukka kasvaa, kehittyy ja lakastuu ruumiini, niinkuin taivas muuttaa sieluelämäni muotoaan; tästä huolimatta tietävä, tahtova, tunteva henkeni säilyy samana, samana säilyy tajuava minäni; mistä on siis kotoisin tämä ponnistava ja pyrkivä henkeni, kuka olen minä, joka olen olemukseni varsinainen keskus? Ruumiini on syntynyt kuin kukka, sieluelämäni on sen kukan tuoksua — onko henkenikin ruumiista syntynyt? Ruumiini lakastuu kuin kukka, kenties sieluelämäni haihtuu kuin kukan tuoksu, mutta kuolenko minäkin ruumiini sortuessa? Kuolenko minä vai olenko sielu, joka elän, vaikka näkyväiset katoavat?

Näin ihminen puhuu itselleen ja nyt vasta arvotus esiintyy hänelle suuruutensa oikeassa valossa. Jos nyt elämän ja kuoleman sfinksi astuu hänen eteensä ja uhmaten kysyy: „ihminen, ken sinä olet?“ niin emme ihmettele, että hän, jolta vastausta vaaditaan, polvistuu ja kuiskaa:

„Oi sinä mahtava kysyjä, en sitä tiedä.“
Mutta kuoleman sen pitää, joka ei sitä tiedä.

Kuoleman kynnyksellä.

1. Kaksi vastausta.

Sfinksin kysymykseen ihmisen elämästä sen laajimmassa ja syvimässä merkityksessä on aina ollut kaksi vastausta tarjona, kaksi vastausta, jotka samalla ovat toistensa vastakohtat. Sillä kun kysymyksen ponsi koskee ihmistä kuolemattomana olentona, on siihen aina voitu vastata joko myöntävästi tai kieltävästi. „Ihminen on ikuinen henki: hän elää, vaikka hänen ruumiinsa kuolee,“ ovat sanoneet toiset, mutta toiset ovat ihan päinvastoin väittäneet, että ruumiilliseen kuolemaan loppuu ihmisen koko tajuinenkin olemassaolo. Tosin näitä materialisteja eli aineesenuskotia aina on ollut vähemmistössä, riippuen siitä, että uskonnot kaikkina aikoina ja kaikissa maissa ylipäänsä ovat opettaneet ihmisen kuolemattomuutta, mutta useinkin ovat sangen ajattelevaiset ja teräväpäiset ihmiset kannattaneet materialismin uskoa kaiken yksilöllisen olemassaolon katoavaisuudesta.

Eikä tämä mikään ihme ole. Joskin useimmat ihmiset, jotka maailmaan syntyvät, kuulevat opettavan, että ihminen elää kuoltuaankin, saattavat toiselta puolen verrattain harvat sanoa itse nähneensä ja kokeneensa, että tuo opetus pitää paikkansa todellisuudessa. Useimpien kuolemattomuus-usko perustuu paljaaseen otaksumiseen — „niinhän uskonto tai kirkko tai joku pyhä kirja tai joku viisas jumalanmies on väittänyt . . . ja sanoohan sen minun omatuntonikin.“ Ei tämmöisessä kannassa suinkaan ole mitään moitittavaa, onhan lapsellinen luottamus muutamana kehityskautena välttämätön, mutta horjumaton se kanta ei ole. Kun ihminen herää itsenäiseen ajatteluun, tekee hän pian eroa uskon ja tiedon välillä ja huomaa, että hän järjellisenä olentona saattaa lujasti luottaa ainoastaan siihen, mitä hän itse tietää. Toisen tieto ei ole hänen omansa ja usko toisen tietoon ei korvaa oman tiedon puutetta. Ihminen rupeaa itse ajattelemaan, itse pyrkimään totuuteen, ja omien puutteellisten kokemustensa takia hän joutuu siihen johtopäätökseen, ettei toisillakaan tässä asiassa ole mitään tietoa, vaan että kuolemattomuus-usko onkin paljasta luulottelua.

Tämä on materialistisen ajatuskannan tyypillinen synty sekä yksilössä että yhteiskunnissa. Sen huomaamme oitis, jos luomme lyhyen silmäyksen materialismin syntyhistoriaan esim. nykyaikaisessa kristikunnassa.

Pitkin pimeätä keskiaikaa oli kirkko opettanut, että ihmisellä oli kuolematon sielu. Tämä itsessään ihana oppi olisi voinut luoda paljonkin valoa keskiajan henkiseen hämäryyteen, ellei samalla olisi pelotettu ajatteluun tottumattomia kansoja ikuisen tulen ja piinan pöyristyttävillä kuolemankuvilla. Mutta vaikka kirkonopilla täten oli varjopuolensa, saivat yhtäkaikki ihmiset kuulla, että heissä oli ja eli muutakin kuin paljas katoovainen ruumis; ja se on kirkon ansioksi luettava.

Tuli sitten renässansi ja uskonpuhdistus ja vapautti mielet kirkollisen dogmatismen kahleista. Syntyi tieteellinen tutkimus, heräsi filosofinen mietiskely. Ruvettiin ajattelemaan ominpäin, ei enää niinkuin mystikot tarkkojen uskonnollisten rajojen sisäpuolella, vaan vapaasti, itsenäisesti ja aikaa myöten — vallattomasti.

Ensin vapaa ajattelu tietysti pysyi vanhoissa aisoissaan, sillä ihmisen aatos ei äkkipikaa etsi itselleen uusia uria. Kristillisen ajan ensimmäiset varsinaiset filosofit eivät sentähden poikenneet kirkonopista sen ydinkohdissa, vaan pikemmin sitä perustelivat ja syvensivät. Niinpä he olettivat ymmärrettäväksi tosiasiaksi tuon ihmisolemuksen kaksinaisuuden (sielun ja ruumiin) ja ottivat vain järjellisesti selittääkseen, millä tavalla se oli ymmärrettävissä.

Premissi heillä oli valmis: ihmisellä on sielu, sielu elää ruumiin kuoleman jälkeen; nyt he vain kysyivät:

mikä on tuo kuolematon sielu ja missä suhteessa se on katoovaiseen ruumiiseen?

Ja he vastasivat filosofisella kielellään, että sielu on „aineeton eli ajatteleva olio“ ja ruumis „aineellinen eli ulottuvainen olio.“ Mutta kuinka nämä kaksi niin erilaatuista oliota saattoivat olla keskinäisessä vuorovaikutuksessa, se kysymys oli pulmallisempi. Vanha teologinen selitys, jonka mukaan ne muitta mutkitta vaikuttivat toisiinsa samalla tavalla kuin aineellisetkin kappaleet, ei tyydyttänyt ajattelevia filosofiä. Niinpä syntyi kaksi uuta selitystapaa. Toinen purki gordilaisen solmun yhdellä iskulla, selittäen jyrkästi, ettei sielu ja ruumis ollenkaan vaikuta toisiinsa, vaan että jumalallinen kaitselmus aina ja joka paikassa oli välittämässä niiden yhteyttä ja suhdetta toisiinsa (Cartesius). Toinen puolestaan otaksui, että luoja alkuaan oli luonut sielun ja ruumiin semmoisiksi, että niiden kesken aina vallitsi täydellinen sopuointu eli harmonia (Leibnitz).

Näistä selitystavoista filosofi Leibnitz antoi sukkelan kuvan vertauksessaan kahdesta kellosta. Ihmisen sielu ja ruumis, hän sanoi, ovat kuin kaksi kelloa, jotka aina näyttävät yhtä. Skolastiset teologit ja rahvas ymmärtävät tämän siten, että osottimet ovat jollain tavalla sidotut toisiinsa ja siis vaikuttavat toisiinsa; okkasionalistit eli kaitselmusteorian kannattajat ymmärtävät asian siten, että kelloseppä aina on vieressä asettamassa toista osotinta toisen mukaan, jota vastoin hän itse selittää niiden yhtäpitäväisyyden siten, että kelloseppä heti teki kaksi niin sopuointuista kelloa, että niiden osottimet, vaikka toisistaan riippumattomat, alati näyttävät yhtä.

Tämän kaiken piti tietysti olla kuolemattomuusopin puolustamista ja selittämistä. Mutta kun tätä tehdessä jouduttiin pois alkuperäisestä kysymyksestä ja ruvettiin tutkimaan tuon kuolemattomaksi sanotun sielun olemusta ja luontoa, käännettiin pian huomio yksinomaan tähän toiseen, mieltäkiinnittävään ja tavallaan likeisempään kysymykseen ihmisen sielusta. Ja sen sijaan, että nuo ensimmäiset filosofit olivat tyytyneet järkipärisesti ajattelemaan sen nojalla, mitä he uskoivat eli luulivat tietävänsä ihmisielusta, alettiin nyt kysyä, mitä tiedon ja ymmärryksen mahdollisuuksia ihmisielulla oikeastaan oli — herättiin itse asiassa näkemään ero uskon ja tiedon välillä.

Uusi suunta muodostui siten kokemusperäiseksi eli empiristiseksi. Ei ihminen paljaan järkensä avulla voinut mitään tietää, arveltiin. Olihan hänen sielunsa syntyessään kuin *tabula rasa* eli taulu, johon ei mitään ole kirjoitettu! Vasta kokemukset antoivat sille sisältöä; ihmisen järjessä ei ollut mitään muuta sisältöä kuin se, minkä hän kokemalla saavutti (Locke).

Kuinka lyhyt askel sitten oli empirismistä materialismiin! Kun kerran koko ihmisielun sisältö, huudahti ranskalainen valistusfilosofia, kun koko ymmärrys on kokemuksen tulos, on aistimuksien aiheuttama, miksikä silloin ollenkaan puhua sielusta jonkinmoisena toisena oliona? Aistiminen on materian eli aineen ominaisuus niinkuin ulottuvaisuus ja liikunto. Jos luonnossa olisi mitään kuollutta, sopisi puhua aineen ulkopuolella olevasta elämästä, mutta kun kaikki luonnossa on liikuntoa ja elämää, on turha etsiä siitä materiasta riippumatonta henkeä. Ei ihmisellä siis ole sielua eikä ihminen ole kuolematon!

Semmoinen oli materialistisen ajatuskannan synty uuden ajan kristikunnassa. Tästä historiallisesta esimerkistä näemme selvästi, että ajatteleva ihmismieli luonnollisesti kallistuu materialismiin, jos se huomaa, että uskonsa sielun kuolemattomuuteen on ollut rakennettuna arvelujen ja spekulatsioonien höllälle pohjalle. Sillä tässä asiassa, niinkuin muissakin kysymyksissä, on lopullinen ratkaisija yksinomaan *tieto*. Jos ei tiedetä mitään ihmisen sielusta ruumiista riippumattomana oliona, jos ei tiedetä mitään ihmisielun kuolemattomuudesta, saattaa kyllä olla kaunista ja mieltä ylentävää siitä haaveilla, mutta mitään todellista arvoa semmoisella haaveilulla ei ole tieteellisesti ajattelevan ihmisen silmissä.

Tämän ymmärsivät 18:n ja 19:n vuosisadan materialistit, ja meidän täytyy syystä kysyä, perustuiko heidän oma kantansa todelliseen tietoon, olivatko he lausuneet elämän arvotuksen pohtimisen viimeisen sanan. Eikä tällä kysymyksellämme ole ainoastaan historiallista intressiä. Materialisteja on tänäkin päivänä ja vastaus kysymykseemme on yhtä tärkeä tänään kuin se olisi ollut silloin.

Silloin ei osattu kumota heidän väitteitään, sillä ne perustuivat siihen, mitä jokainen tiesi ja tunsu todeksi, ja varsinainen tieteellinen tutkimus oli niin nuori, että se jätti kaikki johtopäätösten tekemiset filosofien haltuun. Mutta onko yhä vielä samoin? Ollaanko vielä samassa asemassa kuin valistusajan ihmiset, että jollemme tahdo nauraa itseämme meidän täytyy olla kaiken kieltäjiä?

Emme suinkaan. Ei valistusajankaan hienosti sivistyneitten seuraihmissen olisi tarvinnut olla materialisteja eikä kenenkään pakosta tarvitse olla materialisti, jos hän vain ajattelee asioita kyllin arvostelevasti. Tämän on selvästi todistanut Kantin kriittinen filosofia. Se näyttää, ettemme mitään tiedä olioista sinään, vaan ainoastaan niiden ilmiöistä, ja väärin on tehdä liian äkkipikaisia johtopäätöksiä ilmiöiden perusteella. Kun materialisti havaitsemainsa ilmiöiden nojalla päättää, ettei sielua ole, unohtaa hän, mikä suuri ero on laadun puolesta olemassa ruumiillisten ja sielullisten ilmiöiden välillä. Emme toiselta puolen sen johdosta, että tunnemme sielullisia ja ruumiillisia ilmiöitä, saata päättää, että sielumme on erityinen olio, sillä voihan sekä henkisiä että aineellisia ilmiöitä olla aiheuttamassa joku kolmas tuntematon todellisuus. Meidän on sentähden pysyttelemisen odottavalla ja mieluummin epäilevällä kannalla ja lausumme tervetulleiksi kaikkia uusia kokemuksia, jotka ovat omiansa laajentamaan näköalaamme.

Tämmöinen olisi voinut olla koko 19:nneen vuosisadan filosofinen kanta, ja vaikka materialismi pääsi suureen vauhtiin ja kehittyi huippuunsa juuri viime vuosisadalla, voitti samalla kriittinen filosofia yhä enemmän alaa ajattelevammassa piireissä ja todellinen tieteellinen tutkimus omisti sen näkökannan periaatteekseen. Vielä kyllä näkyvät ja tuntuvat tuon suuren materialistisen hyökylaineen mainingit — niinpä meillä Suomessa vasta äskettäin on ruvettu levittämään materialismin oppia, varsinkin sosialistisen liikkeen yhteydessä —, mutta kaikki ne, jotka todella seuraavat aikaansa, ovat sen kannan hylänneet ja ainakin asettuneet arvostelevalle kannalle, elleivät suorastaan ole ottaneet vastaan sitä uutta valoa, mitä eräänlaatuiset tutkimukset viime aikoina ovat ilmi tuoneet.

Sillä niinkuin sanottu, meidän asemamme nykyaikana ei laisinkaan ole sama kuin valistusajan ihmisten. Meillä ei ole valittavana ainoastaan sokean uskon ja tuiki vähäpätöisen ja rajotetun tiedon välillä. Meidän tietopiirimme on laajentunut. Meidän ei tarvitse tyytyä sokeaan uskoon päästäksemme materialismin kahleista eikä meidän tarvitse uskoa tyhjyyteen ollaksemme aivan rehellisiä omissa silmissämme. Me voimme päästä tietoon — tietoon, johon jokainen pyrkii, materialistikin, vaikka se tieto on aivan toisenlainen kuin materialistin.

Me voimme päästä tietoon siitä, että ihminen elää kuoleman jälkeen ja että hän ei ole ruumiillinen olento, jolla mahdollisesti on sielu, vaan että *hän on sielu*, joka silminnähtävästi on puettu ruumiiseen.

2. Uusi tieto.

Luonnollista on, että jos me elämme ruumiillisen kuoleman jälkeen — jos me itse elämme eikä vain jokin epätietoinen sielu meissä — me nyt jo maan päällä eläissämme olemme sitä samaa kuin myöhemmin tulemme olemaan kuoleman jälkeen; toisin sanoen, jos olemme sieluja kuoleman jälkeen täytyy meidän olla sieluja nytkin ja meidän tosi, varsinainen olemuksemme on juuri siinä, että olemme sieluja.

Kun sentähden kysymme: eläkö ihminen kuoltuaan? voimme asettaa saman kysymyksen tähän muotoon: onko ihminen sielu, joka saattaa elää fyysisestä ruumiista riippumatta? ja jos voisimme tähän jälkimäiseen kysymykseen vastata myöntävästi, sisältyisi siihen myöntävä vastaus edelliseenkin.

Itse asiassa voimme saada myöntävät vastaukset kumpaiseenkin kysymykseen. Ja se tieto, joka antaa meille nämä vastaukset, perustuu kokemukseräisiin ja havainnollisiin tosiasioihin eikä yksinomaan filosofisiin päätelmiin.

Tämä väite tuntunee lukijan mielestä oudolta ja rohkealta, kun hän muistelee, mitä sielutieteen alalla opetettiin koulussa tai yliopistossa. Sanottiinhan siellä, ettemme mitään tiedä suorastaan sielusta, ettei koko kysymys kuulunutkaan sielutieteen alalle, vaan filosofian. Puhukoot filosofit sielusta erityisenä oliona, kutsukoot sitä Lotzen kanssa sieluatomiksi tai kieltäkööt sen olemassaolon kokonaan, sielutiede ei sekaannu noihin kiistoihin. Sielutieteellä on oma alansa; kuin luonnontiede ainakin se on muodostunut eksaktiseksi tutkimukseksi ja sen tutkimusala on inhimillinen sieluelämä. Sielullisia ilmiöitä se tutkii eikä välitä mitään metafysisistä kysymyksistä.

Virallinen sielutiede on tosiaan Kantin viittausten mukaisesti „sielutiedettä ilman sielua“! Uudempi n. k. eksperimentaalinen eli kokeellinen psykologia on kyllä kohdannut joukon ilmiöitä, joita sen on vaikea selittää etsimättä uusia lähtökohtia, mutta periaatteelleen uskollisena se niin kauan kuin mahdollista koettaa tulla toimeen ilman sielua.

Niitä tutkimuksia ja johtopäätöksiä, joista tässä kirjassa puhumme, tehdään siis varsinaisen virallisen tieteen piirien ulkopuolella. Ajatteleva lukija ei kumminkaan tästä säikähtyne. Onhan aikamme tunnusmerkkejä, että se on siirtänyt saman pyhän kunnioituksen, jota se ennen omisti kirkolle, sille ylimäisten oppineitten pienelle piirille, jolla nyt on ikäänkuin patentti totuuden tiedosta. Ennen oli uskonto korkein auktoriteti, nyt on tiede. Hyvä ja kiitettävä tämä aikamme ominaisuus on, mutta liiallisuus on siinäkin kohden haitaksi.

Unohdamme helposti, ensiksi että tieteen ikuisena vaalilauseena on oleva: eteenpäin, lakkaamatta eteenpäin suurempaa tietoa kohti, ja toiseksi että tieteen eteneminen on hidasta. Tiede ottaa askelen eteenpäin oikeastaan vain silloin, kun joku tunnustettu tutkija tekee havainnon eli keksinnön, joka avaa uusia näköaloja. Kauan sitä ennen on sama asia voinut olla tiettyä ja tuttua ulkopuolella tiedemiesten piiriä; siitä on vain puhuttu ja kerrottu „epätieteellisellä“ tavalla, joka on herättänyt tiedemiesten epäilyksen. Hypnotismi esim. „keksittiin“ vasta silloin (1843), kun englantilainen lääkäri James Braid muodosti tämän nimen kreikkalaisesta sanasta *hypnos* (uni) ja osasi kirjottaa tutkimuksistaan tieteellisen teoksen. Että saksalainen Mesmer 70 vuotta varhemmin harjotti samanlaisia tutkimuksia, siitä ei sopinut puhua, sillä Ranskan tiedeakademian asettama kommissio oli „todistanut“ Mesmerin humbugiksi.

Että tutkimuksia tehdään tieteen ulkopuolella, ei siis merkitse, että itse tutkimukset ovat epätieteellisiä tai epäluotettavia, vaan että tiede, toisin sanoen tiedemiesten joukko kokonaisuudessaan ei vielä ole kääntänyt niihin huomiotaan. Kaikki tutkimukset, joita tehdään rehellisesti, tunnollisesti, tarkkuudella ja kriittisyydellä, ovat „tieteellisiä“, ja kun niihin vielä ottaa osaa tieteellisesti sivistyneitä henkilöitä, jopa

yksityisiä tiedemiehiäkin, täyttävät jo edellytykset tieteellisyyden vaatimuksia.

Niitä psykologisia tutkimuksia; joista tässä on kysymys, tehdään nykyään kolmessa eri piirissä, joiden voimmme sanoa suhtautuvan toisiinsa niinkuin kolme erisuurta, toistensa sisällä olevaa ja toisiaan samassa pisteessä sivuuttavaa ympyrää. Nämä kolme tutkimuksen haaraa ovat:

- 1) itsenäinen *psykkinen tutkimus* yleensä,
- 2) *spiritistinen tutkimus* eli spiritismi ja
- 3) *salatieteellinen* tutkimus eli okkultismi.

Ensimmäistä haaraa edustavat lukuisat yksityiset tutkijat ja seurat semmoiset kuin Lontoon Psykkinen Seura (Society for Psychical Research), joka niistä on huomattavin ja tunnetuin. Toinen tutkimushaara on erinäisistä syistä muodostunut mahtavaksi, tavallaan uskonnolliseksi liikkeeksi, vaikka sitäkin edustavat lukuisat itsenäiset tutkijat. Kolmas, salatieteellinen tutkimus on oman luonteensa kautta toistaiseksi vähimmin tunnettu, vaikka sitäkin edustaa, paitsi yksityisiä tutkijoita, kaikkialle levinnyt Teosofinen Seura. Merkille pantava seikka on, että viimeksimainittu tutkimushaara hyväksyy molempain edellisten tulokset, selittäen ne oman tietonsa valossa, jota vastoin sekä spiritismi että psykkinen tutkimus katselee epäilevin silmin salaperäistä, laajempitietoista siskoaan eikä tahdo myöntää arvoa hänen tutkimuksilleen. Kaikkien suhde toisiinsa on kuitenkin aikaa myöten muodostunut toisenlaiseksi kuin se alkuaan oli. Spiritismi esiintyi jo viime vuosisadan puolivälissä, okkultismi 25 vuotta myöhemmin ikäänkuin sen vastapainoksi ja psykismi tahtoi molemman vaikutusvallasta vapaana tehdä itsenäisiä tutkimuksia samoilla aloilla. Väli oli täten alkuaan kireänlainen ja suuri yleisö katsoi kaikkia karsain silmin, mutta ajat ovat nyt muuttuneet. Psykkinen tutkimus ja spiritismi ovat jo ojentaneet toisilleen kättä ja toivottavasti pian molemmat ymmärtävät, mikä suuri apu heillä voi olla okkultismista. Yleisön asema on niinkään toinen. Yliaistilliset ilmiöt eivät enää joudu naurun esineeksi. Psykkinen tutkimus, johon parhaasta päästä on ottanut osaa tiedemiehiä kaikista maista, on saavuttamaisillaan täyttä tunnustusta tieteellisissä piireissä ¹⁾, spiritismi on kuten sanottu muodostunut suunnattomaksi liikkeeksi, okkultisteista ja teosofeista ei enää puhuta, kuin jos he olisivat kaikki petkuttajia ja petkutetuita. Vielä on koittava päivä, jolloin nämä kolme tutkimushaaraa, veljellisesti toisiaan auttaen, käsi kädessä voittavat maailman ja saavat sen ilolla tunnustamaan, että niiden uutterat ponnistukset eivät ole olleet turhaan hukattua aikaa, vaan siunausta tuottavaa työtä.

Tämän ymmärrämme nyt jo, ja nyt jo saamme riemuista sen työn hedelmistä, jos puolueettomasti ja totuutta etsien otamme selkoa noiden tutkimusten tuloksista. Sillä nämä tulokset näyttävät meille:

- 1) että ihminen sieluna on suurempi kuin hänen jokapäiväinen minänsä eli hänen n. k. päivätajuntansa — että hän siis, aivan niinkuin Kant aavisti, on se kolmas olio, jonka elonilmauksia vain ovat sekä ruumiilliset että sielulliset ilmiöt, ja
- 2) että hän sieluna ja sielullisia elonilmauksia säilyttäen saattaa elää fyysisestä ruumiista riippumatta, siis yksilönä elää kuolemankin jälkeen.

Kun maailma kerran tulee ymmärryksessään vakuutetuksi näistä ikivanhoista totuuksista, joita uskonto aina on julistanut ja puolustanut, silloin sen on oleva helpompi ratkaista muita pulmallisia kysymyksiä, joita sen eteen sattuu elämän tiellä.

¹⁾ Lontoon Psykkisen Seuran puheenjohtajina ovat toimineet Seuran perustamisesta (1882) saakka seuraavat tiedemiehet: professori H. Sidgwick (82-84), prof. Balfour Stewart, F. R. S. (85-87), prof. H. Sidgwick (88-92), prof. A. J. Balfour, M. P., F. R. S. (93), prof. William James Amerikan Harvard-yliopistosta (94-95), Sir William Crookes, F. R. S. (96-99), Mr. Frederic W. H. Myers (1900), Sir Oliver Lodge, F. R. S. (1901-1903).

3. Psykkinen tutkimus.

Olemme niin tottuneet pitämään sitä minuuttamme, joka ilmenee jokapäiväisessä elämässämme, ainoana itsenämme, että kun ensi kerran kuulemme sanottavan, että päivätaajunta ei tyhjennä sielumme sisältöä, että olemme sieluina suuremmat kuin oma personallisuutemme, tällöinen lausunto kaikuu ylen oudolta korvissamme. „Mitä kummaa!“ tekee mieleemme huudahtaa, „olisimmeko jotain muuta vielä kuin tämä oma, tuttu, rakas minämme! Onhan meille väitetty vanhastaan, että meillä kaikilla on sielu, mutta sehän on semmoista runollisen ylevää kieltä, jota käytetään uskonnollisissa puheissa ja kirjoituksissa? Ei suinkaan sillä ole tarkotettu mitään käsinkoskettavaa todellisuutta?“

Siinäpä juuri erehdymme. Sielu ei ole runoilijain keksimä korukäsite, vaan elävä todellisuus. Ja se, että „meillä on sielu“, merkitsee uudemman psykologian valossa, että olemme sieluja. Ja että olemme sieluja merkitsee puolestaan, että meidän tosi minuutemme ei ole kokonaan, vaan ainoastaan osaksi ilmestynyt päivätaajunnassamme. Meidän olemuksemme on paljon rikkaampi, monipuolisempi ja voimakkaampi kuin aivotajuntamme aavistaakaan. Me olemme tulleet itsetietoisiksi ainoastaan muutamista sielumme kyvyistä.

Paljon on psykkinisiä ilmiöitä, jotka todistavat sielun suuremmuuden personatajuntaan verraten, niin paljon ja niin hämmästyttäviä, että muutamat psykologit ovat ihmetellen kysyneet, onko ihmissielu kokoonpantu monesta eri personallisuudesta; sillä näitä ilmiöitä (varsinkin hypnotisia) on jo osaksi virallinen kokeellinen sielutiede tutkinut.

Saadaksemme jotakuinkin selvän yleiskuvan tämänlaatuisista ilmiöistä voimme jakaa ne kolmeen pääryhmään ja nimittää näitä ryhmiä seuraavalla tavalla:

1) klärvoajansi-ilmiöt, jotka näyttävät meille, että sielulla on useampia aistia kuin viisi tunnettua — ainakin „kuudes“ aisti —, että sillä on ominaisuuksia, kykyjä ja keinoja hankkia tietoa ja kokemusta, jotka eivät vielä ole meidän itsetajuisessa hallussamme;

2) inspirationsi-ilmiöt, jotka osottavat, että sielun henkinen sisältö on rikkaampi kuin sen personallinen tajunta; ja

3) hypnotiset ilmiöt, jotka osottavat, että sielussa asuu voimia, jotka kohottavat sen ruumiillisen ja personallisen maailman herraksi, kun niitä voimia kykenemme käyttämään.

Katsokaamme nyt näitä ilmiöitä yksitellen. Ottakamme joukoista tyypillisimmät ja valaiskaamme niitä kuvaavilla esimerkeillä.

4. Klärvoajansi-ilmiot.

Ranskalainen sana *clairvoyance* (klärvoajaangs) merkitsee „selvästi näkeminen“, selvänäköisyys; on olemassa toinen sana *clairaudience* (klärodjaangs), joka merkitsee selväkuuloisuus, mutta edellistä käytetään kuitenkin tavallisena yleisnimenä kaikille niille ilmiöille, joissa „kuudennen“ eli ylipäänsä jonkun uuden aistin vaikutus tulee näkyviin.

Alkuperäisimpiä ja yksinkertaisimpia klärvoajansifenomeneja on tuo tavallinen epämääräinen haimi eli ennakko-aavistus (pressentiment, förkänsla) jostain asiasta, joka on tapahtumaisillaan, vaikk'ei siitä ole saanut fyysillistä tietoa vielä. Tämä saattaa koskea hyvinkin vähäpätöisiä seikkoja — kun esim. kaupungilla kulkiessamme äkkiä pistää päähämme poiketa syrjäkadulle, jossa tapaamme tuttavän, jota juuri olemme etsineet —, mutta välistä aavistamme hämäästi suurempiakin asioita, niinkuin se rouva, joka päivällistä syödessään äkkiä kalpeni ja huudahti: „nyt saan tietää jotakin ikävää!“ ja seuraavana aamuna sai sähkösanoman, joka kertoi hänen toisessa kaupungissa asuvan sisarensa kuolemasta. Muutamat ihmiset ovat sangen herkat tämänkaltaisille vaikutuksille ja heitä kutsutaankin sensitiiveiksi. „Minulla on niin pahoja aavistuksia“, kuulee usein naisten sanovan, tarkottaen sillä joko määrättyä henkilöä, esim. omaa lastaan tai uutta tuttavaa, tahi jotain tulevaa onnettomuutta. Paljon taikauskoa on tietysti sekottunut näihin klärvoajansi-ilmioihin, jonka tähden ovat joutuneet pahempaan huutoon kuin mitä ansaitsisivat; sillä ne paljastaisivat kyllä yhtä ja toista sielumme salaisista kyvyistä, jos osaisimme ottaa vaarin todellisista haimioistamme ja erottaa niitä luulluista aavistuksistamme, joilla on oma „luonnollinen“ selityksensä.

a) Telepatia.

Eräs sangen intresantti klärvoajantinen ilmiö, jota paljon on tutkittu nykyaikana, on n. k. telepatia eli kaukotunto ja ajatuksen siirto eli lukeminen.

Joku henkilö ajattelee toista, tavallisesti poissaolevaa ystäväänsä tai omaistaan: ja tämä saapi silloin samaan aikaan selvän tunnelman toisesta tai selvän kuvan hänen ajatuksestaan.

Pari Lontoon Psykkisen Seuran julkaisemaa tapausta olkoon tässä kerrottu.

Ensimmäisen on kertonut Mr. R. Fryer, Bathin kaupungista. „Kummallinen tapaus sattui syksyllä v. 1879. Eräs veljeni oli ollut kotoa poissa 3 tai 4 päivää, kun eräänä iltapäivänä klo 5,30 (melkein täsmälleen) kuulin ihmeekseni nimeni huudettavan sangen kuuluvasti. Tunsin niin selvästi veljeni äänen, että etsin häntä läpi koko talon; mutta kun en häntä löytänyt ja kun itse asiassa tiesin hänen täytyvän olla noin 40 (englant.) peninkulman matkan päässä, päätin kuulohäiriöksi koko tapauksen enkä sitä sen koommin ajatellut. Yhtäkaikki veljeni, saapuessaan kotiin kuudentena päivänä, muun muassa kertoi olleensa vähällä joutua ilkeän tapaturman uhriksi. Astuessaan ulos rautatievaunusta hänen jalkansa petti ja hän lankesi pitkälleen asemasillalle; ojentaen nopeasti kätensä hän toki ehkäisihe loukkaantumasta ja kärsi vain kovan täräyksen. „Kummallista kyllä“, hän sanoi, „juuri langetessani huusin sinun nimesi.“ Ensin en pannut tähän huomiota, mutta kun kysyin häneltä, mihin aikaan päivässä se tapahtui, hän mainitsi ajan jonka huomasin täsmälleen sattuvan yhteen sen hetken kanssa, jona kuulin itseäni huudettavan.“²⁾

Toisen tapauksen kertoja on kenraali R:n vaimo. „Mooltan'in piirityksessä 9 p:nä syyskuuta 1848

²⁾ Phantasms of the Living, vol. II, siv. 103. Siterannut E. T. Bennett, The Society for Psychical Research. R. Brimley Johnson, London 1903. Siv. 15.

haavottui kenralimajuri R., C. B., joka silloin oli rykmenttinsä ajutanttina, sangen pahasti ja vaarallisesti ja peläten kuolevansa pyysi erästä läsnäolevaa upseria ottamaan sormuksen hänen sormestaan ja lähettämään sen hänen vaimolleen, joka silloin oleskeli Ferozeporessa 150 (engl.) peninkulman matkan päässä. Syyskuun 9 päivän yönä 1848 makasin vuoteellani puolihorroksissa, kun selvästi näin miestäni kannettavan tappelutanterelta pahasti haavotettuna ja kuulin hänen äänensä lausuvan: „ota tämä sormus sormestani ja lähetä se vaimolleni.“ Koko seuraavana päivänä en voinut poistaa mielestäni tuota näkyä ja ääntä. Pian sain tietää, että kenrali R. oli pahasti haavottunut Mooltanin vallotuksessa. Hän jäi kuitenkin eloon ja elää vieläkin. Vasta jonkun ajan kuluttua piirityksen perästä kuulin eversti L:ltä, joka oli mukana auttamassa, kun kenralia kannettiin pois kentältä, että sormusta koskeva pyyntö todella oli tehty hänelle, aivan niinkuin samaan aikaan kuulin Ferozeporessa. M. A. R.“³⁾

Tämmöiset telepatiset aistimukset esiintyvät tavallisesti semmoisissa tilaisuuksissa, jolloin ajatuksen lähettäjä syystä tai toisesta on sielullisesti kiihottunut, jonka tähden on ymmärrettävä, että useimmat tapaukset sattuvat silloin, kun lähettävä henkilö on kuolemaisillaan. Olen tehnyt sen huomion, että niitä ihmisiä on verrattain paljon, joilla on juuri tämänlaatuisia yliaistillisia kokemuksia.

Riittääköön tässä esimerkiksi kuolevan telepatisestä vaikutuksesta seuraava tositapaus, jonka Camille Flammarion on julaissut:

„Isäni, ammatiltaan säveltäjä, asui silloin nuoren vaimonsa ja pienen tyttärensä kanssa syntymäkaupungissaan Lyonissa; isäni vanhemmat asuivat myöskin Lyonissa, noin puolen tunnin matkan päässä isäni asunnosta.

Oli 28 p:ä elokuuta kello 8 aamulla. Isäni pukeutui paraikaa (hän ajoi partaansa ikkunan edessä), kun hän kuuli itseänsä kovasti huudettavan kaksi kertaa: „André! André! Hän kääntyy, ei näe ketään, astuu viereiseen huoneeseen, jonka ovi oli auki, ja tapaa siellä äitini tyynesti istumassa.

Isäni sanoi hänelle: „Sinäkö minua huusit?“ — „En, vastaa äitini; mutta miksi sinä näytät niin huolestuneelta?“ Isäni kertoo hänelle, kuinka hän on kuullut itseään kovasti huudettavan ja kuinka tämä uudistettu kutsu on häntä hämmästyttänyt.

Hän pukeutuu valmiiksi, ja jokunen hetki myöhemmin hänelle tuodaan sana, että hänen isänsä vastikään on kuollut melkein yhtäkkiä, niin ettei ehditty noutaa minun isääni hänen kuolinvuoteelleen. Isoisäni oli sitä kyllä pyytänyt ennen kuolemaansa, mutta ei uskottu hänen olevan vaarassa eikä arveltu tarpeelliseksi antaa tietoa pojalle.

Hän kuoli kello 8 aamulla, *juuri samana hetkenä*, kun isäni kuuli itseään kutsuttavan niin hartaasti.

Pyydän saada huomauttaa, ettei isäni vähänkään epäillyt isänsä terveyttä, koska tämä vielä edellisenä iltana jaksoi hyvin.

Äitini, joka oli läsnä häiriössä, mutta joka ei itse kuullut kutsua, on taasen sadannen kerran kertonut minulle tämän tapauksen, ja minä kirjoitan teille hänen sanelunsa mukaan; mutta pyydän, ettette julkaisisi nimiämme.

M. B., omaa syntyyään S.,
R. (Isère).“⁴⁾

³⁾ Proceedings of the S. P: R., vol. 1, siv. 30. Siterannut Bennett, op. cit, siv. 14.

⁴⁾ C. Flammarion, L'inconnu et les problèmes psychiques de la vie. Quinzième mille. E. Flammarion, Paris. Sivv. 122-123.

Kaikissa tämänlaatuisissa tapauksissa ajatuksen siirto tapahtuu itsestään; usein ei kumpikaan kysymyksessä oleva henkilö ole sitä tietensä tahtonut, ainakaan ei ajatuksen vastaanottaja, hän, joka saapi telepatisen aistimuksen. Päinvastainen ilmiö on taas n. k. ajatuksen lukeminen, jolloin molemmat henkilöt tahallaan kokeilevat, ainakin vastaanottaja. „Ajatuksen lukijoita“ esiintyy silloin tällöin julkisesti maksun edestä ja niiden eksperimentit saattavat hyvinkin olla telepatista laatua, jos kohta julkisesti esiintyvät henkilöt huvittaakseen yleisöä usein sitä pettävätkin.

Tutkiakseen, olisiko ajatuksen tajuttu siirto mahdollinen, järjesti Lontoon Psykkinen Seura sarjan erilaatuisia kokeita. Tästä kertoo Mr. Bennett, joka on ollut Seuran varasihterinä sen perustamisesta saakka (1882), seuraavasti:

„Seuran ensimmäisessä yleisessä kokouksessa 17 p:nä heinäkuuta 1882 professori W. F. Barrett luki ääneen „Ensimmäisen Selonteon Ajatuksen Lukemisesta“, jonka hän oli kirjottanut yhdessä Mr. Gurney'n ja Mr. Myers'in kanssa . . .

Tässä tehdään seikkaperäisesti selkoa useista kokeilusarjoista. Tila ei myönnä muuta kuin yhden mainitsemista, jonka olen valinnut sentähden, että kaikki osanottajat olivat Seuran jäseniä ja syvästi innostuneet tehtäväänsä.⁵⁾ Mr. Edmund Gurney ja Mr. F. W. H. Myers johtivat näitä kokeita. Mr. Douglas Blackburn ja Mr. G. A. Smith olivat ajatusten „lähettäjäinä“ ja „vastaanottajana.“ Muutamissa näistä aikaisimmista eksperimenteistä Mr. B. ja Mr. S. pitivät toisiaan kädestä. Muutamissa eivät yhtään toisiaan liikuttaneet. Väri tai nimi kirjoitettiin paperille ja näytettiin Mr. B:lle, ja Mr. S. koetti sitten sanoa, mitä se oli. Tahi jotakin kohtaa Mr. B:n ruumiissa, esim. käsivarressa, kivutettiin, ja Mr. S. koetti löytää sitä kohtaa. Kaikkia tavallisia ilmottamiskeinoja vältettiin tietysti huolellisesti. Näiden olosuhteiden vallitessa, 23 koetta käsittävässä kokeilusarjassa, olivat melkein puolet vastauksista ehdottoman oikeat, useat toiset melkein oikeat eikä yksikään aivan onnistumaton. Sattumahypoteesi on itse asiassa syrjäytetty, kun otetaan lukuun yhtäläisten tulosten paljous.

Toinen samojen henkilöiden kirjottama selonteko luettiin ääneen Seuran kokouksessa joulukuussa 1882. Paitsi samankaltaisia kokeita kuin edellämainittuja oli tehty aivan toisenlaatuisiakin ja eri henkilöillä. Näitä n. k. „ajatuksensierro-piirustuksia“ tehtiin seuraavalla tavalla: A. piirustaa paperille yksinkertaisen mitausopillisen kuvion haahmopiirteet tai jonkun hieman mutkikkaamman luonnoksen. B. näkee piirustuksen ja pitää kuvaa mielessään, lähtee C:n luokse ja seisoo hänen takanaan, kunnes C., joka istuu kynä kädessä ja paperi edessä, piirtää paperille B:ltä saamansa ajatuskuvan. Kaikkia tavallisia varokeinoja käytetään, ja muutamia kokeita lukuunottamatta, ei sallittu kokeilijain liikuttaa toisiaan. Sarja tämänlaatuisia kokeita on esitetty toisessa selonteossa, ja uudesta sarjasta, jossa kokeet suoritettiin hyvin ankarilla ehdoilla, on tehty selkoa kolmannessa kertomuksessa, joka luettiin huhtikuussa v. 1883 pidetyssä kokouksessa.

Samanlaisia kokeilusarjoja on tehty eri „lähettäjiillä“ ja „vastaanottajilla“ ja samoja tuloksia on saavutettu.“⁶⁾

b) Varsinainen klärvoajansi.

Varsinainen klärvoajansi eli selvänäköisyys eroaa siinä suhteessa telepatiasta, ettei se ole riippuvainen kenenkään toisen ajatuksista, vaan että se herää ikäänkuin itsestään, antaen tietoa jostain tapahtumasta tai

⁵⁾ **Proceedings, S. P. R., vol. I, sivv. 78-80.**

⁶⁾ **Edward T. Bennett, op. cit., siv. 13-14.**

asiasta, johon sielu arvatenkin syystä tai toisesta on kääntänyt huomionsa. Tämä kyky pukeutuu tavallisesti näkemisen tai kuulemisen muotoon ja on epäilemättä korkeampaa laatua kuin paljas ajatusten lukeminen. Voisimme sen lisäksi sanoa, että se pääasiallisesti jakautuu kahteen lajiin, realistiseen klärvoajansiin ja profetalliseen. Realistinen klärvoajansi liikkuu nykyisessä ja menneessä ajassa; se joko kertoo meille menneistä asioista tai ilmottaa, mitä nykyhetkellä on tapahtumaisillaan semmoisessa paikassa, johon eivät fyysiset aistimme ulotu. Profetallinen klärvoajansi sitä vastoin ennustaa, mitä tulevaisuudessa on tapahtuva.⁷⁾

Raamatusta, joka kirja muuten on täynnä kertomuksia kaikenlaatuisista „yliluonnollisista“ tapahtumista, löydämme monta esimerkkiä sekä tavallisesta että ennustavasta selvänäköisyydestä.

Kuningasten kirjassa kerrotaan profeta Elisasta, että hän klärvoajantisesti näki palvelijansa Gehasin vehkeet, kun tämä seurasi Elisan parantamaa Naamania ja pyysi häneltä lahjaksi muka isäntänsä puolesta sekä rahoja että vaatteita. „Mistä tulet?“ kysyi Elisa, kun palvelija taas ilmestyi herransa eteen. „Ei palvelijasi ole mennyt sinne eikä tänne“, vastasi Gehasi. Silloin Elisa nuhteli häntä sanoen: „Eikö sydämeni (s. o. sisäinen silmäni) ollut kanssasi silloin, kun mies palasi vaunusta sinua vastaan? Olethan sinä nyt ottanut sekä hopeata että vaatteita, öljypuita, viinimäkiä, lampaita, härkiä, palvelijoita ja palvelijattaria. Sentähden tarttukoon Naamanin spitäli sinuun ja siemeneesi iankaikkisesti.“ (2 Kun. kirja V: 25-27.)

Samasta Elisasta kerrotaan kuudennessa luvussa, että hän oli selväkuuloinen, koska osasi toistaa Israelin kuninkaalle kaikki, mitä Syrian Kuningas jutteli makuuhuoneessaan. (2 Kun. kirja VI: 12).

Olipa hänen klärvoajansinsa ennustavaakin laatua. Sangen kuvaava on seuraava tapaus, josta kerrotaan kahdeksannessa luvussa. Syrian kuningas Benhadad sairasti ja lähetti Hasaelin kysymään Elisalta, olisiko parantumisen toivoa. „Elisa sanoi hänelle: mene sanomaan hänelle: kyllä sinä paranisit; mutta kuitenkin on Herra ilmottanut minulle, että hän on totisesti kuoleva. Ja Jumalan mies katsoi häntä terävin silmin, siksi kun hän häpesi, sitten itki Jumalan mies. Niin Hasael sanoi: miksi herrani itkee? Ja hän sanoi: minä tiedän, mitä pahuutta sinä olet tekevä Israelin lapsille; sinä olet polttava heidän väkevät kaupunkinsa tulella ja tappava heidän nuoret miehensä miekalla ja surmaava heidän lapsensa ja halkaiseva heidän raskaat vaimonsa. Hasael sanoi: mikä on palvelijasi, tämä koira, että hän on tekevä niin suuria asioita? Elisa sanoi: Herra on minulle ilmottanut, että sinä tulet Syrian kuninkaaksi. Ja hän meni pois Elisan tyköä ja tuli herransa tykö, ja tämä sanoi hänelle: mitä Elisa sanoi sinulle? Hän vastasi: hän sanoi minulle, että sinä paranet. Mutta toisena päivänä otti Hasael makuuvaatteen ja kastoi veteen ja levitti hänen kasvoilleensa, ja hän kuoli; ja Hasael tuli kuninkaaksi hänen sijaansa.“ (2 Kun. kirja VIII: 7-15.)

Profetallinen klärvoajansi on itse asiassa tavallisempi elämässä kuin realistinen, ehkä sentähden, että huomio silloin etupäässä kiintyy ennustettuun asiaan eikä itse kykyyn, niinkuin epäilemättä kävisi, jos nähtäisiin jotakin, joka samalla hetkellä tapahtuu. Suurta ihmettelyä herätti Svedenborgin näky, kun hän Göteporissa tiesi Tukholman palosta (1751), ja Apollonios Tyanalaisen huudahtus: „älä säästä tyrannia!“ samana hetkenä, kun Domitianus murhattiin Roomassa (96), vaikka Apollonios silloin oli Efesuksessa. Mutta kun me näyissä näemme jonkun tulevan tapahtuman, niin joko emme pane mitään arvoa asialle tai jää näyn sisältö meitä huolestuttamaan.

Mr. Leadbeater kertoo seuraavan tapauksen:

„Eräällä ystävättärelläni on kaksi aivan pientä lasta, ja joku aika sitten vanhempi niistä kylmettyi pahasti (niinkuin arveltiin), niin että nenän yläosa muutaman päivän ajan oli vallan tukossa. Äiti ei välittänyt tästä

⁷⁾ Lukija ehkä ihmettelee, että luen profetallisen kyvyn tavalliseen klärvoajansiin kuuluvaksi: tottahan tieto siitä, mitä tulee tapahtumaan, on korkeampaa laatua kuin paljas selvänäköisyys! Niin kyllä olisi, jos tässä olisi kysymys tiedosta eikä näkemisestä. Mutta asian sisäinen puoli on se, että tieto on toisen oma (sanokaamme: jumalan), ihminen vain näkee, mitä tuo toinen tietää. Siksi on erehdyskin mahdollinen.

sen enempää, koska hän toivoi sen menevän ohi, mutta eräänä päivänä hän äkkiä näki edessään ilmassa, hän selitti, ikäänkuin maalatun kuvan huoneesta, jonka keskellä oli pöytä; pöydän päällä makasi hänen lapsensa tunnottomana tai kuolleena ja muutamat henkilöt kumartuivat sen yli. Kohtauksen pienimmät yksityisyydet näkyivät hänelle selvästi ja hän huomasi erittäin, että lapsella oli valkoinen yöpuku yllään, vaikka hän tiesi, että hänen pienen tyttärensä yöpuvut kaikki olivat punaisia.

Tämä näky teki häneen melkoisen vaikutuksen ja herätti hänessä ensi kerran ajatuksen, että lapsi ehkä sairasti vaarallisempaa tautia kuin kylmettymistä, jonka tähden hän vei sen sairaalaan tutkittavaksi. Lääkäri huomasi silloin nenässä vaarallisen kasvannaisen, jonka hän sanoi pian täytyvän poistaa. Muutamia päiviä myöhemmin lapsi tuotiin sairaalaan leikattavaksi ja pantiin vuoteeseen. Äiti samalla huomasi unohtaneensa kotiin lapsensa yöpuvun, jonka tähden sairaanhoitajattaret hankkivat yhden, joka oli *valkoinen*. Tähän valkoiseen pukuun puettuna tyttö seuraavana päivänä leikattiin samassa huoneessa, jonka hänen äitinsä näki näyssään ja kaikkien asianhaaran sattuessa täysin yhteen.“⁸⁾

Tämä ikäänkuin elävän taulun näkeminen on tavallinen profetallisen klärvoajansin muoto. Minulla persoonallisesti on ollut profetallis-klärvoajantisia kokemuksia, jolloin keskellä päivää aivan hereillä ollessani äkkiä olen saanut tietoa jostain tulevasta, useinkin vähäpätöisestä tapahtumasta; vaikka tavallisesti kuulen sen ikäänkuin kerrottavan lyhyesti, olen myös pari kertaa nähnyt elävän taulun ja olen silloin tehnyt sen huomion, että näyn kestäessä olen ollut aivan tiedoton ympäröivästä maailmasta. Niinikään tunnen useampia henkilöitä, jotka ovat nähneet tämänlaatuisia ennustavia näkyjä asioista, jotka sittemmin ovat toteutuneet.

Muutamat ihmiset ovat syntyneet klärvoajanteiksi⁹⁾, toisissa sisäinen silmä jonkun erityisen tapahtuman kautta on ikäänkuin auennut (esim. Svedenborg) ja toiset taas ovat sitä kykyä itsessään herättäneet ja kehittäneet; kaikki nämä ovat profeta Elisän tavalla pysyväisesti klärvoajanteja, jota vastoin semmoinen tapaus kuin Mr. Leadbeaterin kertoma sattui henkilölle, jota ei suinkaan voi sanoa klärvoajantiksi jokapäiväisessä olossaan.

Meidän aikamme on verrattain paljon klärvoajantisia henkilöitä, jotka niin sanoaksemme julkisesti, usein maksun edestä, esittävät taitoaan, joilla on varsinaiset vastaanottotuntinsa, istuntonsa j. n. e. En nyt tarkota tavallisia „povariämmiä“, vaikka niidenkin joukossa saattaa olla todellisia klärvoajanteja, vaan semmoisia tunnettuja „tietäjättäriä“ kuin parisilainen M:lle Couédon ja englantilainen Mrs. Burchell, joka ennusti serbialaisen kuningasparin murhan.

Eräs laji realistista klärvoajansia on n. k. psykometria. Tämä on taito nähdä, mitä on tapahtunut jonkun esineen yhteydessä, kuka on ollut sen omistaja j. n. e., siis klärvoajantista tietoa menneisyydestä. Selvänäköinen henkilö ottaa esineen käteensä, sulkee silmänsä ja rupeaa kertomaan.¹⁰⁾ Englantilainen psykometristi, Mr. A. V. Peters, teki minun nähdessäni monta tällaista, varsin onnistunutta koetta syksyllä v. 1901 Tukholmassa. Paitsi julkisissa istunnoissa Mary Karadjan luona, joihin otti osaa 20 á 30 henkilöä, olin tilaisuudessa yksityisestikin koetella hänen taitoaan. Annoin hänelle kirjeen käteen ja ajattelin toista asiaa, jotteivät ajatukseni vaikuttaisi häneen telepatisesti. Useita kertoja hän merkillisen tarkasti kuvasi kirjeen lähettäjän persoonallisuutta, ympäristöä ja suhdetta minuun.

⁸⁾ Clairvoyance by C. W. Leadbeater. London: Theosophical Publishing Society, 1899. Siv. 136-137.

⁹⁾ Esim. englantilainen entinen spiritistinen mediumi, paljon parjattu, mutta kotimaassaan kunnioitettu Mrs. d Espérance. Hänen intresantti autobiografiansa löytyy ruotsinnettunakin: Skuggornas Land eller Ljus från andra sidan. Öfvers. af V. Pfeiff. Göteborg 1898.

¹⁰⁾ Taito on selitettävissä siten, että jokaista oliota ympäröi n. k. *aura* eli tavalliselle silmälle näkymätön eetterikehä, joka peilin tavalla kuvastaa kaikki mitä se „näkee“ ja „tuntee“ ja säilyttää kuvat. Jonkun ajan kuluttua nämä jäljet haihtuvat, mutta voimakkaat vaikutteet saattavat pysyä vuosisatojakin. Vallan äskettäin on eräs tiedemies Parisissa käyttänyt hyväkseen tätä keinoa historiallisissa tutkimuksissaan.

e) Unennäkö.

Selvänäköisyys-ilmioistä puhuttaessa emme saa unohtaa *unina*. Nukkuessa ihmiselle avautuu ikäänkuin toinen maailma, jossa hän on paljon likempänä omaa itseään sieluna kuin päivätaajunnassaan. Eipä ihmettä, että tämä ihmiselämän tärkeä puoli, jota virallinen tiede vielä on sangen vähän tutkinut, aina on ollut suuren yleisön kiihkoisan huomion esineenä. „Unikirjat“ ovat haluttua tavaraa ja vaikkei niiden „selityksistä“, olkoot ne kuinka „ihmeelliset“ tahansa, suurestikaan viisastuisi, osottaa yleisön maku, että ihmiskunta vaistomaisesti tietää nukkuessaan olevansa läheisemmässä yhteydessä sielun maailman ja sen kykyjen kanssa kuin hereillään ollessaan. Tiedän kyllä, ettei tästä asiasta vielä olla yhtämieltä tieteellisissä piireissä ja kehotan lukijaa tutustumaan A. F. Puukon pieneen kirjaseen,¹¹⁾ jos hän tahtoo ottaa selkoa eräitten tiedemiesten mielipiteistä, mutta omasta puolestani asetun ehdottomasti niitten kannalle, jotka „uskovat uniin.“

Tietysti ei kaikkiin uniin lähimainkaan ole „uskominen.“ Päinvastoin useimmat unet aiheutuvat luonnollisista syistä. Ainoastaan erityisissä tapauksissa on kysymys telepatista tai klärvoajantisesta ilmiöstä. Mutta semmoisten unien todellisuutta ei saata epäillä se, jolla itsellään on niistä kokemusta, ja turhantarkkaa „tieteellisyyttä“ on eräitten psykologien puolelta se ainainen epäily, jolla he kohtelevat unennäköjäin kertomuksia, puhumattakaan siitä, kuinka loukkaava on oletaminen, ettei tavallisilla epätieteellisillä ihmisillä olisi mitään todellisuusaistia.

Voiko esim. mitään väittää seuraavaa telepatista unta vastaan, joka on sekä seikkaperäisesti että koruttomasti kerrottu?

„Kesäkuun 13 ja 15 päivän välisenä yönä v. 1887 uneksin, että äitini oli kuollut. Saapuessani seuraavana aamuna ravintolaan kerroin tästä asiasta eräälle virkatoverille, kun samassa sain sähkösanoman, joka ilmutti minulle aavistamani onnettomuuden.

Kas siinä tosiasia, jonka tarkasti muistan.

A. Carayon,
koulunjohtaja Nîmes'issä.“¹²⁾

Telepatia on unissa sangen tavallinen ilmiö ja olen miltei taipuvainen uskomaan, että ne ovat harvassa, jotka eivät milloinkaan mitään semmoista ole kokeneet. Asian laita lienee vain niin, että henkilöt, jotka tieteellisen kasvatuksensa nojalla ovat oppineet pitämään kaikkia unia tyhjänä mielikuvituksena, eivät kiinnitä kylliksi huomiota tajuntansa toimintaan siinä tilassa, joka täyttää kolmannen osan heidän elämästään.

Esimerkkinä uniklarvoajansista mainittakoon seuraava tapaus:

„Nork kertoo: Eräs kauppiamiehen rouva Parisissa kadotti kulkiessaan kotiin muutamia tärkeitä, papereita ja turhaan takaisin palattuaan koko matkan hän otaksui auttamattomasti hävittäneensä ne. Kolme päivää myöhemmin hän uneksi olevansa St. Honoré'n kadulla ja näki punaiseen puetun miehen, joka löysi ja otti paperit kadulta. Aamulla hän kertoi unensa ja mennessään myöhemmin ulos hän mainitulla kadulla

¹¹⁾ Unet nykyisen sielutieteen valossa. Kirjoitti A. F. Puukko. Kustantaja Yrjö Weilin, Helsinki 1904.

¹²⁾ C. Flammarion, *L' Inconnu et les problèmes psychiques de la vie*. Siv. 417. Tämä kirja sisältää suuren joukon kertomuksia sekä telepatista että klärvoajantisista unennäköistä.

kohtasi punaiseen puetun miehen, jonka hän heti tunsikin unikuvasa näköiseksi. Hän puhutteli tuntematonta ja sai vielä samana päivänä takaisin paperinsa, jotka mies oli säilyttänyt kotonaan.“¹³⁾

Tahdon vielä kertoa pari omaa unikokemustani, jotka olivat profetallista laatua. Toistan ne muistiinpanokirjani sanoilla:

„Eräänä yönä joulukuun alussa (1898) olin huoneessa, jossa näin tati E:n luuvaloisena ja huonona. Ihmettelin, että tati M. oli poissa. Tati E. sanoi: „tässä nyt olen kaikkien hylkäämänä.“ Purskahdin itkuun säälistä ja lohdutin häntä: „olenhan minä luonasi.“ Joulun aikaan (26 p.) vietin tati M. sairaalaan leikkattavaksi ja silloin oli todella kysymys tati E:n yksinäisyydestä.

„1899. Yöllä helmikuun 23 p:ää vasten. Olin unessa tatieni luona. Tati M. oli kotona sairaalasta. Ylhäällä ja liikkeessä. „Onko tati jo täydellisesti terve?“ — „Onhan toinen haava vielä auki. Tohtori sanoi vain, että minun välistä piti levätä.“ — „Niin, se tatiin pitää tehdä nyt.“ Sitten valmistimme hänelle vuoteen ja panimme hänet siihen. (On huomattava, että kun viikkoa varhemmin olin hänen luonaan sairaalassa, hän oli huonompi.) Herätessäni ajattelin heti: nyt hän on parempi. Samana päivänä sain tietää, että hän oli parempi, istui ylhäällä. 26 p:nä olin taas häntä katsomassa (sairaalassa). Silloin hän oli ylhäällä ja sanoi: „tiistaina pääsen kotiin.“ Kerroin hänelle molemmat uneni (joulukuun uneni ja tämän): „molemmat ovat nyt käyneet toteen.“ Mutta viimeisestä unesta jätin kertomatta hänen vastauksensa haavasta, joka mielestäni oli turha (!). Kuvaileppa hämmästykseni, kun torstaina 2 p:nä maaliskuuta tulen tatieni luokse ja näen tati M:n vuoteenomana aivan kuin unessa. „Kuinka nyt?“ — „Niin, toinen haava meni auki eilen illalla.“

Ennen muinoin pantiin unille paljon suurempi merkitys kuin nykyään. Sibyllat ja profetat ja unien selittäjät olivat arvossa pidettyjä henkilöitä ja heidän neuvojaan noudatettiin sekä perheellisissä että valtiollisissa asioissa. Klassiselta ajalta meillä on järeällä lukuisia kertomuksia profetallisista y. m. unista, joita suuret ja kuuluisat kirjailijat ovat pitäneet luotettavina ja siteranneet.¹⁴⁾ Keski- ja uuden ajan salatielijät ja mystikot ovat niinkään antaneet arvonsa unille. Agrippa von Nettesheym (1486-1535) jakoi unet kolmeen lajiin: 1) päiväelämästä johtuvaan, säännöttömään ja merkityksettömään kuvaleikkiin, 2) symboliseen eli vertauskuvalliseen uneen ja 3) todelliseen kaukonäköön eli klarvoajansiin unessa.¹⁵⁾ Paracelsus, kemian kuuluisa isä ja lääketieteen uudistaja (1493-1541) kirjottaa: „Unennäköjä on kahtalaisia: luonnollisia ja yliluonnollisia. Luonnollisista unista ei ole tarvis paljon puhua, koska ne ovat jokapäiväisiä ja johtuvat alakuloisuudesta, raskasmielisyydestä, veren epäpuhtaudesta tai itsepäisistä ajatuksista, siitä, että mieli on kiinni niissä asioissa, joita ihminen päivällä ajattelee ja joista hänen sielunsa ja sydämensä on täynnä

Mutta toiset unet, jotka ovat yliluonnollisia, ovat Jumalan itsensä lähettämiä ilmoituksia ja itse asiassa enkeleitä ja palvelevia henkiä. Ne esiintyvät meille etenkin suuressa hädässä, niinkuin esim. enkeli varotti unessa itämaan maagikoita, kun Herodes tahtoi surmauttaa vastasyntyneen lapsen. Semmoisen unen näkivät myös Joosef ja Jaakob, kun hän aikoi lähteä Egyptiin; samaten myös Ananias, Cornelius ja monet muut, joidenka unennäöt ovat olleet yliluonnollisia. Meidänkin aikanamme nähdään usein semmoisia unia, mutta niille ei anneta arvoa, vaikka ne ovat tosia eivätkä saata pettää.“¹⁶⁾

Selvänäköisyysilmiöitä on vielä toisenlaisia kuin tähän saakka lueteltuja, vaikkamme niistä tässä yhteydessä tahdo puhua. Tarkotuksemme on vain ollut huomauttaa siitä tosiseikasta, että ihmisellä on

¹³⁾ Nork: Fatalismus, siterannut t:ri Carl du Prel, Die Magie als Naturwissenschaft. II Theil: Die magische Psychologie. Siv. 264.

¹⁴⁾ Plutarkoksen elämäkerrat, Cicero (De divinatione), Valerius Maximus (De somniis) y. m.

¹⁵⁾ Carl Kiesewetter, Geschichte des neueren Occultismus, Leipzig, Wilhelm Friedrich. Siv. 29.

¹⁶⁾ Kiesewetter, op. cit., siv. 66 ja 68-69.

kykyjä, joiden olemassaolo on selittämätön, ellemme oleta, että hän on sielu ja sieluna jäsenenä näkymättömässä maailmassa ja että hänen päiväajuntansa heijastaa ainoastaan muutamia vivahduksia hänen sielunsa koko väriasteikosta. Selvänäköisyyden toinen ja paljon mieltäkiinnostävämpi puoli on tietysti se, että hän näkee juuri tuohon sielunsa näkymättömään maailmaan, saattaen sitä tutkia ja tarkastaa, mutta siitä puhumme myöhemmin toisessa yhteydessä.¹⁷⁾

¹⁷⁾ Kts. 8 ja 9 lukua.

5. Inspiratsioni-ilmiöt.

Sana „inspiratsioni“ johtuu latinalaisesta tekosanasta *inspirare*, joka merkitsee „puhaltaa sisään, innoittaa“; inspiratsioni merkitsee siis „innoittaminen“, mutta käytetään tavallisesti merkityksessä „innostus, haltioissaolo.“ Puhutaan inspireeratusta ihmisestä, esim. puhujasta, ja tarkotetaan silloin, että puhuja on haltioissaan, niin innostunut, että hänen sanansa ja ajatuksensa vaivatta ja aivan kuin itsestään tulivat hänen suustaan, aivan kuin jokin toinen olisi häntä „innoittamassa.“ Molemmat käännökset ovat siis paikallaan. Inspiratsionitilassa on päivätaajunta nostettu haltioihinsa, päivätaajunta innostunut ja hurmaantunut, mutta kuinka voisimme ymmärtää tämän ilmiön, ellei asian sisäinen puoli olisi se, että sielu tempaa päivätaajunnan mukaansa, innoittaa sitä ja nostaa sen omalle tasolleen? Sielu, joka tavallisissa oloissa ilmenee vain personataajuntana, ottaa innostuksen hetkenä oman persoonallisuutensa uudella, voimakkaalla tavalla käteensä, syrjäyttää kaikki persoonallisen heikkouden luonnolliset esteet ja keskittäen tarmonsä ja kykynsä yhteen määrättyyn kohtaan suorittaa suuremman ja korkeamman työn kuin päivätaajunta yksin olisi voinut. Sillä jokapäiväisessä elämässä päivätaajunta — ihmisen persoonallinen minä — on herrana, mutta inspiratsionissa kuningassyntyinen sielu ottaa valtikan käteensä ja käyttää päivätaajuntaa palvelijanaan.

Kaikille ihmisille ei ole suotu kokea korkeimman inspiratsionin hurmaavaa voimaa. Kaikki ihmiset eivät ole selvänäköisiä, kaikilla ei ole klärvoajantisia kokemuksia. Mutta korkeakin inspiratsioni on tavallisempi ilmiö kuin klärvoajansi. Varsinkin nuorena ihminen „innostuu.“ Hänen innostuksensa on usein ahdasmielistä ja suunnattu yksipuolisiin äärimäisyyksiin, mutta eikö hänen sielullinen eloisuutensa myöhemmin elämässä ole suora tulos hänen nuoruutensa innostuskyyvystä?

Voimme jakaa inspiratsioni-ilmiöt viiteen lajiin, jotka ovat; 1) sankarilliset teot, 2) rakkaus, 3) nero, 4) filosofinen mietiskely ja 5) uskonnollinen intuitsioni.

a) Sankarilliset teot.

„Merkillistä se oli silloin“, kertoi minulle eräs, joka kerran oli pelastanut toisen hukkumasta, „merkillistä se oli, kun me kuljimme jäätä pitkin, kumppalini edellä ja minä perässä, ja jää äkkiä paukkinalla murtui hänen jalkojensa alla ja hän rupesi vajoomaan. Olimme vähää ennen puhuneet tästä mahdollisuudesta ja hän, sisämaan poika, oli leikillään sanonut, että „jos nyt joudutaan hätään, niin sinä saat pelastaa minut, sillä en osaa itse uida.“ Minä olin myös leikilläni vakuuttanut, että „kyllä pelastan.“ Ja kun se nyt aavistamatta tapahtui, niin minä vieläkin ihmettelen, mistä minä siinä tuokiassa sain semmoisen voiman ja päättäväisyyden.

„Kun minä näin toverini heti vajoovan niin syvälle, että pää vain näkyi hileitten ylitse, silloin kulki kuin väristys ruumiini läpi ja minä unohdin kaiken muun kuin sen yhden, että minun piti pelastaa hänet. Se ajatus täytti koko mieleni ja sydämeni oli täynnä sanomatonta sääliä. Suuri rauha ja tyyneys tuli sieluuni ja minä huusin iloisesti toverilleni: „ole nyt aivan huoleti ja ota kiinni minusta, kyllä minä pelastan sinut eikä meidän tarvitse huutaa ketään avuksi!“

„Samalla jää murtui minunkin allani ja minä olin vedessä. Kauan ei kestänyt, ennenkuin olin hänen luonaan ja sain hänet tarttumaan kiinni minusta. Nyt alkoi kova työ, sillä minun piti auttaa toverini ylös jälle. Jää särkyi kuin lasi hänen painostaan, repi ja ratkoi paksuja talvivaatteitamme, haavotti käsiämme ja kasvojamme ja oli meille kaikella tavalla kiusana. En vielääkään ymmärrä, mistä voimani sain. Palttoon ja takin hihani olivat repaleina, käteni veressä, kasvoni naarmuissa, mutta minä en tuntenut muuta kuin lapsellisinta onnea.

„Puolentoista tuntia saimme reistata ja ponnistaa“ ja olisimme sittenkin hukkuneet, ellei rannalta olisi tullut miehiä köydellä avuksi. „Pelastakaa tämä toverini vain!“ minä huusin. „Minulla ei ole mitään hätää, kyllä minä tässä vielä puikkelehdin.“

„Niin paljon voimaa oli vielä toverillani, että hän jaksoi pitää köyden päästä lujasti kiinni. Minä näin, kuinka he hiljakseen vetivät häntä pois luotani, ja samalla omat voimani rupesivat uupumaan. Kolme kertaa painuin veden alle ja kun viimeisen kerran tulin ylös, näin rannan puolella avannon. Siinä tuokiassa oivalsin, että jos nyt jaksan sukeltaa tuonne, olen pelastettu, muuten en enää näe tämän auringon paistavan. Mutta minä ikäänkuin tiesin, että jaksan. Ja samalla tiesin, että jos en jaksa, vaan jos hukun ja kuolen, niin ei sekään ole mitään sen ihmeellisempää. En kumminkaan kuole. Nyt jo olen aivan kuin toisessa maailmassa. Koko maallinen elämä on minusta niin kaukana. Minä tiedän, että tässä uudessa olotilassa on paljon suurempi rauha ja onni . . .

„Minä sukelsin — ja pelastuin.“

Näin kertoi minulle hiljaisella, ystävällisellä äänellään tuo mies, joka kerran elämässään oli saanut maistaa sankarillisen teon rauhallista riemua, ja minä ajattelin its克斯eni: „joka antaa elämänsä muille, hän sen voittaa.“

Mutta kuinka voisimme ymmärtää tuommoiset tunteet ja tuommoisen teon, kuinka voisimme ymmärtää sankarikuoleman ja marttyrikuoleman, jos ihminen vain olisi ruumiillinen olento ja kaikki hänen ajatuksensa ja tunteensa vain hermoliikunnan „subjektiivista puolta“? Ovathan semmoiset teot riehuvassa ristiriidassa ruumiillisen itsekkyyden vaatiman käytöksen kanssa! Emme sitä käsittäisi lainkaan, elleimme tietäisi, että ihminen on sielu, jonka elämä ylenee ja enenee samassa määrin kuin ruumiilliset vietit ja vaistot heikkenevät ja vaikkenevat, että hän on sielu ja että hänen sieluna on helpompi kuolla vakaumuksensa, velvollisuutensa, ihanteensa puolesta kuin elää, pettäen sekä toista että toista.

b) Rakkaus.

Kun on puhe inspiratsioonista ja sankariudesta, emme saa unohtaa erästä ihmiselämässä esiintyvää voimaa, jonka vaikutukset ulottuvat kaikkialle ja joka varsinaisesti on se taikavoima, joka tekee ihmisestä sielullisen olennon. Tämä voima on rakkaus.

Rakkaudesta vallitsee sangen erilaisia mielipiteitä. Toiset pitävät sitä — ja me tarkotamme tässä tietysti personallista rakkautta — elämän ainoana onnena, sen varsinaisena sisällyksenä ja arvontuojana. He eivät löydä kyllin ihania sanoja kuvaillakseen tämän intohimon suuruutta ja kauneutta. Toiset taas tuomitsevat rakkauden alhaiseksi vietiksi, synniksi ja epäpuhtaudeksi, josta henki-ihmisen tulee vapautua, ja räikeät ovat heidän kuvauksensa tämän synnillisen himon aikaansaamista kärsimyksistä.

Kummalleko kannalle tulee meidän asettua kysymyksessä, jos tahdomme katsoa totuutta suoraan silmiin? Ei kumpaisellekaan.

Täytyyhän meidän myöntää, että juuri se himo, josta rakkaus saa alkunsa, on aiheena suureen osaan ihmiskunnan kärsimyksistä. Meidän ei tarvitse luetella näitä kärsimyksiä, sillä jokainen tietää, että niitä on ja mitkä ne ovat. Jokainen tietää, että ne ovat sekä sisällisiä että ulkonaisia, että ne synnyttävät ristiriitoja sekä ihmisen povessa että yhteiskunnallisessa elämässä.

Mutta toiselta puolen meidän täytyy myöntää, että nämä samat surut ja kärsimykset kasvattavat ja kehittävät ihmisen sydäntä, ja että tämä sama himo, kun se ilmenee rakkautena — kun me tunnemme sen

rakkaudeksi emmekä vain eläimelliseksi vietiksi — on omiansa herättämään meissä eloon kaikki se hyvä, mikä meissä piilee. Kun nuorukainen ensimmäisen kerran tuntee sen voiman, avautuu hänelle uusi ihana maailma; nyt hän tuntee olevansa sielullinen olento — ihminen, nyt hän uskoo voivansa suorittaa jotakin maailmassa. Iän ja kokemusten karttuessa häneltä kyllä riistetään harso silmiltä pois, mutta eikö miehelle kuitenkin jää monen nuoruuden unelman hävittyä rakkauden kalliin helmi: sen luoma kiitollisuus, uskollisuus, itsensäkieltämisvoima, hellyys, myötätunto ja suvaitsevaisuus? Rakkaudesta on syntyisin miehen ahkeruus ja uutteruus ja huolenpito kodistaan, vaimon väsymätön palvelevaisuus ja uhrautuvaisuus, isän ja ystävän kasvattava lempi, äidin ja ystävän rohkaiseva hellyys. Niin, rakkaus on aiheuttanut monen nerollisen mestariteoksen, monen sankarillisen työn, monen yliluonnolliselta näyttävän ihmeen.

Mitä siis on rakkaus? Epäilemättä se on voima, suuri luonnonvoima ja kirkastetussa muodossaan ehkä luonnon suurin voima. Ja niinkuin jokainen voima ei se ole ylhäinen eikä alhainen, ei hyvä eikä paha; vaan se tunnetaan hedelmistään. Ja ihminen määrää, mitä hedelmiä se kantaa. Niinkuin jokaista voimaa sitä voi käyttää sekä hyvään että pahaan. Ihminen on sen käyttäjä, ja ihminen määrää, mihin suuntaan sen voima on virtaava.

Jos joku opettaa, että rakkauden intohimo on ihmiselämän a ja o, niin hän ja hänen seuralaisensa voivat langeta aistillisuuden ammottaviin kuuluihin. Mutta jos joku opettaa, että rakkaus on synnin kukka, paettava ja vältettävä, silloin hän ja hänen seuralaisensa hylkäävät yhden ihmiselämän kasvattavan ja kehittävän voiman. Sentähden on ikivanhoista ajoista sakka ollut olemassa „rakkauden taito“, joka on opettanut ihmiselle, kuinka hänen tulee kulkea Scyllan ja Charybdisin välistä kultaista keskitietä — ja missä kunkin yksilön Scylla ja Charybdis ovat.

Mutta se, joka on osannut kulkea tätä kultaista keskitietä, joka on uskaltanut tavotella rakkauden korkeimpia ja hienoimpia ilmenemismuotoja, hän on epäilemättä nähnyt rakkauden voiman, jonka avulla on saanut tuntea itsensä sielulliseksi olennoksi. Ja sentähden emme ole väärässä, kun luemme rakkauden näitten inspiratsioonitilojen joukkoon, jotka todistavat sekä yksilölle personallisesti että hedelmiensä kautta ulkomaailmalle, että ihminen on jokin muu kuin fyysillinen ruumis, että hän on sielu.

c) **Nero.**

Monet aikamme lääkärit ja psykofysiologit hyväksyvät italialaisen professorin, Cesare Lombroson, käsityskannan, jonka mukaan nero on sukua hulluudelle. Tämän johtopäätöksen he perustavat sille tosiseikalle, että mielisairaat ja nerolliset ihmiset — varsinkin inspiratsioonin kestäessä — useinkin käyttäytyvät yhtäläisesti. Kummalta kyllä tuntuu, että toisillensa olisivat sukua ihmiskunnan älylliset hylyt ja sen kunnian ja kauneuden lipunkantajat, jotka ovat sen kehitystä edistäneet, sen tulevaisuutta palvelleet ja sille kuolemattomia mestariteoksia luoneet, mutta tämä ajatus ei ole pelottanut rohkeita tutkijoita lukemasta niitä samaan luokkaan kuuluviksi. Sanoohan sananlaskukin, että äärimmäisyydet kohtaavat toisiaan.

Kuinka hulluus ilmenee, sen jokainen tietää, mutta millä tavalla nero toiminnassaan muka lähenee mielisairautta, siitä tahdomme Lombroson mukaan antaa muutamia esimerkkejä:

„Haydn piti kuuluisaa sävellystään „Luominen“ salaperäisen, hänen osaksi tulleen armon tuotteena. „Kun ei työni edistynyt“, hän kertoi, „vetäydyin rukoushuoneeseeni, luin Ave Marian ja kohta oli työkykyni palannut takaisin.“

„Etelä-Italian kuuluisa runoilijatar Milli kirjottaa ihmeelliset, lennokkaat runonsa aivan itse tahtomattaan, huihtoen käsillään, huutaen ja laulaen; samalla hän siivikkäin askelin kiittää kenttien poikki, niin että luulisi hänen kamppailevan kaatumataudin kohtaamisen kanssa.

„Kuh sepitti ihanimmat runonsa, sanoo Bauer, järjen ja järjettömyyden välisessä mielentilassa, ja semmoisina hetkinä, jolloin ylevimmät runoilijan sanat valuivat hänen huuliltaan, oli hän kykenemätön yksinkertaisimpaankin henkiseen toimintaan.

„Kirjaileminen, sanoo Foscolo Epistolariossaan, on korkean hengen ihanin toiminta; hän harjottaa sitä mieluisessa henkisessä kuumeessa, jonka puutteessa hän ei voi kynääkään kädessään pitää.

„Niinikään sanoo Berni: runollinen lahja on aivan kuin jokin kappale, joka oikullisesti venyy ja taas supistuu kokoon.

„Bettinelli lausuu seuraavat sanat: „Runoilijan suotuisaa hetkeä voi kutsua unennäöksi, jonka kulkua vieressä oleva järki silmät selällään näyttää seuraavan.“ Ja tämä määrittely on sangen satuttava, koska monet runoilijat loivat tuotteitaan aivan kuin unessa.

„Goethen oli tapana sanoa, että jonkunlainen aivojen herkkätuntoisuus oli runoilijoille välttämätön ja että hän itse paljon runoili unissakävijän kaltaisessa mielentilassa.

„Klopstock tunnustaa avomielisistä, että hän Messiasta kirjottaessaan sai monta ajatusta unessa.

„Unessa Voltaire loi suunnitelman yhteen Henriade'in lauluun, unessa Sardini keksi uuden teorian puhallussoittokoneita varten, unessa Seckendorf sepitti tuon ihmeellisen laulun mielikuvituksesta, jonka sopusointuinen rakenne ilmeisesti viittaa alkuperäänsä. Newton ja Cardano ratkaisivat monta matemaattista kysymystä unessa.

„Mozart todistaa, että hänen soitannolliset ajatuksensa heräsivät hänessä itsestään, aivan kuin unessa. Usein kertoi Hoffmann ystävilleen: „Kun tahdon säveltää, istun pianon ääreen, suljen silmäni ja ilmaisen, mitä sisässäni tunnen.“

„Usein Lamartine sanoi: „En minä itse ajattele; aatteeni ajattelevat puolestani.“¹⁸⁾

Riittääkööt nämä esimerkit. Ne todistavat Lombrosolle, mikä sukulaisuus vallitsee neron ja mielisairauden välillä. Olkoon, mutta jos ne todistavat hänelle, että nero lähenee mielisäirautta, silloin on mielisäiraudelle annettava sama merkitys kuin Plato sille antaa sanoissaan: „mielisäiraus ei suinkaan ole mikään paha, vaan mitä suurin hyvä työ, kun se on jumalain lahja.“ Kun se on „jumalain lahja“, niin, sillä silloin „mielisäiraus“ on — neroa.

Yhtä hyvin kuin nuo esimerkit todistavat, että nero lähenee hulluutta, yhtä hyvin ne todistavat, että mielisäiraus eräissä ilmauksissaan lähentelee neron toimintatapaa. Tässähän on kumminkin kysymys vain ulkonaisesta. Ei hullu ihminen voi suorittaa sitä, mitä nero saa aikaan. Ei mielisäiras henkilö olisi voinut luoda Shakespearen draamoja eikä säveltää Beethovenin symfonioita. Neroa ei arvostella työtavan mukaan, vaan sen mukaan, mitä hän tekee.

Ja kuinka voisimme ymmärtää neron inspiratsioonin, elleimme yliaistillisen sielutieteen mukaisesti otaksu, että ihminen on sielu, jonka tajunta- ja tietopiiri, jonka voima ja toimintakyky on paljon suurempi kuin se persoonallinen elämä, joka ilmenee hänen päiväajunnassaan? Kaikki ihmiset ovat sieluina sisältörikkaampia olentoja kuin jokapäiväisinä henkilöinä ja joskaan ei jokaista sielua voisi sanoa neroksi, on kuitenkin nerollisuus tulos sielun suuremmasta kehityksestä eikä ruumiin fysiologisista tiloista.

Toinen asia on se, että nerollisella ihmisellä on fyysillinen elimistö, joka on erittäin altis sielun vaikutuksille, jota sielu helposti voi käyttää välikappaleenaan, jota se vaivatta voi inspiroerata ja saada

¹⁸⁾ C. Lombroso, *Genie und Irrsinn*, Übers. von A. Courth. Leipzig, Philipp Reclam jun. Siv. 11-13.

suurtekoja suorittamaan, jota vastoin jokapäiväisen ihmisen ruumiillinen elimistö on sitä laatua, ettei kehittyneempikään sielu sen avulla voi tehdä ihmeitä.

Ja kun tämän ymmärrämme, ymmärrämme myös, mitä mielisairaus on. Mielisairauden onneton uhri on ihminen, jonka elimistö on niin epäjärjestyksessä, ettei sielu ollenkaan säännöllisellä tavalla saata heijastua päivätajuntaan, vaan että se ilmenee siinä hajanaisesti ja näyttää puolia, jotka muuten lankeavat normalisen päivätajunnan ulkopuolelle. Sentähden mielipuolet joskus näyttävät inspireeratuilta esiintymisessään, kirjottavat runoja, suunnittelevat yhteiskunnallisia parannuksia ja uudistuksia, näkevät näkyjä, ennustavat j. n. e. Mutta heidän työnsä on aina vailla ja alapuolella sitä jokapäiväisen ihmisen tervettä järkeä, jonka yläpuolelle tosi inspiratsioni nousee.

d) Filosofinen mietiskely.

Selvimpiä järkitodistuksia siitä, että ihminen on sielu, on hänen tiedonhalunsa, hänen totuudenkaipuunsa. Hän tahtoo ymmärtää itsensä ja elämän. Hän ei tyydy siihen pieneen tietoon, minkä tiede on saavuttanut maailmasta, hän aavistaa, että luonto kätkee paljon, joka ei vielä ole tullut ilmi, ja hän tahtoo ajatteleamalla ja mietiskelemällä muodostaa itselleen kokonaiskuvan kaikkeuden elämästä. Hän uskoo itseensä sielullisena olentona, sillä hän uskoo järkeensä. Hän uskoo, että järki on yksi, että se on maailman järjestyksen heijastus ihmismieleen ja että hän sen avulla, sitä puhtaana pitämällä, voi nähdä maailman sopusoinnun, sfäärien harmonian.

Ja onko hän pettynyt, hän, filosofi, joka pani enemmän arvoa näkymättömälle kuin näkyväiselle työlle? Ei suinkaan. Hänen hiljaiset ponnistuksensa eivät ole olleet turhia. Mitä siitä, jos hän ei saavuttanutkaan täydellistä kuvaa maailman järjestä, mitä siitä, jos hänen mietiskelynsä vei hänet liian rohkeihin johtopäätöksiin, johtopäätöksiin, jotka myöhemmin on huomattu vääriksi? Näemmehän kaikki vielä vain puolinaisesti. Ei kenenkään ajatuskyky ole niin peilikirkas, ettei personallinen tai ajallinen tomuhiukkanen tarttuisi sen pintaan ja värittäisi sen heijastamaa maailmankuvaa. Mutta filosofin erehdykset opettavat meitä ajattelemaan, opettavat meitä välttämään niitä kuoppia, joihin hän lankesi, niitä kiviä, joihin hän kompastui. Ja sentähden hänen rehellinen työnsä ei ole hukkaan mennyttä, vaan siunausta tuottavaa.

Sillä filosofinen mietiskely näyttää ennen kaikkea, että ihminen on sielu. Se ottaa liiallisen merkityksen pois näkyväiseltä maailmalta ja siirtää pääarvon ajatuksen ja järjen näkymättömälle, maailmalle. Se ei aina tee sitä sanoissa, mutta sen rohkea olemassaolo on oma todistajansa. Jos ihminen olisi vain ruumis, kuinka silloin ajattelija useinkin jaksaisi kieltää oman olemuksensa ja vetäytyen syrjään tyytyä tutkijan ja katsojan vaatimattomaan osaan? Eikö hänenkin pitäisi syöksyä „todellisen elämän“ pyörteeseen — niinkuin tekevät ne, jotka eivät näkymättömiä näe — jottei hän kadottaisi elämän kalliin lahjan? Ja kuinka hän hyvää tarkottavana, totuutta etsivänä ja rehellisenä ihmisenä saattaisi omaatuntoaan pettämättä nousta ihmiskunnan hartioille, ellei hän koko olennollaan tuntisi, että hänessä ajatuksen inspiratsioni on todellisempi kuin muut olemuksensa puolet, että hän on sielu eikä ruumis?

Sanoohan Spinoza, että „jokaisen olion pyrkimys ylläpitää omaa olemistaan (in suo esse perseverare) onkin vain saman olion todellinen olemus“, joka toisin sanoin merkitsee, että esim. filosofin vastustamaton halu mietiskelyyn ei ole mikään sairaaloinen, todellista elämää pelkäävä, yksipuolinen henkinen ominaisuus, vaan hänen varsinainen olemuksensa, hänen oma sielullinen itsensä, joka ehdottomasti tahtoo ilmetä päivätajunnassa ja sen asettamia muuria murtaen virrata ulos kaikkeuden elämään.

e) Uskonnollinen intuitsioni.

Kristuksen tuntemisesta.“²¹⁾

Mitä tällöinen herännyt elämä on muuta kuin jatkuvaa inspiratsioonitilaa, semmoista, jota vanha uusplatonilainen filosofi Plotinos määritteli „mielen vapautukseksi äärellisestä tajunnastaan, jonka kautta se yhtyy äärettömään“?

Joka on täten herännyt uskonnolliseen näkemykseen, joka on tätä inspiratsioonitilaa kokenut, hän on ehdottomasti vakuutettu oman sielunsa — ja siis muidenkin — todellisuudesta. Sillä kuinka voisimme kokea näitä, kaikkia esteitä murtavia ja kaikkien rajojen yli nousevia tunteita, elleimme olisi sieluja, jotka syntyämme kuulumme toiseen maailmaan kuin ruumiilliseen?

Jos saatamme sanoa, että sankariudessa sielun tahto voittaa ruumiin halut ja että neron inspiratsioonissa, runollisessa tai filosofisessa, sielun äly valaisee päivätajunnan, niin voimme syystä sanoa, että henkisessä heräyksessä sielun tunto täyttää mielen omalla jumalallisella rauhallaan.

Jos vielä kysymme, mistä sitten sielu saa voimansa ja neronsa ja jaloutensa, emme kykene antamaan tyydyttävää vastausta tähän, ennenkuin olemme nostaneet hiukan sitä huntua, joka peittää meiltä näkymättömän maailman.²²⁾

²¹⁾ A. Järnefelt, *op. cit.*, siv. 164-165.

²²⁾ Vrt. kirjan kolmatta osaa „Kuolema, kussa on otasi?“ ja tämän osan 9 lukua „mediumistisista ilmiöistä.“

6. Hypnotiset ilmiöt.

Tunnetuimpia, vaikka samalla ihmeellisimpiä psyykkisiä ilmiöitä on hypnotismi (kreikkalaisesta sanasta hypnos, uni), sillä siinä meitä kohtaa yksi ihmissielun suurimpia ja salaperäisimpiä voimia, jonka edessä pintapuolinen selityshalu mykistyy. Sitä on kutsuttu monella nimellä. Wieniläinen lääkäri F. A. Mesmer (1734-1815) oli ensimmäinen, joka saattoi ilmiön tunnetuksi Euroopassa, ja vaikka, silloinen tiede tuomitsi hänet petturiksi, käyttävät monet meidän aikanamme, hänen muistoaan kunnioittaen, hypnotismin asemesta nimitystä „mesmerismi.“ Mesmer itse kutsui sitä voimaa, joka ilmiöitä aiheutti animaliseksi eli eläimelliseksi magnetismiksi ja magnetiseksi uneksi sitä horrostilaa, jota nyt kutsutaan hypnotiseksi. Mesmerin jälkeen muutamat yksityiset tutkijat, Deleuze, Dupotet, Puységur, Abbé Faria y. m., harjottivat samaa taitoa ja kutsuivat sitä magnetismiksi, mutta eivät vielä saavuttaneet tieteellistä tunnustusta. Nimi hypnotismi keksittiin vasta viime vuosisadalla (1843), kun englantilainen lääkäri James Braid koetti antaa tieteellisen selityksen kysymyksessä olevista ilmiöistä. Muita nimiä ovat vielä somnambulismi, suggestioni, keinotekoinen uni, ajatuksella parantaminen (mental science, mind cure) y. m., joita kuitenkin käytetään eri vivahduksilla merkityksessä. Tunnetuista nykyaikaisista tutkijoista mainittakoon: Liébault, joka varsinaisesti perusti uudenaikaisen hypnotismin, Charcot, Richet, Bernheim, Ribot, Rochas d'Aiglun, Sinnett, Forel, Krafft-Ebing, Preyer, Björnström y.m.

Niin kuin telepatiassa tarvitaan hypnotismissakin kaksi henkilöä, joista toinen on aktiivinen eli toimiva, toinen passiivinen eli alistuva. Telepatiassa toinen lähettää ajatuksen, toinen tulee selvänäköiseksi ja tajuaa ajatuksen. Sama on osanottajien suhde hypnotismissakin: toinen ajattelee ja tahtoo, toinen näkee ja tottelee.

Ero näiden kahden ilmiöiden välillä on kuitenkin suurempi kuin yhtäläisyys. Ajatuksen lukemisessa molemmat henkilöt säilyttävät normalisen tajuntansa ja vapaan tahtonsa, molemmat ovat hereillä ja tietävät mitä tekevät. Hypnotismissa sitä vastoin alistuva henkilö keinotekoisella tavalla vaivutetaan uneen, jossa hän kadottaa itsetietoisensa päivätajuntansa, oman tahtonsa ja määräämiskykynsä, samalla kun toinen saavuttaa luonnottoman vallan hänen personallisuutensa yli. Jos esim. telepatisessa kokeessa lähettäjä ajattelee: työnnä tikari lapsedi rintaan! toistaa hyvä ajatuksen lukija ihmetellen hänen käskynsä. Mutta jos hypnotisessa kokeilussa hypnotiseraaja antaa hypnotiseratulle henkilölle samanlaisen käskyn, niin tämä — ehkä epäroiden, mutta kuitenkin totellen, jos toisen tahto on voimakas — tekee työtä käskettyä! ²³⁾

Kaikki ihmiset olemme alttiit toistemme vaikutuksille, johonkin määrin olemme kaikki hypnotiseraajia ja hypnotiseratuita. Jos toisessa ihmisessä tahto, äly tunto tai mikä ominaisuus tahansa on voimakkaampi kuin vastaava ominaisuus toisessa, vaikuttaa edellinen siinä suhteessa hypnotiseraavasti jälkimäiseen, niin että tämä joko, ihailee tai pelkää toista.

Kaikkia ihmisiä saattanee niinkään hypnotiserata sanan varsinaisessa merkityksessä, s. o. vaivuttaa keinotekoiseen uneen, mutta vain sillä ehdolla, että he itse siihen suostuvat eivätkä vastusta unta, vaan toivovat sen tulemistä, sillä onneksi niitä hypnotiseraajia on ani harvassa, jotka kykenisivät toista nukkuttamaan hänen tahtomattansa. Sentähden ei kenenkään tarvitse pelätä joutuvansa pahanilkisen ihmisen telepatihypnotisen vaikutuksen alaiseksi, ellei hän itse siihen suostu ja ellei hän itse kasvata itsessään heikkouksia, joita toinen voi käyttää hyväkseen. ²⁴⁾

²³⁾ Vrt. lukua „Hypnotismin rikksellinen väärinkäyttö“ kirjasssa „Hypnotismi. Kirjotti H. Henning, dosentti Berliinin yliopistossa. Suomennos. G. V. Edlund, Helsingissä 1902.“

²⁴⁾ **Indialaiset fakirit panevat taikatemppeja tehdessään suuret katsojajoukot näkemään mitä eriskummaisempia näkyjä tarvitsematta ollenkaan nukkuttaa katsojia. He ovat siis todellisia „silmänkääntäjiä“ ja lumoojia ja ovat kehittäneet telepatihypnotista taitoaan merkillisen korkealle.**

Tahdomme nyt lyhyesti katsoa, mihin tarkoituksiin ja millä tavalla hypnotismia voi käyttää, mitä eri hypnotisia ilmiöitä on olemassa.

Itse uneen vaivutus tapahtuu seuraavasti: hypnotiseraaja ja hänen „mediuminsa“ (hypnotiserattava) istuvat vastatusten lähelle toisiaan, mediumi mukavaan asentoon. Kokeen onnistumisen ehtona on, että hypnotiseraaja ajattelee ja tahtoo, että mediumi nukkuisi, ja että tämä ei tahallaan vastusta tunkeilevaa unta. Tämän lisäksi turvaudutaan erilaisiin sivukeinoihin, jotka helpottavat nukuttamista.

Varsinaiset nykyaikaiset hypnotiseraajat, jotka eivät usko Mesmerin animaliseen magnetismiin eli hypnotiseraajasta lähtevään elolliseen fluidumiin eli voimavirtaukseen, tähyttävät terävästi mediumiaan tai käskevät sitä tuijottamaan johonkin loistavaan esineeseen, kuten lasipalloon, timantisormukseen, tai painavat sen silmämunia sormillaan j. n. e.

Vanhat magnetiseraajat ja nykyiset mesmeristit puolestaan tekevät käsillään sivellyksiä mediuminsa yli, alkaen pään yläpuolelta ja laskeutuen aina vatsan kohdalle saakka, koska siten magnetinen fluidumi helpoimmin heistä erkanee ja tunkee mesmeriserattavan elimistöön.

Nämä kaksi menettelytapaa ovat vaikutuksiltaan erilaiset. Hypnotinen tavallisesti ei vie, pitemmälle kuin n. k. suggestibilitettiin, josta kohta puhumme, mesmerinen sitä vastoin helposti saa aikaan n. k. mesmerisen transin eli selvänköisen unen, jos nim. mediumi on niin sensitivinen eli herkkätuntoinen, että häntä voi nostattaa semmoiseen tilaan. ²⁵⁾

a) Hypnotinen suggestioni.

Tunnettu hypnotismin tutkija Charcot on tehnyt eron kolmen erisikeän hypnositilan välillä: letargian, katalepsian ja somnambulismien. Hypnotiseraajan valta mediuminsa yli kasvaa samassa määrin kuin uni tulee sikeämmäksi.

Alussa hypnotiserattu henkilö vaipuu raukeaan horrostilaan, jossa hän suljettuaan silmänsä kadottaa näköaistinsa, mutta kuulee, mitä hänen ympärillään tapahtuu, ottaa osaa keskusteluun j. n. e. Hän on siis aivan kuin valveillaan oleva ihminen, jolla on silmät ummessa, mutta hän ei voi omasta tahdostaan avata silmiään. Tämä on letargia (horrostila).

Kun hän sitten nukuttajan käskystä vaipuu siihen hypnositilaan, jota kutsutaan katalepsiaksi eli jäykistykseksi, ovat kaikki hänen ruumiinsa jäsenet hypnotiseraajan vallassa, vaikka hän muuten olisikin taidossaan. Kolmannessa, sikeimmässä unitilassa, n. k. somnambulisessa eli unissakäymisen tilassa, on koko hänen mielikuvituksensa ja kaikki hänen aistinsa nukuttajan käskyn alaisina, niin ettei hän tiedä muusta maailmasta kuin siitä, jonka hypnotiseraaja ajatuksiltaan ja sanoillaan loihtii hänen eteensä. ²⁶⁾ Suggestioni (mieleennostatus) eli käsky tapahtuu tavallisesti sanoilla, mutta mediumi on itse asiassa niin riippuvainen hypnotiseraajasta, molempain olemukset ovat toisiinsa niin sulautuneet, että nukuttajan paljas ajatuskin heti vaikuttaa hypnotiserattuun. ²⁷⁾

²⁵⁾ Mesmerismia eli magnetismia käytetään myös parannuskeinona kaikenlaisia tauteja vastaan, jolloin sairasta ei tarvitse ollenkaan nukuttaa, koska lääkkeenä silloin vaikuttaa mesmeristin elonfluidumi.

²⁶⁾ Nimi „sommambulismi“, on valittu sentähden, että se muistuttaa tuota tunnettua unissakäymis-ilmiötä, jonka kestäessä unissakävijä eli somnambuli ikäänkuin omaa mielikuvitustaan takaa-ajajen ei välitä laisinkaan ympäristön tarjoamista esteistä ja vaikeuksista.

²⁷⁾ Tohtori Carl du Prel on kuvannut sarjan tämmöisiä, sangen huvittavia kokeita kirjassaan „Experimentalpsychologie und Experimentalmetaphysik. Wilhelm Friedrich, Leipzig 1891.“

Suuri on todella suggestionin voima. Kataleptisessä tilassa olevan mediumin ruumista voi nukuttaja asettaa mihin asentoon tahansa eikä se paikaltaan hievahdakaan, ennenkuin hypnotiseraaja antaa luvan. „Silloinkin kun keskiön (mediumin) käsivarsi on kuormitettuna painoilla, se voi pitää sen ojennettuna kuinka pitkään hyvänsä. Mutta hänen valveella ollessaan herpoaisi hänen käsivartensa jo muutamassa sekunnissa. Jos keskiö on tarpeeksi sikeässä unessa, niin voi koko hänen ruumiinsa panna sellaiseen kataleptiseen tilaan. Se tulee jäykäksi kuin puu, että pantua sen pään ja kantapäiden alle kannatusta, täysikasvuinen henkilö saa käydä sen päälle istumaan, ilman että se vähääkään siitä taipuu. Sellaista vastustusta ei kukaan ihminen, ei edes paras voimistelija ja vahvin atleetti kykenisi valveella ollessaan tekemään.“²⁸⁾ Kuinka voisimmekaan käsittää semmoista ilmiötä, ellemmme olettaisi, että ihminen sieluna on paljon voimakkaampi kuin ruumiillisena persoonallisuutena — yhdentekevä, lähteekö voima kysymyksessä olevassa tapauksessa mediumin vaiko hypnotiseraajan sielusta?

Somnambulisessa tilassa olevan mediumin mielikuvitus on niin hypnotiseraajan vallassa, että voi uskotella hänelle mitä tahansa. Hypnotiseraaja antaa nukkuvalle raa'an perunan käteen, sanoen: „kas tässä saatte oikein makean omenan!“ ja toinen iskee suurimmalla mielihyvällä hampaansa siihen. Hypnotiseraaja vakuuttaa mediumilleen, että tuoli on valmiiksi satuloitu hevonen, ja nukkujaraukka lähtee ratsastamaan ympäri huonetta epämukavalla ratsullaan. Hypnotiseraaja suggereeraa (nostattaa mieleen) mediumille, että tämä on toinen henkilö tai toisenikäinen tai toisessa paikassa kuin todellisuudessa, ja mediumi käyttäytyy aivan roolinsa mukaisesti.

Tässä tilassa ovat myös mediumin aistit hypnotiseraajan vallassa. Nukkuva avaa käskystä silmänsä, mutta ei näe eikä kuule muita kuin nukuttajansa koskemista tai tähyttämiä esineitä ja henkilöitä. Ja jos hypnotiseraaja käskyy mediumiaan näkemään tai kuulemaan semmoista, jota ei ole, tapahtuu se heti, sillä nukuttajan ajatukset ovat mediumille silminnähtäviä olioita. Tätä aistien riippuvaisuutta hypnotiseraajan tahdosta muutamit lääkärit käyttävät hyväkseen leikkauksissa ja sen semmoisissa. Sillä kun käsketään mediumille, ettei hän saa tuntea mitään kipua, voidaan empimättä toimittaa vaikeinkin operatsioni. Kuuluisat ovat tässä suhteessa tohtori Esdaile'n kokeet Calcuttassa Indiassa. Toiselta puolen hypnotiseraaja voi tarkistaa mediuminsa aisteja vallan ihmeteltävään määrään, niin että tämä näkee ja kuulee, tuntee ja haistaa monta vertaa tarkemmin kuin valveilla ollessaan.²⁹⁾

b) Jälkihypnosi.

Kuinka suuri valta suggestionilla on, näkyy vielä selvemmin siitä ilmiöstä, jota kutsutaan posthypnotiseksi suggestioniksi eli jälkihypnosiksi ja joka osottautuu siinä, että mediumi, sen jälkeen kun on herätetty, suorittaa nukkuessaan saamansa käskyn. On huomattava, että hypnotiserattu henkilö ei ollenkaan muista valveillaan, mitä hypnosin kestäessä on tapahtunut; jälkihypnosi herää hänessä aivan kuin itsestään, vaikkapa kuukausia olisi kulunut siitä, kun se häneen istutettiin.

Hypnotiseraaja sanoo tai ajattelee esim. näin: „huomenna kello puoli neljä iltapäivällä te taas tulette tänne tohtori du Prelin luo ja pyydätte hänen rouvaltaan kupin kahvia.“ Mediumi on seuraavana päivänä kahvilassa erään ystävättärensä kanssa, kun hänessä yhtäkkiä herää vastustamaton halu lähteä tohtori du Prelin luo. Täsmälleen puoli neljä hän astuu tohtorin saliin, jossa on eilinen seura koolla, ja pyytää anteeksi odottamatonta käyntiään: „minun pisti päähän käväistä pikkusen täällä; olihan se hyvin pahasti ajateltu.“ Sitten hän ihmettelee samojen henkilöiden läsnäoloa tänäänkin, mutta nähtävästi ei kehtaa pyytää kahvia. Vasta sitten kun hypnotiseraaja on pyytänyt vettä juodakseen ja eräältä toiselta

²⁸⁾ H. Henning, *Hypnotismi*. Siv. 19-20.

²⁹⁾ Vrt. Henning, *Hypnotismi*. Siv. 26-29.

herralta on kysytty, tahtooko hän viiniä, rohkenee mediumi ilmaista kahvin haluaan. ³⁰⁾

Tämmöisiä kokeita voidaan tehdä mitä vaihtelevimpia ja huvittavimpia. Hypnotiseraaja sanoo mediumille: „herättyänne näette (poissa olevan) paroni H:n istuvan sohvalla. Tämä hallusinatsioni (harhanäkö) kestää siihen saakka, kunnes lausutaan sana: kristalli.“ Mediumi, joka pitää paroni H:ta suuressa arvossa, ihastuu herättyään hänen (luullusta) saapumisestaan, tiedustelee hänen ja hänen lastensa terveyttä j. n. e. Hänelle huomautetaan, että paroni ei jaksa puhua, sentähden että on kylmettyneenä palannut Tyrolinmatkaltaan, ja mediumi ilmaisee osanottoaan. Hypnotiseraaja tuopi peilin sohvaa eteen ja kysyy mediumilta, miellyttääkö paronin kuva peilissä häntä enemmän kuin todellinen paroni. Ihmetellen tämmöistä kysymystä mediumi katsoo milloin sohvalle, milloin peiliin ja vastaa, ettei hän huomaa mitään erotusta. Sattumalta lausutaan sitten sana „kristalli“ ja heti katoaa harhanäkö mediumin silmistä, joten läsnäolijoille on hieman vaikea selitellä, miksi ja millä tavalla paroni niin äkkiä poistui. ³¹⁾

Samalla tavalla voidaan suggereerata mediumille, että jokin henkilö tai esine on näkymätön, että joku tai jokin on muuttanut muotoaan, että hänen pitää lukea kirjasta semmoista mitä siinä ei ole j. n. e. Suuremmasta käytännöllisestä arvosta on kuitenkin se jälkihypnosi, joka vaikuttaa edullisesti mediumin oman ruumiin tai mielen tilaan. Täten voidaan suggereerata tiehensä hampaan tai päänsärky, luulosairautta, unettomuutta ja ylipäänsä kaikkia hermotauteja. Juoppoutteen ja muihin paheisiin vajonnutta voidaan hypnotismin avulla auttaa jaloille, suggereeraamalla hänelle, että hänen kiusauksen tullessa pitää pysyä vahvana j. n. e.

Näitä ilmiöitä on koetettu selittää eri tavalla. Nykyisiä hypnotiseraajia miellyttää eniten teoria itsekohtaisesta suggestionista, n. k. autosuggestionista, jonka mukaan hypnotiseraaja vain vaikuttaa nukutetun mielikuvitukseen ja nukutetun oma mielikuvitus taas puolestaan hänen ruumiinsa ja mielensä tilaan. Tämä otaksuma perustuu siihen tosiseikkaan, että mielikuvituksella ylipäänsä on suuri voima aineellisen maailman yli. Ihmisen ajatukset ja tunteet kuvastuvat heti hänen ulkomuotoonsa, ja jos hän tahtoo sitä välttää, täytyy hänen tottua erityisesti vastustamaan tätä luonnollista taipumusta. Toiselta puolen magnetiseraajat ja mesmeristit vakuuttavat, että nukuttajasta virtaa mediumiin näkymätön hienoaineinen voima, joka aiheuttaa sekä uni- että muut ilmiöt. Olkoon miten oli — epäilemättä kummassakin selityksessä on perää ³²⁾ —, kaikissa tapauksissa se voima on ihmeellinen, joka aikaansaa hypnotiset ilmiöt ja varsinkin jälkihypnosin. Fyysillisesti sitä ei käy selittäminen. Se on ymmärrettävissä vain salaisena, toistaiseksi vähän tunnettuna sielullisena voimana ja viittaa puolestaan siihen yliaistillisen tutkimuksen pääperustelmaan, jonka mukaan ihminen on sielu.

e) Mesmerinen transi.

Löytyy vielä sikeämpiä unitiloja kuin katalepsia ja somnambulismi. Mesmerinen transi ³³⁾ aikaansaadaan helpoimmin magnetisilla sivellyksillä ja tässä tilassa nukkuva ikäänkuin herää uuteen elämään; hänen sielunsa vapautuu aivan niinkuin inspiratsioonissa, hän tuntee itsensä toiseksi olennoiksi, unohtaa usein koko päivätaujuisen minänsä ja suorittaa tekoja semmoisia, joihin hän ei hereilläään kykenisi. Hän ei ole tässä tilassa yhtä altis suggestionille kuin varsinaisessa hypnotisessa unessa; kaikki

³⁰⁾ Tohtori C. du Prelin kokeita. „Experimentalpsychologie und Experimentalmetaphysik“, siv. 27-28.

³¹⁾ C. du Prel, op. cit., siv. 28-30.

³²⁾ Kts. d) Tunnon ulottaminen.

³³⁾ Englantilaisesta sanasta „trance“, joka merkitsee sairaaloinen eli keinotekoinen uni. Tämä taas johtuu ranskalaisesta sanasta „transe“, joka merkitsee pelko, tuska — tekosana „transir“, jäykistyä.

ihmiset eivät liioin sovellu mesmeriserattaviksi näin suurella menestyksellä, vaan ainoastaan n. k. sensitiivit eli erittäin herkkätuntoiset henkilöt.

Ranskalainen tutkija, eversti Rochas d' Aiglun erottaa useampia tämän sikeämmän unen asteita: vuorovaikutuksen tila (état de rapport), kosketuksesta heräävän myötätunnon tila (état de sympathie au contact), selvänäköisyyden tila (état de lucidité) ja kosketuksesta riippumattoman myötätunnon (kaukotunnon) tila (état de sympathie à distance).³⁴⁾ Tulisi kuitenkin liian pitkälliseksi tarkastaa kaikkia näitä tiloja ja niitten vivahduksia erikseen. Yleensä voimme sanoa, että mesmerisessä transissa mediumi ensin joutuu jonkinmoiseen haltiotilaan, jonka lisäksi sitten tulee selvänäköinen kyky.

„Vuorovaikutuksen kahden tilanvivahduksen yhteisenä tunnusmerkkinä on hyvin selväpiirteinen autuuden tunne; useimmat mediumit tekevät miltei aina vastarintaa, jos heitä tahtoo herättää tai nukuttaa sikeämpään uneen.“³⁵⁾

Mutta kuta raskaammaksi mediumin uni tulee, sitä selvänäköisemmäksi hän itse sukeutuu. Ensin hän näkee omat sisälmyksensä, sitten toisten henkilöiden, joiden kanssa magnetiseraaja asettaa hänet yhteyteen (rapporttiin). Täten hän saattaa tarkasti kuvailla esim. taudin etenemistä ja olla suurena apuna lääkärille taudin määrittelemisessä.³⁶⁾ Niinikään hän näkee muidenkin läpinäkymättömien esineiden läpi, lukee suljetun kirjeen sisällön, kun hän painaa sitä otsaansa, kopioi laatikkoon suljetun piirustuksen j. n. e.

Sitten hän rupeaa erottamaan kaukaisia esineitä ja tapahtumia, kuulee ääniä etäältä, lukee läsnäolijain ajatukset, voi kohdistaa huomionsa mihin tahansa nukuttaja pyytää, jopa vihdoin kehittyä suuremmaksi tiedoissaan ja ymmärryksessään, profetalliseksi näyissään, tehden lääkeopillisia määräyksiä, ennustaen edeltäkäs in taudin loppua, kuolemaa y. m. s.

Tohtori Pétetin kertoo eräästä mediumistaan: „hän ei ainoastaan edeltäpä in nähnyt sitä mikä hänelle tulisi tapahtumaan, ja voinut keskustella sangen suurella varmuudella mitä vaikeimmista kysymyksistä metafysikan ja fysiologian alalla; vaan ajatuksestakin, jota ei sanoin lausuttu, hän heti oli selvillä ja suoritti sen, mitä hänelle aijottiin määrätä, aivan kuin se olisi syntynyt hänen omissa aivoissaan; joskus hän pyysi pidättämään ajatuksellisen määräyksen tai peruuttamaan sen, kun määräys nousi yli hänen voimiensa tai kun hän oli väsynyt.“³⁷⁾

„Lääkärit, luonnontutkijat, sielutieteilijät ja ajattelijat“, sanoo tohtori du Prel, „voisivat ottaa oppia somnambuleilta. Pitkä jono esimerkkejä osoittaa, että Mesmerin ajoista saakka nykyinen tiede sangen monissa tärkeissä tiedoissa aina ontuen seuraa somnambulien jälkiä, ja läpimitaten kuluu aina 50 tai 100 vuotta, ennenkuin ajateltu tieto tukee intuitiivisen näyn.“³⁸⁾

Professori Ricard Parisissa (1841) on erään mediuminsa omien sanojen mukaan sangen kuvaavasti esittänyt sitä vapautuksen ja uuden elämän tunnetta, jonka syvä mesmerinen transi tuo mukanaan:

³⁴⁾ Le Lt Colonel de Rochas d'Aiglun, administrateur de l' école polytechnique, Les États profonds de l' Hypnose. Paris, Chamuel et Carré, éditeurs, 1892. Chapitre I.

³⁵⁾ Rochas d' Aiglun, op. cit., siv. 13-14.

³⁶⁾ Lukuisia, monelta taholta koottuja esimerkkejä antaa tohtori C. du Prel kirjassaan „Die magische Psychologie“ luvussa „Die sensitive Diagnose“, siv. 71-93.

³⁷⁾ T:ri Edmond Dupouy, Salatut tieteet ja sieluopin fysiologia. Suomentanut Siimes Kanervio. Y. Weilin, Helsinki 1904. Siv. 98.

³⁸⁾ C. du Prel, Die Magische Psychologie, siv. 156.

„Adèle oli melkein täydellisesti parantunut, kun hän antaessaan minulle eräitä uusia lääkeopillisia määräyksiä kesken kaikkea sanoi omituisella äänellä:

— Te kuulette, mitä hän käskee minulle?

— Kuka, kysyin minä, kuka teitä käskee?

— Kuinka, monsieur, ettekö kuule häntä?

— En, en kuule enkä näe ketään.

— Ah, hän vastasi, totta on, te nukutte, kun sitä vastoin minä olen hereillä.

— Mitä tarkoitate? Te uneksitte, rakas lapsi; te väitätte, että minä nukun, vaikka minulla on silmät auki ja näen kaikki mitä edessäni tapahtuu, jota vastoin minä tiedän, että todellisuudessa hallitsen teitä magnetisella vaikutusvoimallani ja että vain minun tahdostani riippuu, siirryttekö takaisin entiseen tilaan. Te luulette olevanne hereillä, sentähden että puhuttelette minua, ja johonkin määrin tahtonne on vapaa, vaikkette voisi avata silmäluomianne ja vaikka silmänräpäyksessä voisin vaivuttaa teidät sikeimpään uneen. Ette punnitse sanojanne.

— Te ette käsitä minua, monsieur, mutta tämä ei ole mitään hämmästyttävää.

— Te nukutte, vastasin minä.

— Minä olen päinvastoin niin täydellisesti hereillä kuin me kaikki kerran tulevaisuudessa tulemme, olemaan. Tahdon puhua selvemmin: kaikki mitä te nykyään näette, on karkean aineellista; te näette valheellisia muotoja; ihanat todellisuudet jäävät teiltä huomaamatta. Kuinka toisin voisi ollakaan? Teidän henkenne on kahlehdittu, ulkonaisten aineellisten aistimuksienne pimittämä. Sen elonilmaukset ovat heikkoja, jota vastoin minun ruumiilliset aistimukseni itse asiassa ovat lakkautetut, mutta sieluni on miltei vapautunut tavallisista kahleistaan. Minä näen mitä teidän silmillenne on näkymätöntä, minä kuulen mitä teidän korvanne eivät kuule, minä käsitän mitä te ette käsitä. Te esim. ette näe, mitä teistä lähtee ja minuun tulee, kun te minua magnetiseraatte; minä sitä vastoin näen sen sangen selvästi. Joka tekemänne sivellyksen ohessa näen pienen tuliaineisen pylvään, joka ulkonee teidän sormenpäistänne ja näkyy yhtyvän minuun. Kun sitten eristätte minut, olen ikäänkuin tuon tuliaineen ympäröimänä, niin että esineet, joita koetan nähdä, usein saavat punaiseen vivahtavan valon. Minä kuulen, jos tahdon, etäisiä ääniä, ääniä, jotka syntyvät satoja peninkulmia tästä paikasta. Sanalla sanoen, minun ei tarvitse odottaa kaikkien näiden asiain ja esineitten saapumista minun luokseni, minä voin lähteä niiden luo, olkoot missä tahansa, ja nähdä ja käsitellä ne paljon oikeammin kuin kukaan muu, joka ei ole semmoisessa tilassa, jommoisessa minä olen.“³⁹⁾

Mesmerinen selvänäköisyys nousee täten aivan samalle tasolle kuin tavallinen klärvoajansi ja on yhtä todistusvoimainen kuin muutkin psyykkiset ilmiöt, kun on kysymyksessä sielun olemassaolo.

d) Tunnon ulottaminen.

Hypnotismin ja mesmerismin ohessa on tehty muutamia merkillisiä havaintoja, joista meidän parilla

³⁹⁾ J. J. A. Ricard, *Traité théorique et pratique de Magnétisme Animal*, siterannut A. P. Sinnett, *Mesmerismin på vetenskaplig grund. Öfvers. af V. Pfeiff. Looström & C:o, Stockholm 1892. Siv. 36-37.*

sanalla täytyy mainita.

Itävaltalainen tutkija, paroni Reichenbach, oli 18:nneen vuosisadan keskivaiheilla kokeillessaan mesmeriserattujen ja herilläänkin olevain sensitivisten henkilöiden kera tullut siihen vakaumukseen, että miltei jokaista esinettä ympäröi tavalliselle silmälle näkymätön valokehä, joka teki esineen ehdottoman pimeässä huoneessa selvästi näkyväksi sensitiivin tarkalle silmälle. Samoin olivat magnetiseraajat viime vuosisadan alkupuolella klärvoajantisten mediumeinsa yhtäpitävään selitysten nojalla päättäneet, että keinotekoinen uni syntyy siten, että nukuttajan päästä ja sormenpäistä virtaa loistava — vaikka normalisilmälle näkymätön — elonneste (fluidumi) mediumiin. 80-luvulla oli ranskalainen magnetiseraaja H. Durville tullut kokeiluissaan samoihin johtopäätöksiin; samoin kuin Reichenbach hän väitti, että ihmistä ympäröivä valokehä on oikealla puolella sininen ja vasemmalla puolella keltainen.

Tutkiakseen, oliko näissä kaikissa väitöksissä perää, edellämainittu ranskalainen tiedemies ja hypnotiseraaja Albert de Rochas d'Aiglun pani toimeen sarjan kokeita, joista hän on seikkaperäisesti tehnyt selkoa kirjassaan „tunnon ulottamisesta.“⁴⁰⁾

Hän tuli ensiksikin samaan johtopäätökseen kuin edelliset tutkijat: valokehä ympäröi jokaista esinettä ja ihmistä. Hän oli muuten järjestänyt kokeilunsa sillä tavalla, että saattoi olla vakuutettu tulosten objektivisesta pätevyydestä. Mediumina oli eräs herra Albert L., joka osasi piirtää ja maalata luonnon jälkeen samalla kun hän teki havaintojaan. Rochas toimi hypnotiseraajana. Toinen tiedemies, luonnontutkija C., joka ei tuntenut edellisten kokeilijain saavuttamia tuloksia, pani toimeen varsinaiset operatsioonit niin hyvin mediumin kuin nukuttajan tietämättä. Hän kysyi vain nukkuvalta: „mitä näette?“ ja kirjotti vastaukset muistiin.

Sittemmin Rochas kokeiluissaan saavutti yhä uusia tuloksia. Tultuaan edellisten kokeittensa nojalla vakuutetuksi valunnoksien todellisuudesta hän uusissa kokeiluissaan käytti kahta ja useampia mediumeja yhtäkaaa. Hän vaivutti ensin toisen mediumista niin sikeään uneen, että tämä saattoi nähdä valunnoksia. Sitten hän ryhtyi magnetiseraamaan toista mediumia, ensimmäisen selittäessä, mitä silloin tapahtui. Ja selvänäköinen nukkuja kertoi, että samassa määrin kuin magnetiseraajan loistava elonneste virtasi mediumiin, samassa määrin mediumin oma valokehä ulkoni hänen ruumiistaan.

Hypnotisen unen toisessa asteessa (katelepsia) kadottaa, kuten tunnettu, mediumi ihonsa tunnon, ja Rochas kysyi luonnollisesti itseltään, olisiko tunto riippuvainen tuosta ulkonevasta fluidumista. Pian hän havaitsikin, että niin oli. Jos hän pisti tai poltti mediumin ihoa, ei mediumi tuntenut mitään; mutta jos hän pisti tai poltti semmoista hänen silmissään tyhjältä ilmalta näyttävää kohtaa, jota toinen selvänäköinen mediumi selitti toisen ulonneeksi elonnesteeksi, silloin nukkuva heti tunsi kipua vastaavassa ruumiinosassa.

Lukuisain tämänsuuntaisten, erilaisten kokeitten nojalla Rochas'n täytyi tulla siihen johtopäätökseen, että ihmisessä on jonkinmoinen näkymätön eeteris-aineellinen elonilmausten kannattaja, joka esim. hypnotisissa kokeissa erkanee fyysillisestä ruumiista. Kuta sikeämpi uni on, sitä täydellisemmin siirtyy mediumin tajunta loistavaan eeteriruumiin. Lopulta hän on kokonaan siinä ja tuntee itsensä kuin uudeksi ihmiseksi uudessa ruumiissa.

Vanhojen filosofien kysymys sielun ja ruumiin keskinäisestä suhteesta voisi siis sanoa löytävän ratkaisunsa näistä havainnoista. Sielu ja ruumis vaikuttavat toisiinsa, vaan eivät välittömästi; ajattelevan olion ja olottuvaisen olion suhdetta toisiinsa välittää kolmas puoliaineellinen prinssiipi. Ja tämän nojalla alamme ymmärtää, kuinka sielullinen olemassaolo ulkopuolella ruumista on mahdollinen.

⁴⁰⁾ A. de Rochas, *L'extériorisation de la Sensibilité. Étude expérimentale & historique. Cinquième édition. Paris, Bibliothèque Chacornac, 1902. (Ensim. painos 1894).*

7. Spiritistinen tutkimus.

Tähän saakka mainitsemamme ilmiöt ovat näyttäneet meille, että ihmisen sielussa löytyy rikkauksia, kykyjä ja voimia, jotka eivät aina näyttäydy hänen jokapäiväisessä elämässään, hänen päivätajunnassaan. Ja kun pidämme tämän edellytettynä, täytyy meidän tunnustaa, että ihminen kaikesta päättäen on jokin muu kuin se näkyväinen ruumis, joka ei riitä hänen sisällistä itseään täydellisesti ilmituomaan. Meidän on tunnustaminen, että se näkymätön minä, joka kukin ihminen on omassa tiedossaan, ei ole mikään fysiologisten prosessien epätodellinen tulos, ei mikään hermoliikunnan subjektiivinen puoli, vaan kourintuntuva todellisuus, vieläpä suurempi todellisuus kuin päivätajuinen ihminen aavistaakaan. Näin ollen saatamme syystä olettaa, että ihminen on sielu, sieluna näkymättömän maailman jäsen ja sieluna arvatenkin pitempi-ikäinen kuin näkyväinen ruumis.

Edellä tarkastamiemme psyykkisten ilmiöiden perusteella voimme jo päättää, ettemme kuolemassa kuole. Vaikkei vainajaa koskaan olisi ilmestynyt elävien kesken, vaikkei meillä olisi mitään suoranaista tietoa kuolemanjälkeisestä olemassaolosta, voisimme kuitenkin syystä uskoa, että haudan tuolla puolen jatkuu elämä; sillä me olemme vakuutetut siitä, että todellisuudessa olemme fyysisesti näkymättömiä olentoja, sieluja, jotka vain olemme pukeutuneet näkyväisiin ruumiisiin.

Mutta asianlaita on niin, että meidän ei tarvitse tyytyä paljaasen uskoon, olkoon uskomme kuinka järkiperäinen ja hyvin perustettu tahansa. Asianlaita on niin, että löytyy yllin kyllin ilmiöitä, jotka päivän selvästi todistavat meille, että on olemassa fyysisesti näkymätön maailma, jonka jäseniin kuuluvat sekä „elävät“ että kuolleet.“ Sillä siitä maasta, josta „ei kukaan matkustavainen palaa“, on itse asiassa palannut tuhansia. Tuhansia kertoja ovat kuolleet antaneet itsestensä tietoja eläville, heille puhuneet, heille kirjottaneet, heille näyttäneet. Kaikkina aikoina ja kaikkien kansojen kesken on nähty ja kuultu aaveita ja kummituksia, henkiä ja enkeleitä, ja jos tänäpäivänä tiedustelemme omalta tuttavapiiriltämme, huomaamme hämmästyksellemme, että meillä on ehkä useitakin tuttavavia, jotka uskovat nähneensä jotakin „yliluonnollista“, vaikkeivat mielellään siitä juttele. Tosin on ja on aina ollut epäilijöitä, jotka eivät itse mitään ole nähneet ja sentähden väittävät muidenkin erehtyneen tai valehtelevan, mutta tämä on noiden epäilijöiden oma personallinen kanta eikä todista mitään. Päinvastoin kaikkien kansojen pyhinä pidetyt kirjat takaavat ja julistavat yliaistillisen henkimaailman olemassaolon. Muistakaamme vain, kuinka paljon kertomuksia on raamatussa näyistä ja ilmestyksistä, merkeistä ja ihmeistä (esim. 1 Mos. XXXII: 1, 2; 2 Mos. III: 2; 4 Mos. XXII: 31; Jos. V: 13; 1 Sam. XXVIII: 12-14; 2 Sam. XXIV: 17; 2 Kun. VI: 17; Luk. ev. I: 11; Matt. ev. XVII: 3; Mark. ev. IX: 4 ja Luk. ev. IX: 31; Matt. ev. XXVII: 52, 52; Ap. teot VII: 55; 1 Kor. ep. XV: 8; Ap. teot X: 30 y. m).

Mutta jos meidän tietomme henkien ja henkimaailman olemassaolosta rajottuisi satunnaisten aaveiden näkijäin kertomuksiin, voisimme syystä pitää sitä vaillinaisena ja epäluotettavana. Onneksi se tietomme kuitenkin perustuu aivan toisenlaisiin kokemuksiin, ei satunnaisiin tapahtumiin, vaan kokemukseräisiin tutkimuksiin ja etukädessä tutkimuksiin, joita on tehty meidän päivinämmme. Tosin on näitä tutkimuksia, näitä havaintoja tehty kaikkialla ja kaikkina aikoina, mutta meidän silmämme ovat avautuneet vasta omien tutkimustemme kautta, sillä merkille pantava seikka on, että tämänlaatuiset asiat eivät nähtävästi ennen ole olleet yhtä julkisia kuin nyt. Niistä ei kristikunnassa ole uskallettu puhua yhtä avomielisesti kuin meidän aikanamme, sillä piinapenkki, rovio tai hirsipuu odotti sitä rohkeata totuudentietäjää, joka uskalsi tunnustaa, mitä hän tiesi.

Se tutkimuksen haara, jota tässä tarkotamme ja joka todistaa meille ihmissielun kuolemanjälkeisen olemassaolon ja siis henkimaailman todellisuuden, on spiritistinen tutkimus. Ahtaammassa merkityksessä tämä tutkimus rajottuu spiritistiseen liikkeeseen, koska se ensimmäisenä — viime vuosisadan keskivaiheilla — käänsi maailman huomion eräisiin ilmiöihin, joita kutsuttiin „spiritistisiksi“, koska

otaksuttiin vainajien henkien aina olevan niitä aiheuttamassa ⁴¹⁾). Nimi spiritismi muistuttaa sentähden aina mieleemme spiritistien omat selitykset havaitsemistaan ilmiöistä. Luonnon tosiasioita ja ilmiöitä ei kuitenkaan saata teljetä minkään erityisen liikkeen muurien sisäpuolelle, vaan ovat ne kaikkien halullisten tutkittavina. Spiritismin ilmiöitä on niin muodoin tutkittu sen nimisen liikkeen ulkopuolella-kin, ⁴²⁾ ja ovat ennakkoluuloista vapaat tutkijat huomanneet, ettei spiritistinen selitys ole ainoa mahdollinen kaikissa tapauksissa. Kaikki ilmiöt eivät suinkaan todista vainajien myötävaikutusta; mutta kaikki osottavat, että on olemassa näkymätön maailma monenlaisine tuntemattomine voimineen. Senpätähden onkin paikallaan kutsua tätä tutkimusta ja näitä ilmiöitä „spiritistisiksi“, vaikkei aina hyväksikäytä varsinaisen spiritismin antamia selityksiä.

Itse spiritistinen liike alkoi aivan kuin itsestään viime vuosisadan keskivaiheilla. Silloinen saksalainen lehti „Morgenblatt“ kertoo sen synnystä seuraavasti: ⁴³⁾

„Eräs herra Michael Weckmann, joka asui pienessä Hydesville'n kylässä Maine'n kreivikunnassa, heräsi yöllä jyskeestä, jonka tähden riensi ovea aukaisemaan, koska luuli jonkun seisovan ulkona; mutta ei mitään näkynyt. Hän oli juuri menossa vuoteelle takaisin, kun kuului uusi koputus vielä kovempi ja selvempi kuin ensimmäinen. Taas hän riensi ovelle, mutta ketään ei näkynyt. Hän astui ulos kadulle; siellä oli kaikki hiljaista. Tuskin hän oli palannut huoneeseen, ennenkuin uudelleen koputti. Aikaa myöten koputus kumminkin lakkasi, ja Weckmann unhotti asian, kunnes eräänä yönä hänen kahdeksanvuotias tyttärensä heräsi, ääneen huutaen, ja koko perhe hätäntyneenä kerääntyi hänen vuoteensa ympäri. Oli keskiyö. Tyttö sanoi, että kylmä käsi oli pyyhkäissyt hänen kasvojansa ja säikäyttänyt häntä. Hän vapisi kaikissa jäsenissään eikä pitkään aikaan tahtonut nukkua siinä huoneessa.

„Kahdeksantoista kuukautta myöhemmin vuokrattiin talo eräälle metodistille, herra Foxille, jolla oli vaimo ja kolme tytärtä ja joka muuten oli arvossa pidetty henkilö. Hän muutti taloon joulukuussa v. 1847, ja maaliskuussa v. 1848 alkoi kummallinen koputus jälleen kuulua. Oli ilta ja perhe oli paraikaa levolle menossa. Kauan etsittiin häiritsevän jyskeen syytä, mutta turhaan. Tytöt, jotka jo olivat sängyissä, rupesivat leikillään naksuttamaan sormillaan, ja katso, henki matki heitä. Silloin huusi toinen tyttö:

— Laskeppa nyt kanssani: yksi, kaksi, kolme, neljä j. n. e. Laskiessaan hän löi käsiään yhteen ja henki teki samaten. Tästä tyttö pelästyi ja vaikenä.

„Rouva Fox käski nyt henkeä laskemaan kymmeneen, ja kymmenen koputusta kuului. Sitten hän kysyi tyttärensä Katarinan ikää, ja oikea määrä koputuksia kuului; niinikään kun hän tiedusteli toisten lasten ikää. Rouva Fox kysyi nyt, paniko inhimillinen olento toimeen tämän jytinän, mutta ei tullut vastausta; hän kysyi silloin, oliko se henki ja siinä tapauksessa oli vastattava myöntävästi kahdella voimakkaalla koputuksella.

„Koputukset kuuluivat. Hän jatkoi kysymyksiään, kunnes sai tietää, että jyskivä henki muinoin oli asustanut miehessä nimeltä Charles Ryan, joka oli ollut pikkukauppias; hän oli jättänyt jälkeensä vaimon ja viisi lasta, joista edellinen oli kuollut kaksi vuotta hänen perästään. Rouva Fox kysyi sitten, saisiko hän kutsua naapurit luokseen kuulemaan hengen koputusta, ja vastaus tuli myöntäväinen.

„Naapurit aikoivat nähtävästi tehdä pilkkaa perheestä ja sen hengestä. Mutta miten kävi rouvien,

⁴¹⁾ Latinalainen sana „spiritus“ merkitsee „henki“.

⁴²⁾ Esim. Lontoon Psykkinen Seura.

⁴³⁾ Edellä mainittu „Salatut tieteet“ niminen suomennos kertoo myös spiritismin synnystä amerikkalaisen kirjailijattaren Mrs. Hardinge'n mukaan. Siv. 126-129.

kun henki tarkalleen ilmaisi jokaisen iän — mikä asia toki oli Foxin perheelle niinkuin koko muulle maailmalle syvä salaisuus! Seuraavana aamuna oli koko kylä kokoontunut talon ympärille, mutta henki ei puhunut sinä päivänä. Mutta sunnuntai-aamuna 2 p:nä huhtikuuta pälkähti äkkiä hänen päähänsä antaa itsestään tietoa ja hän jatkoi puheluaan pitkin päivää välistä enemmän kuin viiden sadan kuulijan läsnäollessa.

„Asian tutkimista varten valittiin komitea (Rochesterissa, johon Foxin perhe sillä välin oli muuttanut), ja tämän laatima selonteko, joka on yhtäpitävä yllä olevan kanssa, julkaistiin New-Yorkissa lentolehtenä.“⁴⁴⁾

Komitea kertoo Kiesewetter — johon — kuuluivat Rochesterin sivistyneimmät asujamet (muiden muassa kuuluisa kirjailija Fenimore Cooper) tuli vakuutetuksi siitä, että ääniä ja koputuksia kuului, joiden syytä ei voinut keksiä; petoksesta ei ollut puhuttakaan, sillä oikeita vastauksia tuli yksin ajatelluillekin kysymyksille.

Epäilijöiden oli tapana istua Fox'in perheen luona pöydän ympärillä odottamassa manifestatsioneja. Koputukset tuntuivat silloin tulevan pöydästä, ja tästä saivat nuo kuuluisat pöytänaksutukset alkunsa, kun eräs Isaak Port rupesi keskustelemaan näkymättömän olennon kanssa sillä keinoin, että luki aakkoset ääneen ja pyysi henkeä naksuttamaan omaa ajatusjuoksuaan vastaavan kirjaimen kohdalla.

Henkilöt, jotka seurustelivat Fox'ien kanssa, huomasivat, että heilläkin oli samanlainen lahja enemmän tai vähemmän kehittyneenä ja että nuo salaperäiset koputukset näkyivät heitäkin seuraavan. Täten tuli *mediumisuus* ilmi.⁴⁵⁾

Mitä nim. on mediumisuus?

Se on spiritististen ilmiöiden ehdoton ehto. Yhteys näkymättömän maailman kanssa aikaansaadaan aina mediumin avulla. Olemme jo edellisessä puhuneet hypnotisista mediuumeista ja huomauttaneet, että kuta sensitivisempi eli herkkätuntoisempi ihminen on, sitä parempi mediumi hän on. Mediumiksi kutsutaan henkilöä, joka on erittäin altis ja vastaanottavainen näkymättömän maailman vaikutuksille, ollen sekä erityisesti herkkätuntoinen että niin sanoaksemme ruumiillisen konsistensinsä eli koossapysymisvoimansa puolesta helposti hajaantuva, niin että hänestä voi ulota elinvoimaa ja ainetta — vrt. „tunnon ulottaminen“, — joka siis lyhyesti sanoen kelpaa näkyväisen ja näkymättömän maailman väliseksi yhdyssiteeksi.⁴⁶⁾

Pienestä alustaan kasvoi spiritistinen liike vähässä ajassa vallan suunnattomassa määrässä. Ensin se levisi ympäri Yhdysvaltojen; „magnetisiä sirkkeleitä“ eli piirejä syntyi joka kaupunkiin ja vuonna 1850 arvioitiin mediuumein lukumäärä kolmeksikymmeneksi tuhanneksi. Samaan aikaan liike levisi Europan kaikkiin maihin, vieläpä Indiaan, Kanadaan, Australiaan ja Kapmaahan.

Ilmiöitäkin syntyi useampia lajeja. Jo samaan aikaan kuin Hydesville'n fenomenit tapahtui Stratfordissa vanhan tohtori Phelps'in luona toisia kummallisia seikkoja. Veitset, kahvelit, naulat, avaimet ja muut talouskalut viskautuivat ympäri huoneita, vaatteet repeytyivät palasiksi, huonekalut siirtyivät paikoiltaan j. n. e. Mediuumeina olivat poika Henry ja hänen sisarensa.

⁴⁴⁾ C. Kiesewetter, *Geschichte des neueren Occultismus*, siv. 448-450. Spiritistisen liikkeen synnyn salaisesta puolesta kerrotaan myöhemmin. Kts. lukua „vainajat ja fyysillinen maailma“.

⁴⁵⁾ Vrt. Kiesewetter, *op. cit.*, siv. 450-451.

⁴⁶⁾ Latinalainen sana „medium“ merkitsee „keskellä oleva, välittäjä“.

Spiritistisen liikkeen laaja ja pikainen leveneminen on luettava siinä piilevän totuuden ansioksi. Se avasi ihmisille yhteyden näkymättömän henkimaailman kanssa ja muodostui siten suureksi uskonnolliseksi herätykseksi, joka mursi tieteellisen materialismin uhkaavan vallan. Sen tunnustajat nousivat pian miljonniin, sen kirjallisuus kasvoi päivä päivältä. Monet kuuluisat miehet astuivat spiritistien riveihin, toiset rupesivat ilmiöitä tutkimaan ja tulivat vakuutetuiksi niiden todellisuudesta, vaikk'eivät täydelleen hyväksyneet spiritistien selityksiä. Spiritismin tunnuslauseeksi tuli nimittäin: „vainajain henget ovat kaikkien ilmiöiden toimeenpanijoina“, mutta niinkuin jo olemme huomauttaneet, eivät ilmiöt aina sitä todista. Itse asiassa voimme jakaa spiritistisiä ilmiöitä kahteen ryhmään: 1) todellisiin spiritistisiin ilmiöihin, joissa vainajan myötävaikutus on ainoa luonnollinen selitys, ja 2) muihin mediumistisiin ilmiöihin, joita yleensä mediumin oma yliaistillinen minä tai hänen ulkoneva elinvoimansa tai jokin näkymättömän maailman voima on aiheuttamassa. Ilmiöt jaetaan myös ulkonaisen muotonsa puolesta fysikalisiin eli luonnonopillisiin ja intellektualisiin eli älyllisiin. Fysikalisiin luetaan, paitsi koputuksia ja esineiden siirtoa, niinikään kaikenlaiset valo-ilmiöt, levitatsioni-ilmiöt eli ihmisten ja esineiden ilmassa huojumisen sekä apporti-ilmiöt eli paikalla olemattomien esineiden ilmaantuminen istuntoon ja materialisatsioni- eli aineistumisilmiöt. Puhtaasti älyllisinä ilmiöinä pidetään sitä vastoin transi- ja klärvoajansi-ilmiöitä.

Spiritistejä on moitittu epätieteellisyydestänsä. He ovat muka liian herkkäuskoisia, liian lyhytnäköisiä, liian tunteellisia. Heidän havaintoihinsa ei ole luottamista. Näin väittivät heidän vastustajansa.

Luulisi siis, että jos tiedemiehistä joku ottaisi tutkiakseen spiritistisiä ilmiöitä, hänen lausuntoihinsa olisi luottamista. Mutta kumma kyllä, sama tiedemies, jonka keksinnöt ja havainnot ovat mitä mallikelpoisimpia ja nerollisimpia, niin kauan kuin ne pysyvät virallisen tieteen tunnustamien rajojen sisäpuolella, sama tiedemies kadottaa kaiken luotettavuutensa, jos hän tutkittuaan vuosikautia yliaistillisia ilmiöitä tunnustaa uskovansa niiden todellisuuteen! Hän on „kääntynyt spiritismiin“, sanotaan ja se merkitsee, että häntä — harjaantunutta kokeilijaa — on vedetty nenästä. Niin on käynyt Crookes'in, niin Wallace'in, Flammarion'in, Zöllner'in Fechner'in, Brofferio'n, Schiaparelli'n, Butlerow'in y. m. m.

Eikä spiritistejä suinkaan saata syyttää siitä, että muka pelkäisivät tieteellistä tutkimista. Huhtikuussa v. 1854 jättivät Wisconsinin kuvernööri N. T. Tallmadge ja professori S. B. Brittan 13,000 yhdysvaltalaisen kansalaisen allekirjottaman Memorialin edustajakamariin, jossa he tarkalleen tekivät selkoa n. k. spiritualistisista ilmiöistä ja anoivat, että asetettaisiin tieteellinen komissioni niitä tutkimaan. Edustajakamarilla oli tietysti kuitenkin paljon tärkeämpiä tehtäviä kuin tutkia, oliko ihminen olemassa kuoleman jälkeen, joten koko anomus jätettiin sikseen.⁴⁷⁾ Kun saksalainen spiritistinen tutkija ja kirjailija D. Hornung 50-luvulla pyysi kuuluisaa luonnontutkijaa Alexander von Humboldt'ia ottamaan osaa kokeiluihinsa, vastasi „suuri vanha“ Humboldt, että semmoinen tutkimus oli tarpeeton, koska ilmiöt olivat mahdottomia.⁴⁸⁾

Englantilaiset oppineet osottautuivat puolueettomammiksi ja vapaamielisemmiksi. Tammikuun 26 p:nä 1869 kokoontui Lontoon „dialektisessa seurassa“ joukko lääkäreitä, lainoppineita ja professoreja kaikista tiedekunnista valiokunnaksi, jonka tarkoituksena oli mediumististen ilmiöitten tutkiminen. Neljäkymmenen, kahden vuoden kuluessa pitämänsä istunnon jälkeen tämä tarkastusvaliokunta lausui vakaumuksenaan, että ilmiöt olivat todellisia, vaikkei niiden järjellistä syytä voitu selittää.⁴⁹⁾

⁴⁷⁾ Kiesewetter, op. cit., siv. 452.

⁴⁸⁾ Op. cit., siv. 461.

⁴⁹⁾ Kiesewetter, op. cit., siv. 458. Vrt. myös „Salatut tieteet“, siv. 130-132.

Englannissa syntyi myös v. 1882 suuri seura psyykkistä tutkimusta varten, ennen mainittu *Society for Psychical Research*, jonka työ on kerrassaan loistava yliaistillisen tutkimuksen alalla. Se otti tarkastaakseen kaikkia ilmiöitä ja koetti niin kauan kuin mahdollista pysyä erillään spiritismistä. Askel askelelta sen kuitenkin on täytynyt lähestyä objektivistakin henkimaailmaa, ja ääretöntä huomiota herätti viime vuonna (1903) Englannissa Psykkisen Seuran uuterimman jäsenen, Mr. F. W. Myers'in laaja teos „Human Personality and its Survival of Bodily Death“ (Ihmisen personallisuus ja sen olemassaolo ruumiillisen kuoleman jälkeen), joka ilmestyi vasta tekijänsä kuoltua ja jossa Mr. Myers osottautuu vakuutetuksi spiritistiksi.

Vuonna 1890 ilmestyi Leipzigissä Oswald Mutzen kustannuksella kaksiosainen laaja teos nimeltä „Animismus und Spiritismus“, jonka tekijä oli venäläinen valtioneuvos Alexander N. Aksakow. Viisi vuotta varhemmin oli saksalainen filosofi Eduard von Hartmann kirjottanut tunnetun pienen teoksensa spiritismistä (Der Spiritismus), jossa hän tuomitsee kaikki spiritistiset ilmiöt joko petoksiksi taikka harhanäöiksi. Kirja oli kumminkin siksi arvokkaasti kirjoitettu, sen tekijä sanoi uskovansa, että inhimillisessä elimistössä on voimia, joita emme vielä tunne, j. n. e., että se vaati sekä harkitsemista että vakavaa itsepuolustusta spiritistien puolelta. Kirjassaan „Animismus und Spiritismus“ Aksakow, joka oli harras ja vakuutettu spiritisti ja joka monta vuotta oli työskennellyt aatteensa eteen, on ottanut Hartmannin kirjaseen yksityiskohtia myöten arvosteltavakseen ja ilmeisesti siinä niin onnistunut, että yksityiskohtia myöten on kumonnut Hartmannin väitteet. Molempain kirjain todistusvoima käynee muuten selväksi seuraavista lyhyistä otteista:

Hartmann kirjottaa: „Koska en itse koskaan ole ollut istunnossa läsnä, en myöskään ole tilaisuudessa arvotelemaan kysymyksessä olevain ilmiöitten todellisuutta . . .“⁵⁰⁾ Kuinka toisenlaisilta kaikuvat Aksakowin vakavat sanat:

„Siitä saakka kun vuonna 1855 rupesin harrastamaan spiritismiä, *en ole lakannut* tutkimasta sitä sen kaikissa yksityiskohdissa — vieläpä kaikissa maanosissa ja kaikissa kirjallisuuksissa. Ensin tyydyin toisten tosiseikoista antamiin todistuksiin; vasta v. 1870 olin läsnä ensimmäisessä istunnossa, joka pidettiin pienessä, tuttavallisessa piirissä.“⁵¹⁾

Aksakowin perusteellista kirjaa on ruvettu pitämään jonkinmoisena spiritistisenä käsikirjana, joka tarkalla tieteellisellä tavalla analyseraa ilmiöitä ja punnitsee kaikkia mahdollisia selityksiä, johtuen kuitenkin lopulta ainakin eräissä tapauksissa spiritistisiin johtopäätöksiin.

Tahdomme nyt valaista esimerkeillä muutamia spiritistisiä ja mediumistisiä ilmiöitä.

⁵⁰⁾ E. v. Hartmann, *Spiritismen. Öfvers. af R. Bergström. Stockholm, O. L. Lamms förlag, 1886. Siv. 15.*

⁵¹⁾ *Op. cit., alkulause.*

8. Spiritistisiä ilmiöitä.

Ensin tahdomme luoda silmäyksen niihin ilmiöihin, jotka todistavat vainajien myötävaikutuksen. Näitä ilmiöitä on monenlaisia, riippuen mediumista ja siitä tavasta, millä vainaja ilmottautuu. Yliaistillisesti selvänäköinen mediumi heittää itse silmäyksen henkimaailmaan, näkee ja kuulee vainajia ja kertoo istunnossa läsnäoleville näyistään; transi- ja fysikaaliset mediumit taas antavat vainajien joko puhua ja kirjottaa kauttansa tai aikaansaada fysikaalisia ilmiöitä medialisen voiman välityksellä.

a) Spiritistinen klärvoajansi.

„Selvänäköinen lukeminen“ (clairvoyant readings) mediumin hereillä ollessa on tavallinen spiritistinen ilmiö. Näin monta tämmöistä ilmiötä syksyllä v. 1901 Tukholmassa, jolloin oli mediumina edellä mainitsemani Mr. A. V. Peters Englannista. Kerron tässä muistista yhden tapauksen.

Mediumin oli tapana istunnon kestäessä kääntyä milloin minkin läsnäolijan puoleen ja kertoa, mitä henkilöntoja näkyi tämän läheisyydessä. Kaikki osanottajat olivat tietysti mediumille tuiki tuntemattomia henkilöitä.

Niinpä Mr. Peters kerran kääntyi erään herrasmiehen puoleen ja puheli tähän tapaan:

„Tässä teidän vieressänne seisoo vainaja, nuori merimies, joka ei hyvin kauan ole ollut henkimaailmassa . . . Ah, hän seisookin teidän ja tämän herran välissä ja viittaa kädellään teitä (toista) kohti — hän on siis luultavasti molempain teidän sukulainen . . . Odottakaa, hänellä on jotain sanottavaa teille. Hän sanoo: „minä olen kyllä kuollut ja minun on hyvä olla, mutta en kuollut sillä julmalla tavalla kuin luulette. Tämä vielä tulee ilmi parin vuoden kuluttua.“

Olin huomaavinani herrojen hämmästyneestä ilmeestä, että tämä tiedonanto teki heihin syvän vaikutuksen, jonka tähden kiiruhdin toisen puheille istunnon loputtua ja tein hänelle muutamia kysymyksiä.

— Tunnetteko hengen sukulaiseksenne?

— En heti osannut aavistaa, kuka se olisi, mutta pian ymmärsin, että se oli veljeni.

— Kuka oli se toinen herra, joka istui teidän vieressänne?

— Se oli myös veljeni.

— Suokaa anteeksi, että utelen. Te näytitte niin hämmästyneeltä . . .

— Minä olen hyvin hämmästynyt. Katsokaa, minä ja veljeni tulimme tänne toivossa saada kuulla jotakin sedästämme, joka on kuollut. Sitä varten otimme mukaamme tämän vanhan kultakellon, joka oli setävainajamme oma ja jota mediumin olisi pitänyt psykometriserata. Minä pidin koko ajan kellosta kiinni ja odotin tilaisuutta ojentaa sitä mediumille; tunnustan myös, että setäni kuva pyöri ajatuksissani. Kun nyt mediumi kääntyi meidän puoleemme, otaksuin, että hän rupeaisi kertomaan jotakin sedästä, jonka tähden en oitis hoksannut, kuka hänen kuvaamansa vainajan henki oli. Mutta kohta kun hän toisti hengen sanat, ymmärsin hämmästykseni, että se oli veljeni, joka oli ollut merimies ja jonka

kohtalosta emme ole mitään varmaa tienneet. Hän hävisi näet äkkiä eikä ole sen koommin kuultu; luultavasti hän on hukkunut. Ja tässä on juuri kummallinen kohta. Laiva, jossa hän palveli, katosi niinikään, mutta erään myrskyn jälkeen löydettiin kerran Jyllannin rannikolla poikkireväisty käsi, jonka sormessa oli sormus. Tämän sormuksen nojalla tunnettiin käsi sen saman laivan kapteenin omaksi, jonka mukaan veljenikin oli hävinnyt. Otaksuimme sentähden, että laiva oli räjähtänyt ja että miehistö oli tilaisuudessa saanut surmansa . . . Nyt kuulitte hengen sanovan, ettei hän ole „niin julmalla tavalla kuollut kuin me luulemme“ . . .

Minä ymmärsin hänen ja hänen veljensä hämmästyksen. ⁵²⁾

b) Spiritistinen transi.

Kun tunnemme, hypnotiset ilmiöt, on meidän helppo käsittää spiritistiset transi-ilmiöt. Mediumi vaipuu kummassakin tapauksessa uneen, joka kummassakin tapauksessa osottaa erilaisia sikeiden asteita, vaihdellen letargian puolivalveisesta horrostilasta mitä raskaimpaan kataleptiseen tai somnambuliseen transiin. Ero on vain siinä, että hypnotisissa ilmiöissä hypnotiseerajana on elävä ihminen, spiritistisissä vainajan henki. Niinkuin hypnotiseraajan valta mediuminsa yli vaihtelee hypnosin asteitten mukaan, niin vainajankin valta mediuminsa yli vaihtelee jonkun jäsenen, esim. käden, hallitsemisesta aina täydelliseen mediumin elimistön haltuunottamiseen saakka.

Koska nämä transi-ilmiöt ovat tavallisia mediumistisia ilmiöitä, joista kohta puhumme enemmän, ei suinkaan ole sanottu, että ne aina johtuvat jonkun kuolleen ihmisen vaikutuksesta; niiden alku on ylipäänsä haettava ihmissielun ja näkymättömän maailman voimista. Mutta tapauksia on, jotka ovat suorastaan spiritistisia, joita ei voi selittää ilman vainajan myötävaikutusta.

Italialainen professori ja lakitieteen tohtori M. T. Falcomer tuli vakuutetuksi spiritistiksi, kun hän kokeili erään kreivinna B:n kanssa, joka oli automatinen kirjoitusmediumi, s. o. jonka käsi kirjotti koneellisesti mediumin ollessa transitilassa. Professori Falcomer teki kaikenlaisia kysymyksiä ja sai senlaatuista vastauksia, että hän tuli siihen johtopäätökseen, että „me tässä olemme tekemisissä ihmisenkaltaisten olentojen kanssa, jotka kuitenkin eroavat meistä kaikista ja ovat itsenäisiä.“ ⁵³⁾

Seuraavan tohtori Brittan'in kokemuksen New-Yorkissa, Waterfordissa, kertoo tohtori Dupouy:

„Eräässä istunnossa, jossa oli läsnä kaksitoista henkeä, mediumi John Prosser ylikukutilassa ⁵⁴⁾ antoi seuraavan ilmoituksen:

— Minua ei kukaan läsnäolijoista tunne, mutta minä tunnen mieltymystä teihin. Olen muuttanut hengeksi ja kauvemmin kuin sata vuotta sitten, olen ollut sotilas vallankumouksen aikana; olen usein nähnyt Washingtonin, jota kohtaan tunnen suurinta kunnioitusta. Neuvon teitä, persoonallisen kokemukseni nojalla, elämään järkenne mukaan ja seuraamaan luonnon suuren kirjan määräyksiä. Kaikki mitä teille sanon on totta. Jos haluatte ottaa selvän siitä, niin näette, että kaikki on niinkuin olen sanonut. Minä asuin Point-Pleasantissa, New-Jerseyssä, voitte siis ottaa selvän. onko John Chamberlain puhunut totta. Olen kuollut perjantaina 15 p:nä tammikuuta 1847, kahdentoista lapsen isä.

⁵²⁾ En tiedä, onko vainajan lausuma ennustus käynyt toteen.

⁵³⁾ M. T. Falcomer, Für oder gegen den Spiritismus? Ein Beitrag von Thatsachen zur endlichen Lösung dieses hochwichtigen Problems der Psychologie Deutsch von Feilgenhauer. Leipzig, Oswald Mutze, 1899. Siv. 44.

⁵⁴⁾ S. o. transissa.

„Asia tutkittiin, ja kaikki se mitä n. k. Chamberlain oli sanonut, huomattiin tarkalleen pitävän paikkansa.“⁵⁵⁾

Amerikkalaisen mediumin, Mrs. Piperin, transikokemukset ovat herättäneet suurta huomiota sen kautta, että Psykkinen Seura otti niitä tutkiakseen ja on omistanut niille yli 1,300 sivua selonteissaan. Mr. Bennett kertoo:

„Selvimpiä ja mieltäkiinnostavimpia niistä lukuisista persoonallisuuksista, jotka ovat väittäneet puhuvansa Mrs. Piperin kautta, on „George Pelham“ (tämä ei ole oikea nimi). Hän oli nuori, hyvin kasvatettu mies, joka yhdessä tohtori Richard Hodgsonin, Psykkisen Seuran amerikkalaisen haaran kirjurin, kanssa tutki Mrs. Piperiä. Hän menetti äkkiä henkensä tapaturman kautta — ja muutamia viikkoja myöhemmin alkoi tulla ilmoituksia hänen nimessään Mrs. Piperin kautta. T:ri Hodgson omistaa 40 sivua yhdessä selonteossaan „George Pelham-ilmotusten historialle.“ Niiden vaikutuksen hänen omaan mielialaansa t:ri Hodgson määrittelee seuraavasti:

„Sanalla sanoen, nämä George Pelham-ilmotukset eivät ole olleet hetkellistä ja oikullista laatua, vaan ovat osottaneet kaikkia jatkuvasti elävän ja pysyvän persoonallisuuden tunnusmerkkejä, ovat kestäneet vuosikausia ja kantaneet saman itsenäisen järjellisen olennon leiman, riippumatta siitä, onko istunnoissa ollut mukana George Pelhamin ystäviä vaiko ei. Kuulin monesta tapauksesta, jolloin minun poissaollessani G. P. antoi todellista apua istujille, jotka eivät olleet hänestä kuulleetkaan, ja monasti hän lyhyesti, mutta tarmokkaasti viittasi asioihin, jotka olivat elävälle G. P:lle tunnettuja, vaikkei minulla ollut niistä tietoa, ja välistä hän antoi näitä viittauksia tavalla, joka osotti, että hän johonkin määrin saattoi nähdä, mitä meidän maailmassamme tapahtui henkilöille, joiden onnea ja menestystä elävä G. P. erityisesti olisi harrastanut.“⁵⁶⁾

„Myöhemmässä saman selonteon osassa t:ri Hodgson sanoo, puhuessaan George Pelhamista ja muista ilmottautuvista olennoista:

„Miksikä uskon tulevaisuudessa muodostuu, en tiedä . . . Ehkä muutan kantani pitkittäessäni yhä edelleen näitä tämänsuuntaisia kokeiluja; mutta tällä hetkellä minun on tunnustaminen, etten laisinkaan epäile noiden edellä mainitsemieni, mediumin kautta ilmoittautuneiden olentojen todella olevan niitä henkilöitä, joiksi itseänsä sanovat, en epäile heidän jääneen eloon sen muutoksen jälkeen, jota nimitämme kuolemaksi, enkä epäile heidän välittömästi antaneen tietoa itsestään meille „eläville“ Mrs. Piperin horroksissa olevan elimistön välityksellä.“⁵⁷⁾

„Ja professori Hyslop Columbian yliopistosta New-Yorkissa kirjottaa Seuran viimeisessä Mrs. Piperiä käsittelevässä selonteossa seuraavat sanat:

„Jos saan arvostella tapausta omien kokemuksieni ja muistojeni nojalla, joudun ehdottomasti siihen johtopäätökseen, että kuolemanjälkeinen elämä sen kautta on ehdottomasti todistettu.“⁵⁸⁾

c) Suora kirjoitus.

⁵⁵⁾ **Salatut tieteet, siv. 121.**

⁵⁶⁾ **Proceedings, S. P. R., vol. XIII, siv. 330.**

⁵⁷⁾ **Proceedings, S. P. R., vol. XIII, siv. 405-6.**

⁵⁸⁾ **Proceedings, S. P. R., vol. XVI, siv. 242. Koko kertomus Bennettin kirjasta „The Society for Psychical Research“, siv. 49-50.**

Profeta Daniel kertoo Kaldean kuninkaan kuuluisista pidoista: „Kuningas Belsasar teki kuuluisat pidot tuhannelle päämiehellensä ja joi viiniä näiden tuhanten edessä . . . Juuri sillä hetkellä kävivät niinkuin ihmisen käden sormet kirjottamaan kynttilän jalan kohdalle kuninkaan salin seinän kalkille, ja kuningas näki kirjottajan käden. Silloin muuttui kuninkaan muoto ja hänen ajatuksensa peljättivät hänet, niin että hänen lanteensa horjuivat ja hänen polvensa vapisivat . . .“ (Daniel, V: 1, 5-6).

Tämä oli n. k. suoraa kirjoitusta, koska se ei tapahtunut elävän ihmisen fyysillisen käden välityksellä, vaan näkymättömän olennon aineistuneen käden avulla. Ilmiö esiintyy sängen usein nykyisessä spiritismissä: milloin henkikäsi näkyy, milloin kynä liikkuu aivan kuin itsestään, milloin vain kuuluu liuskiokynän rapina taululle, kun esim. kaksi taulua on sidottu yhteen ja kynä on pantu väliin.

Esimerkkinä suorasta kirjoituksesta, jonka kirjottaja arvattavasti oli vainajan henki, mainitsemme t:ri Dupouy'n mukaan seuraavan havainnon, jonka on julkaissut Mr. Owen Philosophical Journalissa 1884:

„Siitä on kaksitoista vuotta, kun ystäväni joukkoon kuului muuan senaattori Kaliforniasta, hyvin tunnettu mies, erään pankin johtaja San-Joséssa. T:ri Knox — se oli hänen nimensä, oli materialististen oppien innokas puolustaja. Hän sairastui ja tunsu kuoleman lähestyvän, mutta kuolema oli hänelle vaan ikuinen unohdus. „Tehkäämme sopimus, tohtori; jos te siellä ylhäällä tunnette elävänne, niin te lähettätte minulle sanat: *Minä elän vielä*“.

„Kolme vuotta hänen kuolemansa jälkeen kohtasin mediumin, jolla oli kyky aineistumisiin; muuten hän ei ensinkään tuntenut meitä. Eräässä istunnossa panin huolellisesti puhdistetun kivitaulun ja liitupalasen pöydälle. Mediumi pani yhden kätensä minun käteni päälle ja toisen pöydälle. Me kuulumme silloin liidun piirtävän taululle ja huomasimme siihen kirjoitetut seuraavat rivit:

„Ystäväni Owen, ilmiöt joita luonto meille tarjoaa, ovat vastustamattomat, ja n. k. filosofi, joka usein taistelee tosiseikkaa vastaan, mikä vastustaa hänen mieliteoriojaan, lopettaa, jouduttuaan epäilyksen ja epävarmuuden laajalle ulapalle. Niin ei ole juuri minun laitanani, jos kohtakin entiset aatteeni tulevaisesta elämästä ovat täydellisesti muuttuneet; mutta minun harhaluulosta vapautumiseni on ollut miellyttävä, ja olen onnellinen voidessani sanoa sinulle, ystäväni: *Minä elän vielä*.“

„Ystäväsi
„Wm. Knox.“

„Kirjoituksessaan huomauttaa Owen vielä, että mediumi ei tuntenut t:ri Knoxia, ja että pankin henkilökunta tunsu taululla olevan kirjoituksen selvästi t:ri Knoxin käsialaksi.“⁵⁹⁾

d) **Aineistuneet henkiolennot.**

Synoptisissa evankeliumeissa kerrotaan kuinka apostolit Pietari, Jaakob ja Johannes, ollessaan vuorella Jeesuksen kanssa, näkivät Mooseksen ja Eliaan aineistuneet muodot ja kuulivat heidän keskustelevan Jeesuksen kanssa. Ihastuneena tästä näystä Pietari ehdotti, että jäisivät ainiaksi sinne asumaan ja rakentaisivat kolme majaa, yhden Jeesukselle, yhden Moosekselle ja yhden Eliaalle, mutta silloin valopilvi heidät ympäröitsi ja (suora) ääni kuului, joka sanoi: „tämä on minun poikani, jota

⁵⁹⁾ **Salatut tieteet, siv. 120-121.**

rakastan; kuulkaa häntä.“ Tästä opetuslapset niin peljästyivät, että heittäytyivät pitkäkseen maahan. Vasta kun Jeesus puhutteli ja kosketteli heitä, he toipuivat ja uskalsivat katsoa ylös; eikä silloin enää mitään näkynyt. (Matt. ev. XVII: 1-8).

Raamatun kertomus on siksi elävä, ettei meillä ole mitään syytä epäillä sen todellisuutta, sitä vähemmin, koska samannäköisiä materialisatsioneja tapahtuu nykyaikanakin. Useimpien tutkijain mielestä nämä aineistumis-ilmiot ovat mitä selvimpiä todistuksia kuolemanjälkeisestä elämästä, sillä vaikka istunnossa-olijat eivät aina tuntisikkaan aineistuneita henkiä omaisikseen tai tuttavikseen, on kuitenkin nähtävästi elävän ihmisen esiintyminen tyhjästä ilmasta omiansa tekemään syvän vaikutuksen epäilijöihinkin, kun kaikki petos on varokeinoilla vältetty. Sen lisäksi tulee, että usein tämmöinen haamu on jonkun eli joidenkuiden istujain kuollut ystävä tai omainen, jonka ilmestyminen tällä ihmeellisellä tavalla aiheuttaa sangen liikuttavia kohtauksia.

Materialisatsioni tapahtuu tavallisesti puolihämärässä istuntohuoneessa. Mediumi istuu n. k. kabinetin eli verhoista tehdyn teltan sisällä, ja henkiolennot tulevat yksitellen — mutta välistä useampiakin yhtäikaa — ulos kabinetista. Välistä näkyy sekä aineistunut muoto että mediumi yhtäikaa, kuten esim. professori W. Crookesin kuuluisissa kokeissa Miss Cookin kanssa.⁶⁰⁾ Saattaapa vielä tapahtua, että mediumi istuu ulkopuolella kabinetia — tai ettei telttaa ole ollenkaan —, jolloin läsnäolijat saattavat seurata silmillään koko aineistumisprosessia. Niin oli esim. laita niiden kokeitten, joita tehtiin Helsingissä marraskuulla v. 1893 englantilaisen mediumin, Mrs. d'Espérance'in avulla. Olen kuullut suullisia kertomuksia useilta istunnossa-olijoilta ja he. ovat vakuuttaneet, että kaikki petos oli mahdoton, koska mediumi koko ajan oli heidän silmäinsä edessä. Istunto alkoi siten, että näkyi erilaisia valo-ilmioita, loistavia palloja, viivoja y. m. s. Sitten voima nähtävästi pysähtyi yhteen paikkaan, jossa lattian päälle alkoi ilmestyä ikäänkuin loistavanvanvalkoista harsontapaista kangasta. Tämä kangaskasa liikkui ja kohosi asteettain ylöspäin, muodostuen loistavaksi pylvääksi, jonka haahmopiirteet vähitellen tarkistuivat, kunnes elävä ihmisennäköinen olento oli ilmestynyt huoneeseen.⁶¹⁾ Eräässä istunnossa materialiserautui muiden muassa lapsiolentokin, joka juoksi lattian poikki ja lennätti sormellaan leikillisesti tulitikulaatikon alas pöydältä, vaikkei huoneessa suinkaan ollut fyysillistä lasta läsnä.⁶²⁾

Ehdottomalla varmuudella emme tietysti joka tapauksessa saata päättää, että esiintyvät haamut ja henget todella ovat eläviä vainajia, sillä näkymätön maailma, johon myös on luettava inhimillinen sielu, on siksi täynnä vielä tutkimattomia voimia, että tämmöiset ilmiöt saattavat aiheutua muistakin alkusyistä. Mutta semmoisia tapauksia on, jolloin aineistunut henkiolento varmasti on tunnettu kuolleeksi ihmiseksi, koska haamu on puhunut kieltä, jota mediumi ei osaa, mutta jota vainaja puhui eläissään, tai koska haamu on tiennyt asioita vainajan elämästä, joista ei kellään läsnäolijoista ole ollut tietoa y. m. s.

Semmoinen todellinen spiritistinen kokemus oli esim. eräällä amerikkalaisella, Mr. Livermoore'illa. R. D. Owen kertoo seikkaperäisesti näistä Mr. Livermoore'in merkillisistä istunnoista.⁶³⁾ Mediumina

⁶⁰⁾ Näistä voi lyhyesti lukea suomenkielilläkin monesti mainitsemastani kirjasta „Salatut tieteet“, siv. 159-167.

⁶¹⁾ Mrs d'Espérance'in istunnoissa tapahtuneet aineistumiset näkyvät yleensä käyneen samaan suuntaan. Vrt. erään englantilaisen kuvaus, joka löytyy Mrs d'Espérance'in kirjassa „Skuggornas Land“, siv. 129.

⁶²⁾ Toisessa istunnossa tapahtui niin merkillinen ilmiö, että kuuluisa Aksakow varta vasten matkusti Pietarista Helsinkiin ja kokosi tarkat selonteot kaikilta istunnossa läsnä olleilta henkilöiltä. Tutkimuksensa tulokset hän julkaisi kirjana nimellä (saksankielisenä käännöksenä): *Ein seltsames und belehrendes Phänomen im Gebiete der Materialisation. Von Alexander N. Aksakow. Leipzig, Oswald Mutze, 1895.* Ranskaksi nimeltä „Un cas de dématerialisation partielle.“

⁶³⁾ Robert Dale Owen, *Das streitige Land (The Debatable Land). Erster Theil: Eine kritische und experimentelle Untersuchung über den Beweis des Uebernatürlichen. Deutsch von G. C. Wittig. Oswald Mutze, Leipzig 1876.* Siv. 262-296.

oli Mss Kate Fox. Istuntoja pidettiin yhteensä 388 melkein kuuden vuoden kuluessa (1861-1866). Näissä istunnoissa materialiserautui eräs M. Livermoore'in läheinen ja rakas sukulainen „Estella“, joka oli kuollut yksitoista vuotta aikaisemmin. 43:nneistä istunnosta lukien materialisatsioni oli täydellinen. Mr. Livermoore piti aina mediumia kiinni käsistä, he olivat useimmiten kahden kesken, ja haamu näyttäytyi milloin pimeässä, jolloin ylifyysillinen valo valaisi huonetta, milloin Mr. Livermoore oli tilaisuudessa valaisemaan sitä salalyhdyn avulla. Haamun yhtenäköisyys elävän Estellan kanssa oli niin täydellinen, ettei identiteettiä ollut vähintäkään epäilystä. Sen aineellisuus oli niin vankka, että varjo lankesi seinälle ja kuva heijastui peiliin; se hyväili ja suuteli Mr. Livermoore'ia. Usein olivat nämä näyt niin ihania ja hämmästyttäviä, että mediumi, joka yhdessä Mr. Livermoore'in kanssa kaikkia katseli, ei voinut olla huudahtamatta tai peljästyttä, josta silloin manifestatsioni hetkeksi häiriytyi. Miss Fox ei osannut ranskankieltä ollenkaan, mutta Estella oli puhunut sitä sujuvasti eläissään. Istuntojen kestäessä Mr. Livermoore useasti sai kaikenlaisia ilmotuksia ranskan kielellä — joko koputusten kautta tai suorana kirjoituksena. Hänellä oli esim. pieni kortti mukanaan; kortti otettiin häneltä ja annettiin hetken kuluttua hänelle takaisin, ja silloin siinä oli ranskankielinen kirjoitus. Istunnoissa rupesi myöskin esiintymään eräs toinen vainaja, joka nimitti itsensä Benjamin Frankliniksi. Estella ja hän näyttäytyivät välistä yhdessä, ja Franklinin oli niin aineellinen, että hän raappasi tulta tikulla ja piti sitä palavana kädessään. Eikä näyt olleet hetkellisiä; kestävätpä välistä tuntikauden umpeensa.

Mitään petosta ei voinut tulla kysymykseen, sillä istunnot pidettiin milloin Miss Fox'in, milloin Mr. Livermoore'in kodissa. Ne olivat aivan yksityistä laatua, ja Mr. Livermoore, joka oli ollut suuri epäilijä, oli käynyt niihin ainoastaan nähdäkseen, oliko luultavaa, että ihminen eli kuoleman jälkeen.

Monasti tapahtuu, että aineistuminen ei ole täydellinen, s. o. että vain käsi tai pää näkyy. Tällaisissa tapauksissa on voitu identifera vainajan läsnäolo, kun esim. on saatu kipsijäljennös tai vahahansikka haamukädestä. Tätä hansikkakoetta pidetään itse asiassa sangen todistavana ilmiönä. Se tapahtuu seuraavasti: Kaksi sankoa asetetaan pöydälle; toisessa on kylmää vettä, toisessa on kuumaa vettä sulan vahakerroksen peittämänä. Henki pistää kätensä vuorotellen kumpaankin sankoon ja jättää jälkeensä vahahansikkaan, jota elävän ihmisen käsi ei olisi voinut tehdä rikkomatta valinmuotoa, mutta jonka haamu dematerialiserautuen helposti tekee. Ja kun lapsen käsi on saatu tällä tavalla, vaikkei fyysillistä lasta ole ollut huoneessa, on semmoinen hansikka epäämätön todistus näkymättömän olennon läsnäolosta. Kun vielä kädessä on ollut erityisiä viallisuuksia ja tunnusmerkkejä, jotka vastaavat jonkun vainajan entistä fyysillistä kättä, kelpaa semmoinen esine epäilemättä spiritistiseksi todistuskappaleeksi. ⁶⁴⁾

⁶⁴⁾ Tämmöisistä kokeista puhuu laajasti A. N. Aksakow perusteellisessa kirjassaan „Animismus und Spiritismus.“

9. Mediumistisiä ilmiöitä.

Kosolta on ilmiöitä, joita ei voi nimittää spiritistisiksi siinä merkinnössä, että niiden näkymätön toimeenpanija todistettavasti olisi vainajan henki tai että niitä esiintyisi yksinomaan spiritistisen liikkeen suojassa, mutta jotka kumminkin lankeavat spiritistisen tutkimuksen rajojen sisäpuolelle, koska nekin syntyvät mediumiumin välityksellä. Tältä kannalta katsoen ovat tietysti kaikki spiritistiset ilmiöt mediumistisiä; onpa sentähden spiritistien omassakin leirissä ruvettu tekemään eroa varsinaisten spiritististen ilmiöitten, joissa vainajan myötävaikutus on todistettu, ja animististen ilmiöitten välillä, joidenka alkusyy katsotaan olevan mediumin sielullisessa (anima = sielu) eli psyykkisessä voimassa. Ero on paikallaan, niinkuin olemme edellä huomauttaneet, mutta nimi „animistinen“ ei ole mielestämme täysin vastaava, mikäli se rajoittaa näkymättömiä agentteja yksinomaan mediumin psyykkiseen voimaan, sillä mediumismi välittää yleensä näkymättömän ja näkyväisen maailman yhteyden ja näkymättömässä maailmassa on paljon muitakin voimia kuin elävän tai kuolleen ihmisen sielu. Nimi „mediumistinen“ on niin muodoin paremman puutteessa sopivampi, koska se antaa sijaa erilaisille selityksille.

a) Fysikaaliset ilmiöt.

Useimmissa spiritistisissä istunnoissa ja muualla (aavetaloissa) esiintyvistä fysikaalisista ilmiöistä emme voi varmaan sanoa muuta kuin että ne ovat yleensä mediumistisiä. Niitä *voi* olla aiheuttamassa jonkun vainajan levoton sielu, joka ei selvemmällä tavalla kykene antamaan tietoa itsestään, mutta niiden takana on epäilemättä useimmin mediumin oma psyykinen voima tai jokin muu näkymättömän maailman vaikkapa järjellinen voima.

Näitä fysikaalisia ilmiöitä on monenlaisia, niinkuin olemme huomauttaneet: koputukset ja jyskeet, soitot ja laulut, esineiden siirto ja lento ja ihmisten ilmaan nostaminen (levitatsioni), esineiden häviäminen ja ilmestyminen (dematerialisatsioni ja apporti), suora kirjoitus, henkiolentojen aineistumiset y. m. s.

Liian pitkälliseksi tulisi luetella näistä esimerkkejä; niiden seikkaperäinen selitys pakottaisi meitä myös syventymään liian laajoihin salatieteellisiin perusteluihin, jotka lankeaisivat ulkopuolelle tämän kirjan kehystä; halullinen lukija tutkikoon sentähden runsasta kirjallisuutta; mainitsimme ne ainoastaan täydellisyyden vuoksi. ⁶⁵⁾

b) Mediumistinen klärvoajansi.

Spiritistisesti selvänäköinen mediumi näkee vainajia; mediumistisesti selvänäköinen henkilö ylipäänsä näkee vainajain maailmaan.

Uskonnolliset lahkot ja herätysliikkeet syntyvät tavallisesti siten, että jokin kirkollisen seurakunnan jäsen äkkiä tulee selvänäköiseksi; ei realistisesti eikä välttämättä spiritistisesti selvänäköiseksi, vaan sillä kolmannella tavalla, johon loppusanoissa viittasimme tavallisesta klärvoajansista puhuessamme ja joka

⁶⁵⁾ Viittaamme seuraavien tutkijain teoksiin: Myers, Grookes, Zöllner, Aksakow, Goldenstube, du Prel, Kiesewetter, Hellenbach, Owen, Wallace, Gibier, Olcott, Falcomer, Brofferio, Savage, Leadbeater y. m.

avaa ihmissilmän näkemään „taivaallisia salaisuuksia.“ Se onnellinen mediumi, jota on kohdannut tämmöinen yliaistillinen kokemus, pitää sitä tietysti jumalallisena ihmeenä ja erityisenä armolahjana, uskoo itsensä Jumalan valikoimaksi välikappaleeksi, parantaa oman elämänsä ja kokoaa ympärilleen oppilaita, jotka pian tuntevat itsensä ahdistetuiksi kirkon liian dogmatisten rajojen sisällä ja opettajansa ja herättäjänsä johtamina perustavat oman seurakunnan. Täten ovat syntyneet Svedenborgin „uusi kirkko“, kveekarein ja shakersien lahkot, metodismi, pietismi, anabaptismi, jesuitismi, mennonilaisuus, herrnhutilaisuus, duhoborit, irvingianit y. m.

Suomen herännäisyys viime vuosisadalla esim. sanotaan alkaneen näin:

„Oli kaunis heinäkuun päivä v. 1796. Silloisen Iisalmen pitäjän Savojärven kylän Heikkilän ja Asikkalan talojen väki oli heinää tekemässä sanottujen talojen omistamalla Telppäsniemisellä ulkonäityllä, joka sijaitsee nykyisen höyrylaivareitin varrella lähellä Lapinlahden kirkkoa. Näkymätön, ylikuonnollinen voima painoi heidät maahan, ihmeellinen tunne valtasi heidän sydämensä, he näkivät näkyjä ja puhuivat eri kielillä.“

Sen kirjan tekijä, josta olemme tämän kertomuksen lainanneet, lisää heti, niinkuin arvata sopii: „arvostelkoon maailma tätä kertomusta, jonka luotettavuutta ei kukaan herännäisyyden vaiheisiin ja kysymyksessä olevan ajan luonteeseen perehtynyt ole epäillyt, miten hyvänsä, sanomme empimättä: se oli Jumalan ihme.“⁶⁶⁾ Hän arvostelee siis asiaa uskovaisen pietistin kannalta ja kirkko arvosteli sitä ainakin alussa omalta kannaltaan, s. o. tuomitsi koko herännäisyysliikkeen sairaaloisuudeksi, ulkokultaisuudeksi ja vaaralliseksi kapinoimiseksi. Molempain arvostelusta pistää silmiin tämänkaltaisten ilmiöiden vaillinainen tunteminen.

Eivät semmoiset ilmiöt aina todista sairaaloista mielentilaa, vielä vähemmin petosta ja ulkokultaisuutta, mutta eivät ne liioin sen enemmän kuin neron inspiratsioni tai tavallinen klärvoajansi ole suorastaan jumalan toimeenpanemia.

Niiden savolaisten joukossa, jotka Telppäsniityllä heräsivät näkyjä näkemään, oli varmaan joku mediumi tai pari niin voimakasta mediumia, että näkymättömän maailman värähtelyt saattoivat tarttua heistä muihinkin läsnäoleviin.

Ja kaukaa siitä, että mediumisuus todistaisi yksinomaan sairaaloista ruumiin tilaa, todistaa se päinvastoin näkymättömän maailman ja näkymättömän voimain olemassaolon. Jotakin muilta salattua, jotakin ylifyysillistä mediumi näkee, kuulee ja tuntee: mistä hän muuten joutuisi haltioihinsa? Eräät oppineet kyllä kohauttavat olkapäitään ja lausuvat tuon mahtipontisen taikasanan „hallusinatsionia“, s. o. harhanäköä, vaan mitä he sillä selittävät? Ei mikään tapahdu ilman syytä: „harhanäkö“, joka saa aikaan mullistuksia ja muutoksia, on epäilemättä voimakas todellisuus eikä mitään olematonta. Toinen kysymys on, onko tämä todellisuus „objektivistä“ vaiko „subjektivistä“ laatua, s. o. onko se olemassa ulkopuolella mediumin tajuntapiiriä vaiko hänen sielunsa sisällä. Kummassakin tapauksessa se edellyttää näkymättömän maailman olemassaolon, sillä kuuluhan sielukin näkymättömään maailmaan — eikä niin voimallinen sielu ole mikään vähäpätöinen näkymättömyys. Turha meidän kuitenkin on olettaa, että näkymätön maailma rajottuisi ainoastaan kunkin yksilön omaan sielulliseen maailmaan. Meillä on siksi paljon muita todistuksia — niinkuin jo olemme nähneet henkimailman objektivisesta todellisuudesta, ettei ole mitään syytä epäillä mediumin ainakin muutamissa tapauksissa vastaanottavan vaikutuksia, joiden alkulähde, joskin näkymätön, on etsittävä ulkopuolella hänen sieluaan. Kun siis uskonnollisten liikkeiden yhteydessä kuulemme henkilöistä, jotka „näkevät näkyjä“ ja „saavat ilmestyksiä“, saatamme hyvällä syyllä uskoa, että he syystä tai toisesta, pitemmäksi tai lyhemmäksi aikaa, todella ovat päässeet yliaistillisesti selvänäköisiksi, niin että joku puoli näkymättömästä maailmasta on

⁶⁶⁾ M. Rosendal, Suomen herännäisyyden historia XIX:llä vuosisadalla. Ensimmäinen osa. Oulussa, Herättäjä, 1902. Siv. 3.

avautunut heidän silmänsä katseltavaksi.

Mesmerinen selvänäköisyys (6 luku) saattaa myös kohota mediumistisen rinnalle, niin että se tunkee näkymättömään maailmaan. Kuuluisimpia tällaisia mediumeja on amerikalainen profeta Andrew Jackson Davis (synt. 1826), joka vaivutettuna mesmeriseen transsiin sepitti laajoja filosofisia teoksia, joissa hän muun muassa kuvailee vainajain elämää kuoleman jälkeen. Davis saneli, työkumppani kirjotti ja siten syntyi jono merkillisiä teoksia, jotka varsinkin Amerikassa ovat löytäneet erittäin laajan lukijakunnan.

c) Mediumistinen transsi.

Niinkuin huomautimme spiritistisestä transista puhuessamme, ovat transsi-ilmiöt hyvin tavallisia mediumistisia ilmiöitä ja esiintyvät sekä spiritistisen liikkeen yhteydessä että sen ulkopuolella.⁶⁷⁾ Verrattain harvoin ne ehdottomasti todistavat vainajan myötävaikutusta, vaikkei niitä liioin aina saata katsoa johtuviksi vain mediumin omasta sieluvoimasta. Etenkin on ilmiöitä ulkopuolella spiritismia (esim. „riivatut“), joita on vaikea käsittää, ellemmme usko näkymättömiin, mediumista riippumattomiin voimiin.

Uskonnollisten liikkeiden yhteydessä tapaamme paljon mediumistisia transsi-ilmiöitä: puheet, kielilläpuhumiset, haltioimiset (ekstasi) y. m. Raamatusta näkyy, että varhaisimmissa kristillisissä seurakunnissa viljeltiin ja kehitettiin näitä „hengen lahjoja“, joiksi apostoli Paavali niitä nimittää (1 Kor. ep. XII); samoin myöhemmissä kristillisissä lahkoissa.

Transipuheesta ja kielillä puhumisesta on esim. seuraava kuvaus Suomen herännäisyyden ajoilta selvä esimerkki: „Juuri kykyä tutkia henkiä, joka on Savon herännäisyydelle omituista, puuttui ylimalkaan 18 vuosisadan ekstatismien haaveiluihin suuremmissa tahi vähemmässä määrässä eksyville uskonnollisilta liikkeeltä. On kyllä totta, että noiden „petollisten“ ilmaiseminen ja nuhteleva monesti tapahtui tunnottomaan horrostilaan uupuneiden kautta, mutta näiden „kielillä-puhumiset“ samoin kuin heidän tuossa tilassa pitämänsä selväkieliset saarnat perustuivat raamattuun eivätkä johtaneet harhaan. Tämän todistuksen saapi Niskasen muistikirjassa ainakin eniten huomattu tämänkaltaisista „saarnaajista“ herännäisyyden ensi ajoilta Juhana Martikainen. Savojärven esikoisten kera herättyään julkisesta jumalattomuudesta ja löydettyään Kristuksen, vaipui tämä mies hartausseuroissa ja muulloinkin tainnoksiin ja alkoi saarnata, ilmoittaen „ken oli totisesti Herran edessä, ken petollisesti ja jaetulla sydämellä.“ Vaikka hän tuohon tilaan jouduttuaan oli niihin määrin tunnoton, ettei olisi tietänyt mitään, „jos jäsen olisi häneltä poistettu“, ja vaikka hän oli „lyhyt ymmärrykseltään“ eikä huonon näkönsä tähden ollut oppinut lukemaankaan, „saarnasi hän voimallisesti, ja ne saarnat olivat raamatun kanssa yhteen sopivat“. Tämä arvostelu on sitä luotettavampi, koska se perustuu moneen tuollaiseen kohtaukseen miehen elämässä. Martikainen eli nim. noin 30 vuotta Savojärven ensimmäisen herätyksen jälkeen, jatkaen tuon pitkän ajan kuluessa omituista herätys- ja varoitussaarnaansa ystäviensä keskuudessa.“⁶⁸⁾

Juuri se seikka, että transipuhujat yllämainitun Martikaisen tapaan saarnaavat voimallisesti“, osottaen horrostilassaan paljon suurempaa kykyä ja taitoa kuin hereillään, todistaa selvästi, että se on joko heidän suurempikykyinen ja sisältörikkaampi sielunsa, joka vaivuttaa oman personallisen tajuntansa horroksiin, voidakseen vapaammin toimia aivojen kautta, tahi sitten joku muu näkymättömän maailman

⁶⁷⁾ Meillä ei ole mitään syytä epäillä, että nero ainakin joskus on mediumistinen ilmiö siinä merkityksessä, että inspiraationi tulee ulkoapäin. Vrt. mitä edellä on kerrottu nerollisten ihmisten työtavasta.

⁶⁸⁾ M. Rosendal, op. cit., siv. 4-5.

voima, joka saa ilmiön aikaan.

Sama on laita automatisen eli koneellisen kirjotuksen, piirustuksen ja maalauksen. Mediumin käsi suorittaa työn nopeasti ja tarkkaan; vaikkei hän itse tiedä, mitä kirjottaa, ja vaikka huoneessa olisi pimeä. Usein tällaiset kirjotukset ja vielä suuremmassa määrässä piirustukset ja maalaukset kohoavat melkoisesti mediumin päivätaujuisen kyvyn yläpuolelle. On nim. huomattava, että mediumi usein on sivistymätön henkilö; hänen sielunsa ikäänkuin nousee vastustamaan niitä maallisia olosuhteita, jotka eivät suo kaikille ihmisille samaa opetusta ja samaa kehitystä, ja vetoaa sentähden näkymättömän maailman voimiin saadaksensa syntyperäisen oikeutensa tunnustetuksi.

Toinen merkille pantava kohta on se tunnottomuuden tai jäykkyyden tila, johon mediumi usein joutuu (vrt. Martikainen) ja joka aivan muistuttaa erästä hypnotista tilaa. Senpätähden tekeekin mieli kysyä, eikö tässä joka näkymätön hypnotiseraaja — olkoon se sitten mediumin oma sielu tai joku näkymättömän maailman olento — vaivuta mediumia uneen, antaen hänen läpikäydä kaikki hypnotismin asteet letargiasta somnambulismiin ja selvänäköisyyteen saakka?

Sukua tälle on uskonnollinen „ekstasi“ eli haltioihin joutuminen, milloin se ei ole okkultinen ilmiö (kts. seur. lukua). Kun ekstasi tulee itsestään, sopii sitä pitää mediumistisenä ilmiönä. Useimmista uskonmartyreista kerrotaan, että he kaiken ruumiillisen piinan ja kärsimyksen kestäessä pysyivät iloisina ja tyyninä eivätkä tunteneet mitään kipua; seisten roviolla liekkien ympäröiminä Huss ja Hieronymus Pragilainen lauloivat ylistysvirsiä Jumalalle viimeiseen hengenvetoon saakka. Mutta niinhän evankeliumissa sanotaankin; „katso, minä annan teille vallan tallata kärmeitä ja skorpioneja ja kaikkea vihollisen voimaa ja *ei teitä mikään ole vahingoitseva.*“ (Luk. ev. X: 19).

Evankeliumeissa ja epistoloissa puhutaan paljon „riivatuista“ ja „perkeleistä.“ Jeesus paransi usein perkeleen tai pahanhengen riivaamia mielisairaita ja samaten tekivät hänen opetuslapsensa. Markuksen evankeliumi sanoo nimenomaan, että „uskovia tunnetaan seuraavista merkeistä: minun nimeni kautta pitää heidän perkeleet ajaman ulos j. n. e.“ (Mark. ev. XVI: 17). Tämänlaatuinen mielisairaus näkyy olleen sangen tavallinen kristikunnassa, ja siihen lienee puolestaan vaikuttanut kirkon opettama usko perkeleeseen ja hänen väijyvään ympärikäymiseensä; välistä se tarttuvan taudin tavalla levisi satoihin ja tuhansiin yhtäikää, kuten noitavainojen aikana. Kirkko tosin ei turvautunut ainoastaan Jeesuksen ja apostolein käyttämään keinoon; se ei „ajanut pahaa henkeä ulos“, vaan se poltti sen riivaamat sairaatkin.

Mitähän nyt tämä tauti oli ja on? Meidän aikamme oppineet kutsuvat sitä hulluudeksi, kaatuvaksi taudiksi y. m. riippuen sen laadusta; he eivät näe siinä mitään muuta kuin häiriön fyysisessä elimistössä. Mutta mediumismin ilmiöt yleensä näyttävät meille, että on ihmisiä, jotka ovat vastaanottavaisia kaikenmoisille näkymättömille vaikutuksille, ja että heidän tilansa, olkoon se sitten hyvää tai pahaa, ylevää tai alhaista laatua, helposti tarttuu muihinkin. Miksemme siis voisi otaksua, että se julmin ja alhaisin laji inhimillisiä tauteja, jota raamattu kutsuu „riivaamistilaksi“ (besatthet, possession), perustuu siihen ruumiilliseen predispositiooniin, jota kutsumme mediumisuudeksi ja joka avaa portit näkymättömän maailman voimille? Kun kerran on todistettu, että vainajat ja muut henkiolennot voivat ottaa haltuunsa elävän ihmisen elimistön, mikseivät silloin pahat ja rikolliset ja kehittymättömät vainajat ja muut mahdolliset henkiolennot voisi tunkeutua semmoisen ihmisen elimistöön, joka tavalla tai toisella on valmistanut ruumiinsa sopivaksi asuinsijaksi heille? ⁶⁹⁾

Jos uskomme uuden testamentin kertomuksiin — ja mitä syytä meillä olisi niitä epäillä? — parannettiin nuo sairaat sillä tavalla, että henkisesti voimallinen ja hyvä ihminen käski „perkelettä“ heti

⁶⁹⁾ Hyvin luultavaa on toiselta puolen, että keskiajan velhot ja noita-akat eivät suinkaan aina olleet pahojen henkien riivaamia, vaan aivan yksinkertaisesti mediumeja, jotka tahtomattansa aiheuttivat sekä fysikalisia että muita ilmiöitä. Vrt. C. du Prel, Studien aus dem Gebiete der Geheimwissenschaften. I. Thatsachen und Probleme. Leipzig, W. Friedrich, 1890. Cap. I ja II.

poistumaan. Samalla tavalla hypnotiseraaja tekee tänäpäivänä, kun hän vapauttaa mediuminsa kaikenlaisista hermotaudeista. Ja jos spiritistisessä istunnossa transiin vaipunut mediumi joutuu huonon vaikutuksen alaiseksi, saattaa läsnäolijan voimallinen sana vapauttaa hänet. Kaikki nämä asianhaarat viittaavat siihen, että riivaamistila on mediumistinen ilmiö, ja milloin näemme sairaan, joka käyttäytyy „pahan hengen riivaaman“ tavalla, on meillä syytä epäillä, että näkymättömiäkin voimia on liikkeellä.

Kuinka paljon onkaan elämässä mediumistisia ilmiöitä! Me, jotka emme näe muuta kuin fyysillisen maailman, emme aavista, kuinka likellä meitä näkymätön maailma on, kuinka se meitä jokapaikassa ympäröi ja tunkee meidän läpitsemme; me nauramme kaikelle „yliluonnolliselle“, kaikelle „taikauskolle“ ja „tyhmyydelle“ emmekä näe, ettei ole mitään „yliluonnollista“, vaan paljon, paljon semmoista, jonka olemassaolon luonto meiltä salaa. Ja hyvä onkin, että luonto on salaperäinen, sillä kuinka me, vielä kehittymättömät ihmislapset, jaksaisimme elää, jos yhtäkkiä meidän silmiemme eteen avautuisivat kaikki luonnon kauhut — ja kaikki sen aavistamattomat autuudet?

Ei, siinä on pelastuksemme, että saamme totuutta *etsiä*, että saamme kasvaa tiedossa vähitellen, askel askelelta. Ei mitään anneta meille lahjaksi, kaikki totuuden tieto „otetaan väkiryssä.“ Sanoikin suuri runoilija ja ajattelija Lessing, että jos Jumala tarjoisi hänelle toisesta kädestä totuuden, toisesta sen etsimisen, hän empimättä ottaisi vastaan sen lahjan, jota kutsutaan totuuden etsimiseksi.

10. Okkultinen tutkimus.

Sanoimme alussa, että jos ihminen elää yksilönä kuoleman jälkeen — ihminen itse eikä vain hänen omaamansa epätietoinen sielu — tämän seikan täytyisi perustua siihen, että ihminen jo eläissään on sielu. Lisäsimme vielä, että jos hän kuoleman jälkeen voi elää sieluna ruumiista riippumatta, hänellä pitää olla sama mahdollisuus personalliseen olemassaoloon fyysisestä ruumiista riippumatta jo eläissäänkin.

Psykkiset ilmiöt näyttävät meille, että ihminen otaksuttavasti on sielu; varsinaiset spiritistiset ilmiöt todistavat meille, että ihminen sieluna on olemassa kuoleman jälkeen; mediumistiset ilmiöt ylipäänsä viittaavat siihen, että on olemassa näkymätön maailma, jonka jäsen ihminen on sieluna sekä eläissään että kuoltuaan.

Nyt astuu etemme kysymys: jos ihminen on sielu, eikö hän silloin jo eläissään saata olla olemassa ulkopuolella fyysillistä ruumistaan, eikö hän jo eläissään saata elää siitä riippumatta? Me ymmärrämme, että jos tähän saamme myöntävän vastauksen, koko kysymys ihmisen varsinaisesta olemuksesta on lopullisesti ratkaistu.

Ja tämän vastauksen antaa meille okkultinen tutkimus.

Mikä on okkultinen tutkimus?

Okkultinen eli salatieteellinen*) on se tutkimus, joka herättää meidät eloon sieluina, joka opettaa meitä elämään fyysisestä ruumiista riippumatta ja siten todistaa meille, että olemme sieluja, jotka emme kuole.

Salatieteellisen tutkimuksen varsinainen edustaja fyysisessä maailmassa on meidän päivinämme Teosofinen Seura.

Teosofinen Seura perustettiin, niinkuin tiedetään, v. 1875 New-Yorkissa. Oltuaan alussa suljettu seura se muutamien vuosien kuluttua, kun varsinaiset perustajat, madame Blavatsky ja eversti Olcott, muuttivat Indiaan, asetettiin tässä maassa uudelle jalalle ja tuli julkiseksi veljeyksiönä vapaamielis-uskonnollisella ohjelmalla. Mikä tämä ohjelma on, se jo yleisesti tunnetaan. Sen kolmen pykälän mukaan Teosofisen Seuran tehtävänä on:

- 1) Olla yleisen veljeskunnan ytimenä katsomatta rotuun, uskontunnustukseen, sukupuoleen, yhteiskunnalliseen asemaan tai ihoväriin.
- 2) Edistää vertailevan uskonnon, filosofian ja tieteen tutkimista.
- 3) Tutkia luonnon tuntemattomia lakeja ja ihmisen uinuavia kykyjä.

Ulkonaisesti eli eksoterisesti Teosofinen Seura on totuuden etsijäin seura.*)

*) Latinalainen sana *occultus* merkitsee „salainen.“
Scientia occulta = salatiede.

Kuten ohjelmasta näkyy, heidän etsimisensä ei ole rajottunut yhteen määrättyyn uskontoon tai ajatusjärjestelmään, ei tapahdu yksinomaan luonnontieteiden avulla, vaan ulottuu kaikille näille aloille,

tutkii kaikkea, niinkuin apostoli sanoo, ja omaksuu sen, mikä on hyvää, minkä järki, omatunto ja sydän myöntää oikeaksi ja mikä on yhtäpitävä ihmiskunnan viisaampien miesten ja naisten opetuksien kanssa. Heidän totuuden etsintänsä nähtävästi eroaa muista samanlaisista pyrkimyksistä siinä, ettei se jätä yhtään ainoata puolta ihmisen sieluelämästä huomaamatta: se hyväksyy sekä järjen että tunteen, sekä tahdon että teon vaatimukset; se tahtoo kehittää ja puhdistaa sekä ajatus- että tunne-elämää, sekä tahdonvoimaa että ulkonaisia tapoja.

Esoteriselta eli sisäisellä kannalta katsottuna Teosofinen Seura kuitenkin on salaisen tiedon ja salaisen tutkimuksen nykyinen edustaja maailmassa.

Alusta saakka teosofisen liikkeen ensimmäinen apostoli, H. P. Blavatsky, julisti maailmalle, että oli olemassa salainen tiede ja tämän salaisen tieteen vartijoita ja tietäjiä. Ajatteleva maailma oli silloin jakautunut kahteen vastakkaiseen leiriin: jyrkästi materialistiseen, joka kielsi uskonnon, ja yksipuolisesti spiritistiseen, joka uskontoa puolusti. Salainen tiede, julisti silloin madame Blavatsky, on riitaveljien sovittaja; se yhdistää tieteellisen tutkimuksen uskonnolliseen etsintään

*) Vrt. tekijän „Teosofia ja Teosofinen Seura.“ Helsingissä 1904.

ja nostaa molempia korkealle materialististen näköalojen yli. Hänen rohkeat väitteensä herättivät ihmettelyä, ihastusta ja vastarintaa.

Laajoissa teoksissaan hän seikkaperäisesti teki selkoa näistä asioista.*) Lyhyesti sanottuna niiden sisällys on seuraava:

Ihminen on sielu. Sieluna hän on kuolematon.

Hän voi päästä tietoon siitä, että hän on sielu. Hän voi oppia elämään sieluna ja tulla siten itsetietoisesti kuolematomaksi.

Siitä saakka, kun ihmisiä on ollut maan päällä näkyvässä muodossa, on heillä ollut opettajia, jotka ovat opettaneet heille yllämainittuja totuuksia.

Ensimmäiset opettajat olivat ihmisiä, jotka tulivat tänne muista maailmoista, missä he jo olivat päässeet totuuden tietoon ja tulleet kuolematomiksi sieluiksi. He perustivat ensimmäisen „salaisen koulun“ maan päälle. He julistivat ihmiskunnalle ensimmäisen puhtaan viisauksen uskonnon. Mutta sitä myöten kuin he silloin tällöin voittivat totisia oppilaita nuoresta ihmiskunnasta, kasvoi heidän „salainen veljeskuntansa“ ja entiset oppilaat sukeutuivat vuorostaan opettajiksi.

Tänäpäivänä on salainen veljeskunta kokoonpantu parhaasta päästä semmoisista meidän ihmiskuntamme yksilöistä, jotka „salaista tietä“ kulkien ovat kehittyneet itsetietoisesti

*) Isis Unveiled, The Secret Doctrine (ruots. Den Hemliga Läran) y. m. Vrt. tekijän „Salainen Oppi“, Helsingissä 1904.

kuolematomiksi sieluiksi.

Tämä veljeskunta on samalla salaisen tiedon vartija ja levittäjä maailmassa. Sen yhteyden maailman kanssa ylläpitävät yksityiset oppilaat, yksityiset salatieteilijät, joita aina on maailmassa. Silloin tällöin joku korkeampi salaisen tiedon mestari astuu ulos ihmisten kesken muistuttamaan heitä totuuden salaisen tiedon olemassaolosta, ihmisen tosiolemuksesta ja elämäntehtävästä. Ja kun tämä tapahtuu, silloin syntyy jokin salatieteellinen koulu, jokin uskonnollinen liike jumalallisen opettajan toimesta.

Niin ovat syntyneet suuret uskonnot, suuret filosofiset ja profetalliset koulut, mysteerit ja temppelit. Sentähden kaikissa uskonnoissa puhutaan salaisista tiedoista, jumalan tuntemisesta ja totuuden saavuttamisesta. Sentähden kaikki uskonnot terottavat ihmisten mieliin, että he ovat sieluja, syntyisin jumalasta, ja että heidän tehtävänsä on vapautumalla kaikesta pahasta ja synnistä päästä tietoon siitä, että ovat kuolemattomia olentoja.

Ja meidän päivinämme H. P. Blavatsky, viisauden mestarein nöyrin oppilas, oli kutsuttu muistuttamaan maailmaa noista ikivanhoista totuuksista. Ken tahtoi kulkea viitotettua tietä, hän saisi itse nähdä ja kokea, että asiat niin olivat.

Eikä H. P. Blavatskyn tarvinnut jäädä ainoaksi salaisen tiedon ja mestarein olemassaolon todistajaksi. Hän sai oppilaita, joiden askelet hän ohjasi mestarein luo, jotka ottivat jatkaakseen hänen työtään, kun hän siirtyi pois näkyväisestä maailmasta (1891) ja jotka nyt sanoillaan, kirjoituksillaan ja elämällään todistavat, että he ovat nähneet ja tavanneet salaisia mestareita, että he ovat päässeet heidän oppilaikseen ja että he ovat saavuttaneet tiedon siitä, kuka ihminen on.

He ymmärsivät ensiksikin, että todellista tietoa ei saavuteta siten, että ihminen lukee kirjoista, mitä muut ovat nähneet tai tienneet, eikä siten, että ihminen itse näkee aistimillaan, mitä ulkomaailmassa tapahtuu, vaan ainoastaan siten, että hänen tietonsa on hänen tulemisessaan. Ihminen tietää vain sen, mitä hän itse on.

Niin muodoin ihminen ei totisesti tiedä olevansa sielu, jos hän lukee tai kuulee sen toiselta ja uskoo toisen sanoja tai jos hän näkee jonkun vainajan ilmestyvän näkyväisessä muodossa; hän ei totisesti tiedä olevansa sielu, ennenkuin hän on saavuttanut kokemusperäisen tiedon siitä, että hän itse on kuolematon sielu.

Kyllä usko ja aistillinen tieto kehittävät ihmistä. Kyllä kaikkina aikoina on tunnettu niitä sielullisia ilmiöitä, jotka aistillisesti ja toisessa kädessä todistavat, että ihminen on sielu; kyllä niiden ilmiöiden (psykkistä ja spiritististä) tutkimista on pidetty salatieteellisen tutkimuksen alempana haarana, niin että ovat sisältyneet korkeampaan ja varsinaiseen salaiseen tutkimukseen niinkuin kaksi pienempää ympyrää sisältyy kolmanteen isompaan, jota ne molemmat sivuuttavat samassa pisteessä. Mutta nämä alemmat „salaiset tieteet“ eivät koskaan ole nousseet eivätkä nouse semmoisina siihen tiedon huippuun, siihen totuuden keskipisteeseen, joka on varsinaisen okkultismin sisältö ja päämaali samalla kuin se on sen vartioima pyhäkkö.

Ne salatieteen oppilaat, joista puhumme, ymmärsivät siis ensiksi, että ihminen todellisesti tietää olevansa sielu vasta sitten, kun hän itse on kokenut oman kuolemattomuutensa ja riippumattomuutensa fyysillisestä ruumiista.

Toiseksi he rohkeasti astuivat sille henkisen kehityksen kapealle ja vaivaloiselle tielle, jota kulkien heille oli luvattu totuuden tieto. Ja kolmanneksi he huomasivat — edennettyään jonkun matkaa sillä tiellä, kuoltuaan „mystillisen kuoleman“ — että heitä ei oltu petetty, että heille todella rupesi valkenemaan uuden elämän aamu, että he todella kasvoivat kansalaisiksi vallan toisessa, henkisessä valtakunnassa.

He saivat tietää, että ihminen on sielu — että he itse olivat sieluja. He saivat kokea sitä todellista ekstasia*), jota Plotinos määrittelee „mielen vapautukseksi äärellisestä tajunnastaan, jonka kautta se yhtyy äärettömään“ ja jota kaikkien uskontojen todelliset pyhimykset ovat kokeneet. He saivat kokea sitä sielun vapautumistilaa, josta apostoli Paavali kirjottaa seuraavilla sanoilla:

„Ei minun ole hyvää minun kerskaamisistani; tulen kuitenkin näkyihin ja Herran ilmoituksiin.

*) Kreikkalainen sana *ekstasis* merkitsee „paikaltaan siirto“, haltioissa-olo.

Minä tunnen ihmisen Kristuksessa neljätoista vuotta sitten (oliko hän ruumiissa, en minä tiedä; eli oliko hän ulkona ruumiista, en minä sitäkään tiedä: Jumala sen tietää): se temmattiin ylös hamaan kolmanteen taivaaseen. Ja minä tunnen sen ihmisen (jos hän ruumiissa taikka ulkona ruumiista oli, en minä tiedä: Jumala sen tietää): hän temmattiin ylös paratiisiin ja kuuli sanomattomia sanoja, joita ei yhdenkään ihmisen sovi puhua.“ (2 ep. Korint. XII: 1–4).

He saivat kokea, että ihmisen itsetajuinen elämä ei ollut rajottunut hänen päiväajuntaansa, että he saattoivat astua ulos fyysisestä ruumiistaan ja säilyttäneen täydellisesti oman yksilöllisen minänsä elää ja toimia näkymättömässä maailmassa. Kun heidän fyysillinen ruumiinsa nukkui, he tekivät työtä muualla vainajain valtakunnassa. Eikä tämä ollut mitään subjektivistä hallusinatsioonina, koska he saattoivat tavata toinen toistaan, yhdessä käydä oppimassa totuuden mestarien jalkain juurella ja palattuaan ruumiiseen muistaa kokemuksiaan ja muistutella toisiaan niistä. Ja nämä oppilaat asuivat fyysisesti eri maissa ja kuuluivat eri kansallisuuksiin. Eikä tämä tapahtunut kerran eikä kaksi, vaan satoja ja tuhansia kertoja vuosien vieressä.

He tulivat klärvoajanteiksi, ei hetkisesti, vaan pysyväisesti. Uudet aistit puhkesivat heissä eloon, jotka asettivat heidät välittömään yhteyteen henkimaailman kanssa, ei mediumin tavalla, vaan itsetieteen ja vapaaehtoisesti. Sanalla sanoen, he saivat kaikki todistukset siitä, että ihminen ei kuolemassa kuole; he saivat uudella tavalla takaisin kaikki psyykkiset ja spiritistiset todistukset ja kolmanneksi vielä sen pätevimmän todistuksen, että he itse olivat sieluja.

Ja maailmalla on nyt heidän todistuksensa muitten lisäksi.

Tietysti ei maailman silmissä heidän todistuksensa paina yhtä paljon vaa'assa kuin psyykkisten ja spiritististen tutkijain — tämä seuraa asian luonnosta. Mutta viisaus etsii lapsiaan. Ja siellä täällä löytyy aina joku, joka ymmärtää, että heidän todistuksensa totisesti on kaikista pätevin. On aina joku, joka ymmärtää, että ihminen voi päästä tietoon omasta kuolemattomuudestaan ja että kaikki ne, jotka siihen tietoon ovat päässeet, muodostavat salaisen veljeskunnan, joka jäsenikseen lukee ihmiskunnan ihanimmat lapset, jumalan pojat ja uskontojen urhot.

Ei se veljeskunta ole salainen siksi, ettei se tahtoisi ihmisille näyttäytyä, vaan siksi, etteivät ihmiset sitä näe. Kuinka ihminen, joka ei itse ole ratkaissut sfinksin kysymystä, kykenisi näkemään toisessa sen ratkaisijaa? Ei salatieteilijää tunne muut kuin hänen omat veljensä, jotka ovat saman tien kulkeneet kuin hän.

Eikä se tieto ole salainen siksi, että sen vartijat kateudesta tai vallanhimosta pitäisivät sitä salassa, vaan sentähden että se on elämää, jota ei voi elämästä erottaa. Mutta kun ilmestyy ihminen, joka tahtoo saavuttaa sitä tietoa, silloin luonto avaa aarreaittojaan, silloin viisauden vartijat odottavat temppeleissään uskaliaan oppilaan tuloa.

Ja niin on aina ollut. Se mikä erityisesti on huomattava salatieteellisten tutkimusten ja kokemusten suhteen, on niiden ikä. Salatiede ei ole eilispäivän lapsi; siinä väitteessään H. P. Blavatsky oli vallan oikeassa. Joka meidän päivinä tekee okkultisia kokemuksia, hän ymmärtää heti, etteivät ne ole uusia, ennen kuulumattomia. Hänen mieleensä muistuu kertomuksia tietäjistä ja „noidista“, shamaneista ja fakireista, jotka ovat aivan kuin kotonaan näkymättömässä maailmassa, jotka ruumiin maassa tajutonna poistuvat henkimaailmaan, ottavat selkoa salatuista asioista ja palaavat takaisin rikkaina tiedoista. Hän lukee Indian vanhoissa pyhissä kirjoituksissa n. k. joogeista eli pyhimyksistä, jotka ekstasissaan osaavat poistua ruumiistaan ja näyttäytyä kaukaisilla paikoilla. Hän lukee persialaisten suufeista ja mahomettilaisten dervisheistä, että he siihen määrään kehittävät henkisiä voimiaan, että

jälleen pääsevät henkimaailman kansalaisiksi ja saavat nähdä asioita, joita ei kukaan kuolevainen voisi katsella.

Ja kun hän kaikkea tätä ajattelee, kun hän tapaa niitä ihmisiä, niitä mestareita, jotka ovat päässeet tiedon huippuun, jotka ovat saavuttaneet korkeimman mahdollisen puhtauden, jalouden, viisauden ja joiden koko olemus on mieltä ylentävää ja voimakasta rakkautta, silloin hänen sydämensä täyttyy äärettömällä riemulla ja hän nousee palvelemaan sitä jumalaa, joka on luonut elämän niin yliluonnollisen ihanaksi.

Ja mekin, jotka seisomme tämän kaiken ulko- ja alapuolella, mekin saatamme ottaa osaa hänen riemuunsa. Meidän silmämme, on avautunut näkemään, mitä kehityksen mahdollisuuksia ihmisessä piilee. Me olemme nähneet psyykkisten tutkimusten nojalla, että ihmisellä on aisteja ja kykyjä, jotka nostavat hänet sieluna korkealle yli päivätaajuuden personallisuuden; me olemme nähneet spiritististen ja mediumististen tutkimusten nojalla, että ihminen sieluna elää kuoleman jälkeen, koska hän vainajana voi antaa tietoa itsestään ja koska on eläviä ihmisiä, jotka saattavat häntä nähdä ja kuulla; ja nyt me olemme kuulleet niitten suusta, jotka ovat vallan toisenlaista tutkimustietä kulkeneet, että ihminen tosiaan on sielu, että hänellä tosiaan on yliaistillisia kykyjä, että hän tosiaan jo eläissään voi päästä henkimaailman itsetietoiseksi jäseneksi — ja että kaikki nämä tutkimukset, sekä ne, joita nykyään kutsutaan psyykkisiksi ja spiritistisiksi, että ne, joita aina on kutsuttu salatieteellisiksi, ovat ikivanhoja, aikojen aamusta saakka ihmiskunnalle tuttuja tutkimuksia, josta tosiasiaista voimme tulla vakuutetuiksi tutkimalla uskontojen ja mystillisten lahkojen historiaa.*)

*) Kts. näistä asioista esim. H. P. Blavatsky, *Isis Unveiled* ja *The Secret Doctrine*; Carl Kiesewetter, *Geschichte des neueren Occultismus*, I ja II, ja *Geschichte des Occultismus des Alterthums* kuin myös *Entwicklungsgeschichte des Spiritismus von der Urzeit bis zur Gegenwart*; Papus, *Traité méthodique de Science Occulte*, y. m. y. m.

Tämän kaiken nojalla voimme ottaa osaa niitten riemuun, jotka itse ovat nähneet ja kokeneet, ja apostolin sanoilla huudahtaa: Sinä kuolema, kussa on sinun otasi, sinä tuonela, missä on sinun voittonsi.

Kuolema, kussa on otasi?

1. Ikuinen kadotus.

Olin kerran hautajaisissa. Musta, kuusenköynnöksien koristama ruumisarkku, joka sisälsi vainajan maalliset jäännökset, oli laskettu avonaiseen hautaan. Haudan partaalla ja ylt'ympäri seisoivat mustiin puettu saattojoukko, usealla käsivarrellaan seppelä. Mieskuoron laulaessa „Integer vitae“ vallitsi syvä hiljaisuus. Kaikki läsnäolijat olivat vakavan ja murheellisen näköiset. Likellä seisovat tähystelivät hautaan ja muutamat heittivät sinne kukkaskimpun viimeiseksi rakkautensa ja kunnioituksensa osotteeksi. Vainajan omaiset itkivät.

Aurinko teki paraikaa laskua ja etäältä kuului rastaan vaiteleva viserrys. Ilma oli kesäistä tuoksua, täynnä. Loitommalla seisovat unohtivat kuoleman kylmyyden; he katsoivat luontoa ympärillään ja vaipuivat ajattelemaan omia rientojaan ja elämäntehtäviään.

Mutta „Integer vitae'n“ viimeinen sävel oli kaikunut, ja pappi astui esiin. Hän paljasti päänsä ja alkoi puhua. Hänen puheensa ei ollut pitkä, mutta ytimekäs. Tehtyään vähän selkoa vainajan maallisen elämän kulusta ja mainittuaan hänen hyvät ominaisuutensa, hänen suoruutensa, rehellisyytensä, ihmisystävällisen sydämensä ja kristillisen mielensä, hän ryhtyi lyhyein päin esittämään armon ja

pelastuksen evankeliumia langenneelle ihmissuvulle. Syntiensä ja tekojensa palkkana ihminen tosiaankin ansaitsi ikuisen kuoleman, ikuisen kadotuksen, mutta mittaamattomassa armossaan jumala oli valmistanut niille, jotka tahtoivat sen vastaanottaa, pelastuksen mahdollisuuden ja iankaikkisen ilon ainoan ja rakkaan poikansa kuoleman kautta. „Tässä näette“, hän lopuksi lausui ja hänen äänensä sai voittorikkaan soinnun, „tässä näette miehen, joka totisena kristittynä nöyrtyi jumalan edessä ja omisti hänen armonsa. Tässä näette miehen, joka kuoli horjumattomassa uskossa vapahtajaansa, joka kuoli autuaana ja josta saatamme toivoa, että herra on hänet viimeisenä päivänä kuolleista herättävä ja luoksensa kutsuva muuttumattomaan rauhaan ja kunniaan.“

Sitten hän luki siunauksen, ja kaikki oli taas hiljaista. Lintukin oli ääneti.

Pääni kallistui alaspäin ja katsettani kohtasi ammottava hauta, pohjalla musta arkku. „Tuoko siis on sinun vastainen kotisi, sinä vainaja raukka, tuo musta, multainen kuoppa? Tuohonko sinut kytketään tuhansiksi vuosiksi — niin, kuka tietää, kuinka kauaksi aikaa? — sinut, joka täällä rakkaittesi kanssa sait elää ainoastaan neljäkymmentä lyhyttä vuotta! . . . Mutta kuolithan sinä autuaana: viimeisenä tuomiopäivänä olet nouseva jälleen ja . . .“

Mitä se oli — suonenvedontapainen nyhkytys? Kohotin päätäni ja näin, että vainajan sureva vaimo oli nostanut nenäliinan silmilleen ja nähtävästi äärimäisellä ponnistuksella koetti hillitä valtaavaa tuskaansa. Katseeni kiintyi häneen. Hänen tuskassaan tuntui olevan muutakin kuin vain surua itsensä ja lastensa puolesta. Katselin häntä tarkemmin, tutkivasti . . . ja . . . ja äkkiä näin suoraan hänen sydämeensä. Silloin vereni hyytyi.

Tuon rouvan miesvainaja *ei* ollut uskonut. Hän ei ollut kuollut autuaana. Se oli valetta. Se oli papin sokeutta. Koko hänen miehensä elämä oli ollut valetta siinä suhteessa. Hän oli pettänyt kirkkoa ja papistoa. Hän oli käynyt perheensä kanssa kirkossa, hän oli nauttinut herran ehtoollista, hän oli käyttänyt lapsiaan rippikoulussa, mutta hän ei ollut uskonut. Hän oli tehnyt kaiken tuon velvollisuuden tunteesta, ulkonaisen rauhan takia, elääkseen sovussa kaikkein kanssa, mutta sielussaan hän ei ollut uskonut. Omalle vaimolleen hän oli hiljaisina hetkinä tunnustanut oman uskottomuutensa, tunnustanut sisälliset tuskansa. „En siihen mitään voi“, oli hän sanonut, „järkeni, sydämeni on paatunut. En tiedä mitään. En tiedä, onko uskominen ihmisen elävän kuoleman jälkeen . . .“ Ja samat sanat hän oli toistanut vähää ennen kuoloaan. „Jos voisit, minua auttaa“, oli hän kuiskannut vaimolleen . . . Mutta hänen kuolemansa oli ollut tyyni. Hän oli ottanut jäähyväiset kaikilta, ja kun hänen katseensa sammui, levisi ylikuonnollinen rauha hänen kasvoilleen . . .

Mutta minä näin, että vaimo, joka seisoi tuolla haudan toisella puolen, oli epäilyksien raatelema, minä näin, kuinka hänen sielunsa kamppaili. Se kamppaili, se koetti murtaa läpi ympäröivän pimeyden, se vaikeroi ja valitti. Mutta vaikka sen tuska oli äänetön, kuulin minä sen huutavan jumalalle: „sinä taivaan herra, oletko sinä valmistanut miehelleni iankaikkisen kadotuksen, sentähden ettei hän uskonut! Mutta jos laupias olet, jos olet armorikas, niin anna hänelle anteeksi hänen uskottomuutensa. Ethän sinä voi häntä hylätä, sinä, joka tiedät, kuinka hyvä hän oli, kuinka hellä, kuinka hän meitä rakasti ja kuinka hän teki kaikille oikein . . . Et sinä voi olla niin julma, sinä, joka olet rakkaus ja pitkämielisyys . . .“

Mutta pappi oli tarttunut pieneen lapioon ja heittäen kolme kertaa santaa kolkosti kumisevaan hautaan hän lausui juhlallisesti: „maasta olet sinä tullut ja maaksi olet sinä muuttuva“ — vaan pettivätkö korvani? Minusta kuului, että hän lausui nuo sanat, jotka Dante näki kirjoitettuna helvetin portin yläpuolelle:

Per me si va nella città dolente,
Per me si va nell' eterno dolore . . .*)

Ja kun hänen kolmannella kerralla olisi pitänyt sanoa: „herra sinun Jumalasi on viimeisenä

*) Minun kauttani kuljetaan surevaan kaupunkiin,
Minun kauttani kuljetaan ikuiseen suruun . . .

päivänä herättävä sinut kuolleista“, kuulin minä aivan selvästi loppusanat:

. . .Lasciate
Ogni speranza voi ch'entrate.*)

Silloin olin vähällä kadottaa malttini. Teki mieleni rynnätä esiin, huitoa käsilläni ja huutaa — huutaa niin ääneen, että jokainen kuulisi:

— Tämä on valetta. Ettekö näe, että tämä on valetta? Semmoista jumalaa, jota te palvelette, ei ole olemassa! Ei ole olemassa tuommoista järjetöntä julmuria, joka syöksisi ihmislapsia iankaikkiseen kadotukseen! Hän on sairasten ja hullujen keksimä pelätti! Näillä opeillanne te murhaatte ihmisten sieluja!

Vaan minä hillitsin itseni. Ja kun nostin katseeni, näin jotakin, joka tyynttyi minut kokonaan ja toi takaisin herruuteni tunteitten yli.

Vähän matkan päässä minusta seisoj nuori, mies, hyvin distingué, jonka ylpeä, hieman uhmaileva ja tekisi mieli sanoa pilkallinen katse oli kiinnitettyinä pappiin. Hänen kasvonsa kuvastavat niin selvästi, mitä hän tuns, ettei minun ollut laisinkaan vaikea lukea hänen sydämensä ajatuksia. „Mikä narripeli“, ne sanoivat, „kuinka kauan on ihmiskunta vielä sietävä tätä komediaa! Tuossa tuo mieslurjus laskettelee valheitaan aivan niin totisena, että voisi luulla hänen itsensä niihin uskovan! Onko hän sitten muka käynyt noissa taivaissaan ja helveteissään, kun

*) Heittäkää kaikki toivo, te, jotka astutte sisään.

noin varmasti niistä lavertelee? Pitäisi toki hävetä enää ylläpitää vanhoja lastentaruja, kun tieteellinen tutkimus on todistanut ne kaikki valheiksi . . .“

Niin hänen sydämensä puhui, mutta hänen päähänsä ei iskenyt ajatus astua esiin ja tunnustaa suoraan, ettei uskonut noihin laverruksiin. Päinvastoin, semmoista mielijohdetta hän olisi pitänyt suorana hulluutena — sehän olisi ollut skandalia! Ja sitäpaitsi hänellä oli tieteellinen karrrierinsa, ei ollut hänen asiansa sekaantua moisiin juttuihin . . .

Tästä kaikesta minä täydellisesti voitoin takaisin mielenmalttini. Ei ollut minunkaan asiani tällä hetkellä astua näkyviin. Tuo nuori mies olisi vielä voinut luulla, että kannatin hänen uskoansa tyhjyyteen — vaikka tietysti hänkin olisi pitänyt minua hulluna. Semmoinen käytös minun puoleltani olisi aikaansaanut vain häiriötä, vaan ei tarkottamaani hyvää.

Jäin mykkänä paikoilleni.

Hautausmenot olivat tällä välin lähestyneet loppuaan. Pappi oli hattu päässä vetäytynyt syrjälle ja haudankaivaja apulaisinensa oli tehnyt tehtävänsä. Kiiruusti he isoilla lapioillaan olivat täyttäneet haudan mudalla ja kivillä, joten ammottavan kuopan asemesta siinä nyt oli havujen peittämä kumpu. Toinen toisensa jälkeen rupesivat läsnäolijat sitä kukilla ja seppeleillä koristamaan. Sen tehtyään useimmat poistuivat, jättäen hyvästi surevalle puolisolalle ja hänen kahdelle pojalleen.

Mieskuoro lauloi taas, ja minäkin päätin lähteä kotiin. Kuljin huomaamatta vaimon luo, ja kun ei hän heti minua huomannut, kosketin hänen kättään hellävaroen. Hän säpsähti hiukan ja käänsi puoleeni kyyneleiset ja epätoivoiset kasvonsa. Tartuin lujasti hänen käteensä ja katsoen hänen silmiinsä

osaaottavasti sanoin puoliääneen, mutta painolla:

— Älkää surko ja älkää epäilkö, sillä teidän miehenne elää ja on hyvässä turvassa. Tämä on minun syvä ja rehellinen vakaumukseni — on enemmän kuin vakaumus, se on tieto.

Hän tuijotti minuun ällistyneenä ja hänen huulillansa oli kysymys, mutta minä näin vilaukselta toivon ja lohdutuksen välkkeen hänen katseessaan. Tyydyin tähän pieneen voittoon, kumarruin ja annoin sijaa kondoleeraaville sukulaisille, jotka häntä samassa ympäröivät.

Poistuessani hautausmaalta tutkin itseäni ja huomasin, että mieleni oli murheellinen ensiksi sentähden, että sen oma vaikutuspiiri oli niin rajotettu, sen oma vaikutusvalta niin vähäpätöinen, ja toiseksi sentähden, että ihmisten tietämättömyys ja sokeus vielä oli niin armottoman suuri.

„Koko tämä kristillinen maailmankatsomus“, ajattelin, „on vain valitusta ja surua. Elämä on sille surua, sillä elämä on syntiä; kuolema on sille suru, sillä kuolema on synnin palkka ja kuoleman takana irvistää ikuinen kadotus. Onko ihme, jos ihmiset pukeutuvat mustiin?“

„Todella, täällä kristikunnassa näkyy olevan valittavana joko järkeä ja sydäntä kauhistuttava kirkollinen usko taikka järkeä ja sydäntä kieltävä, muka tieteellinen materialismi. Ihminen kuolee niinkuin puu kaatuu metsään, sanoo jälkimäinen — huomaamattaan, ettei se oikeastaan tiedä edes, kuinka puu kaatuu taikka mitä sitä kaatumista seuraa . . . näkymättömässä maailmassa . . . No niin, mutta se kieltäekin juuri näkymättömän maailman, ja tässä suhteessa sekä tiede että protestanttinen usko vetävät yhtä. Sillä mitä muuta kuin näkymättömän maailman kieltämistä, mitä muuta kuin puhtainta materialismia on tuo usko, joka luulottelee, että sielut nukkuvat toimeettomassa olottomuudessa siihen saakka, kunnes viimeisenä tuomiona pasuunat herättävät heidät jälleen haudoistaan!“

„Katolinen kirkko on sittenkin totuutta lähempänä: se uskoo kiirastuleen ja rukoilee kuolleitten sielujen puolesta niitä auttaakseen, se uskoo puhdistukseen ja kehitykseen kuolemankin jälkeen, se uskoo näkymättömään henkimaailmaan ja sen lukuisiin asujaimiin . . .“

Tätä ajatellessani muistui mieleeni, mitä eräs uskonnonopettajamme ennen oli koulussa luokallemme tunnustanut: „Luther teki tässä kohden ajattelemattomasti ja väärin, kun hän poisti uskostamme opin sheolin välitilasta kuoleman jälkeen, sillä kyllä raamatussa sitä opetetaan.“

Jos kaikki edes niin paljon ymmärtäisivät, olisi asia autettavissa. Nykyisissä olosuhteissa on askel kiivaasta uskonnollisuudesta jyrkkään kieltämiseen pienempi kuin järjelliseen vakaumukseen. Sillä useimmat kyllä ajattelevat samaan suuntaan kuin norjalainen pappi Thv. Klaveness, joka muuten reippain mielin kyhätyssä saarnakokoelmassaan kirjoittaa kuolemasta:

„Oi Herra Jumala, ainoa minkä tiedämme tulevaisuudestamme on se, että meidän täytyy kuolla. Mitä muuta meille tapahtunee, me emme tiedä, mutta täydellä varmuudella tiedämme tämän: se hetki tulee, jolloin sydän seisahtuu ja silmä raukee ja maailma katoa meiltä ja me jääme yksin, niin yksin kuin emme koskaan ole olleet; yksin, ihan yksin vaivumme siihen syvään, tuntemattomaan pimeyteen, jota kuolemaksi sanomme.“ *)

Hän tosin sitten lohduttaa lukijoitaan sillä, että se ihminen, joka elämässään iloitsee Herrasta, se ihminen iloisena kuoleekin, mutta mitä semmoinen lohdutus auttaa sen uskontunnustuksen jälkeen, että kuolema on syvä, tuntematonta pimeyttä ja yksinäisyyttä?

Mutta meidän puhdistetulla uskollamme on se suuri etu (?) katolisen uskon rinnalla, ettei se usko ihmisen siveelliseen voimaan. Kuinka heikko ja syntinen ihminen voisi tulla autuaaksi omien töittensä nojalla? Maallisen elämän ajalla ratkaistaan ihmisen kohtalo: joka uskoo, hän tulee autuaaksi. Useat

todella jalot ja suurisieluiset ihmiset, jotka ovat tunteneet voivansa uskoa juuri ihmisen siveelliseen voimaan, juuri hänen töihinsä ovat sentähden heittäytyneet materialismin

*) Thv. Klaveness, Evankeliumi julistettu nykyajalle Suomentanut Paavo Snellman. Helsinki 1903, Yrjö Weilin. Siv. 429.

kuivaan ja hedelmättömään helmaan. Sosialismi esim., jonka pyrkimys on ihmisystävällinen ja jalo, saa etevimmät puoltajansa näitten riveistä ja perustuu sentähden jyrkälle kaiken henkisen elämän kieltämiselle, josta sille ajan pitkään ei koitu hyötyä. Kuinka toista olisi, jos todella ruvettaisiin sanoissa ja teoissa uskomaan, että ihminen on sielu eli henkiolento, jonka tehtävä tässä maailmassa on oppia rakastamaan ja palvelemaan totuutta ylinnä kaikkea — että hän on henkiolento, joka aina ja kaikkialla elää henkisessä maailmassa ja henkimaailman kanssa yhteydessä — että hän on henkiolento ja ettei hänellä muuta arvonimeä olekkaan: kaikki muu on ohimenevää, hetkellistä hairaa vain . . . Niin, kuinka toista silloin olisi.

2. Tietomme lähteet.

Kun puhe käy kuolemanjälkeisestä elämästä, näkyvät vakaantuneet materialistit tuntevan jonkinmoista siveellistä harmia; melkein liian ankaralla äänenpainolla he väittävät, että tiede on jo aikoja sitten todistanut „kaikki nuo asiat“ loruiksi; kun ihmisen fyysillinen organismi, etenkin aivot, taukoaa toimimasta, silloin sieluelämäkin on mennyttä; kuolema on elämän loppu. Ne jotka eivät siedä yhtä jyrkkää kantaa, vaan jotka pitävät epäilystä, epäuskoa ja hienoa hymyilyä intelligensin huippuna, kohottavat olkapäitään ja tehden torjuvan liikkeen kädellään huomauttavat kohteliaasti „mutta, hyvät herrat, nuo ovat asioita, joista emme mitään tiedä emmekä voi tietää — ja mitä ne meihin kuuluvatkaan! Semmoiset asiat on parasta jättää sikseen.“ He kutsuvat itseään skeptikoiksi.

Molempien näiden kanta on epäilemättä väärä. Tiede ei ole todistanut mitään kuolemanjälkeisestä elämästä. On yksityisiä tiedemiehiä, kuuluisiakin, niinkuin Moleschott, Carl Vogt ja tavallaan Ernst Hæckel, jotka ovat tunnustaneet olevansa vakuutettuja materialisteja*) — samoinkuin on yksityisiä, kuuluisia tiedemiehiä, esim. William Crookes, A. R. Wallace, jotka lukevat itsensä päinvastaiseen leiriin —; mutta tiede sinään ei ole vielä mitään todistanut. Se on selvästi näyttänyt, mikä likeinen yhteys vallitsee sieluelämän ja fysiologisten prosessien välillä, henkisten kykyjen ja vastaavien aivo-osain välillä, mutta sielun olemassaoloon virallinen tiede ei ole vielä kajoanut. Sielu on jäsenenä maailmassa, jonka tutkimusta tiede vasta on alottanut. Yhtä väärin on sentähden eräitten agnostikkojen tavalla sanoa: „ignorabimus“, s. o. emme tule niitä asioita koskaan tietämään, sillä kaiken tieteellisen tutkimuksen edellytys on aina ollut ja on aina oleva tiedon saavuttamisen mahdollisuus, eikä sille mahdollisuudelle saata rajoja panna.

On myöskin eräs laji hyvin sivistyneitä ihmisiä, jotka ennen ehkä ovat pettyneet uskon asioissa ja nyt kunnioittavat tiedettä ainoana pelastavana jumalana; he ovat epäilijöistä varovaisimmat ja heidän johtopäätöksensä kuuluu kaikessa lyhykäisyydessään näin: „tiede ei vielä ole selvittänyt niitä asioita; siis odottakaamme.“

Nämät n. k. agnostikot ovat kyllin sivistyneet älytäksensä situatsionin oikean laadun, he

*) Ludvig Büchner, joka populariseerasi eli teki kansantajuisesti materialistisen filosofian ja joka enimmin on vaikuttanut tämän maailmankatsomuksen leviämiseen laajoihin piireihin, jopa syveihin riveihinkin, ei itse ollut luonnontutkija ex professo. Useimmat suuret luonnontutkijat päinvastoin eivät ole olleet materialisteja.

eivät asetu jyrkälle eikä epäilevälle kieltämiskannalle, mutta heidän hienontunut intelligensinsä on liian

väsynyt omin päin työskennelläkseen ja heittää koko taakan tuon abstraktisen käsitteen „tieteen“ niskaan: *adhuc sub iudice lis est*. Heidän rehellinen kantansa ansaitsee kunnioitusta, mutta he unohtavat, että niitä on harvassa, jotka heidän tavalla saattavat tyytyä epävarmaan odotukseen. Useimmat ihmiset eivät saata ummistaa silmiään siltä tosiasialta, että heidän huomenna tulee kuolla.

Sitäpaitsi tuommoinen resonemangi ei ole täysin loogillinen. Jo ennen Newtonia oli painolaki olemassa; jo ennen häntä tiesivät kaikki ihmiset käytännöllisesti, kuinka se vaikutti — eikä kukaan ollut kielletty sitä voimaa tutkimasta. Jos Newton olisi ajatellut, nähdessään omenan putoavan oksasta maahan: „kyllähän tiede selittää tuon tapauksen syyn“, olisi ehkä painolaki vielä tänä päivänä ollut ilman tieteellistä nimeä. Samoin ihmisiä kuolee joka päivä; niitä kuolee miljonittain, ennenkuin tunnustettu tieteellinen tutkimus on ehtinyt järjestää, luokitella ja nimittää kuoleman yhteydessä olevia ilmiöitä. Ja jos jokainen tiedemies ajattelisi tieteestä „*illa faciet*“, tokkohan tuo luokitus tapahtuisi koskaan?

Kyllä ihmiset käytännöllisesti tietävät, mitä kuolema on. Jokaisen omatunto sanoo hänelle, että kuta jalommin ja siveellisemmin on koettanut elää, sitä turvallisempi on kuolla. Mutta eikö olisi ihmiskunnalle arvaamattomaksi hyödyksi, jos se voisi saada tieteellisesti selvän ja loogillisesti järjestetyn käsityksen kuolemanjälkeisestä elämästä? Kun Newtonin nero oli paljastanut painolain salaisuuden sen vaikutustapaan nähden, kun Keplerin ja Galilein astronomiset tutkimukset olivat muuttaneet tähtimaailman ulkomuodon, eikö silloin koko sivistyneen ihmiskunnan elämäkatsomus kirkastunut, laajentunut, syventynyt? Eikö seuraus olisi samansuuntainen nytkin, jos kuoleman portit avattaisiin selko selälleen ja jokainen saisi kurkistaa sisään ja ymmärtää niin paljon kuin hän ymmärtää jaksaa?

Sitä ei kukaan kieltäne, ja kysymys onkin vain, onko semmoista tietoa olemassa ja mitenkä se on saavutettavissa? Kyllähän ajattelevan ihmisen järki sanoo hänelle, että kuolemanjälkeinen elämä ei voi olla muuta kuin maallisen elämän jatkoa — ei siten, että kuolema ainoa ratkaisisi ihmisen kohtalon, tehden toisesta enkelin, toisesta perkeleen, vaan siten, että ihminen kuoltuaan on sama kuin hän oli eläessään, joskin ympäristö on toinen, ja että hän siis kuoltuaankin on tilaisuudessa kehittymään ja parantumaan. Mutta yhtäkaikki jääpi kysymykseksi: onko mitään varmaa tietoa tästä saavutettavissa?

Tähän kuuluu vastaus: on. Sitä tietoa on itse asiassa aina ollut, ja meidän päivinäimme se näkyy levenevän ja tulevan yleisemmäksi kuin ehkä koskaan ennen. Virallinen tiede ei ole vielä painanut siihen lopullista leimaansa, vaikka saattaa sanoa, että sekin on tapahtumaisillaan; sillä tämänlaatuiset tutkimukset ovat vetäneet usein tiedemiesten huomion puoleensa.

Semmoinen kuin nykyinen asema on, sopii meidän jakaa kolmeen lajiin se tieto, mikä meillä on keräiltyä kuolemanjälkeisestä elämästä; ensimmäinen tiedonlaji puhuu luottamusta herättävällä auktoritetilla, toiset kaksi perustuvat nykyaikaisiin tutkimuksiin. Kaikki yhteensä muodostavat ehyen kokonaisuuden, jossa ristiriidat ovat ainoastaan näennäisiä.

Nämä kolme tiedonlähdeä ovat:

- 1) ihmiskunnan yhteinen traditsioni, s. o. kaikkien uskontojen oikeat, väärentämättömät ja alkuperäiset opit kysymyksessä olevasta asiasta,
- 2) spiritistinen tutkimus ja
- 3) salatieteellinen tutkimus.

Kuten edellisestä on käynyt selväksi, on nykyaikainen spiritismi ennen kaikkea näyttänyt, että ihminen on olemassa ruumiillisen kuoleman jälkeen. Mutta koska spiritismi toiselta puolen on välillistä seurustelua vainajien kanssa, on tietysti paljon kuultu ja havaittu vainajien elämästä haudan tuolla puolen. Spiritistiset annalit sisältävät sen takia melkein lukemattoman määrän esimerkkejä ihmissielujen

olosta ja elämästä tuossa „tuntemattomassa maassa“.

Yhtäkaikki on huomattava, että nämä tiedonannot useinkin ovat ristiriitaisia. Niinpä esim. useimmat vainajat Amerikassa, kertoessaan mediuimein välityksellä henkimaailman elämästä, kuvaavat tätä asteettain tapahtuvaksi kehitykseksi sfääristä sfääriin, jota vastoin Kardec'ilaiset spiritistit Ranskassa aina kuulevat rakkailta vainajiltaan, että he kohta tulevat syntymään uudelleen maan päälle. Kuinka tämä on selitettävissä ja mistä tiedämme, kellä on oikein?

Seuraavasta tulemme kylläkin ymmärtämään, mistä tämä kaikki riippuu; nyt riittäköön huomautus, että ihminen kuoltuaan ei tule kaikkiviisaaksi — hän ei tiedä muuta uutta kuin minkä hän itse näkee ja kokee ja hänen ajatuksensa kulkevat vanhoja tuttuja ratojaan — minkä hän eläessään on uskonut, sen hän uskoo kuoltuaan. Ainoa, jonka kokemus on niin valtaava, että hänen ajatuksensa saa aivan uuden sysäyksen, on — materialisti. Hän tunnustaa kerrassaan erehtyneensä maan päällä ollessaan.

Jos meidän täytyisi tyytyä ainoastaan spiritistisiin tiedonantoihin, emme siis voisi saada täysin luotettavaa kuvaa haudantakaisesta elämästä. Onneksi tulee meille tässä avuksi sekä okkultinen tutkimus että uskonnollinen traditsioni. Okkultistit ovat saavuttaneet tietonsa aivan toisella tavalla kuin spiritistit. He eivät ole kuulleet, he ovat nähneet. He eivät ole tehneet tutkimuksiaan yhdellä ajalla ja yhdessä paikassa, vaan kaikkina aikoina ja kaikkialla. Uskonnollinen traditsioni, niinkuin edellisessä olemme nähneet, on itse asiassa salatieteilijain julkaisemaa tietoa. Nykyisten tutkijain tuloksia voi sentähden verrata ikivanhoihin traditsioneihin.

Tässä tietysti tarkotamme uskontojen väärentämättömiä oppeja ja niiden useinkin vertauskuvain muotoon puettuja esityksiä. Kun esim. nykyinen kristinusko opettaa iankaikkista kadotusta, täytyy meidän ehdottomasti tuomita vääräksi semmoista oppia. Raamatunkritiikki sen selvästi osoittaa. „Korkeampi“ kritiikki sanoo, että se on järkeä ja uuden testamentin jumalankäsitettä vastaan, ja „alempi“ todistaa sen vääräksi sen perusteella, että uudessa testamentissa käytetty kreikkalainen sana *aionios* ei merkitse ikuinen, vaan „yhtä pitkä kuin aikakausi“ (eoni), siis semmoinen, joka kerran loppuu.

Meidän esityksemme kävisi kuitenkin liian laajaksi, jos tällä kertaa rupeaisimme tekemään selkoa uskontojenkin opeista. Liian laajaksi kävisi myöskin ottaa tähän kaikenlaisia spiritistisiä korttomuksia; halullista lukijaa viittaamme siihen runsaasen kirjallisuuteen, jota on tarjona useimmilla kielillä. Meidän täytyy tyytyä yhtenäiseen vaikka mahdollisimman täydelliseen kuvaukseen kuoleman jälkeisestä elämästä — kuvaukseen, joka saa haahmopiirteensä nykyiseltä salatieteelliseltä tutkimukselta.

3. Paljas sielu.

Kuolemaa on kutsuttu „hengen heittämiseksi“, mutta tämä on ilmeisesti väärä määrittely, jos edellytämme, että ihminen on sielu, joka elää kuolemankin jälkeen. Hengen heittämistä kuolema vain on ruumiin kannalta, sielusta taas voimme pikemmin sanoa, että se kuolemassa „heittää ruumiin“. Senpätähden henkevämmät ihmiset pitävätkin kuolemaa sielun vapautumisena fyysisen ruumiin kahlehtivasta painosta.

Jos nyt pidämme kiinni siitä edellä esittämästämme tosiseikasta, että ihminen on henkinen olento eli sielu, jonka olemassaoloon fyysisen ruumiin häviö ei mitään vaikuta, nousee tietysti heti kysymys, mikä on ihmisen olemus sieluna, sillä siitä riippuu, mimmoinen hänen elämänsä on kuoleman jälkeen. Eihän fyysisen ruumiin kadottaminen saata olla vaikuttamatta ihmisen olotilaan! Kovin merkityksetön koko se ruumis muuten olisi. Pitemmittä selityksittä ymmärrämme, että kuolema on muutos — suuri muutos; ja kysymyksemme kuuluu: kuinka suuri tämä muutos on? Kadottaako ihminen ruumiinsa ohessa mitään itsestään, omasta olemuksestaan? Oliko joku puoli hänen

personallisuudestaan suorastaan riippuvainen fyysillisestä ruumiista? Muuttuuko hän itse tajuisena olentona jollain tavalla kuollessaan?

Onhan tähän kysymykseen annettu erilaisia vastauksia: ihminen „nukkuu“ haudassaan tuomiopäivään saakka, ihminen viettää jonkinlaista kolkkoa, harhailevaa haamu-elämää hadeksessa eli tuonelassa; yleensä on oletettu, että kuolema on todellisen elämän loppu ja että ihminen kuollessaan kadottaa hyvin tärkeän ja oleellisen puolen itsestään. Vasta viime aikoina on taas yleisemmin alettu aavistaa, että kuolema ehkä onkin todellisempaan elämään avautuva portti, mutta nämä aavistukset ovat vielä sängen epämääräiset ja hämärät.

Kauniimpia käsityksiä kuolemasta ja haudantakaisesta elämästä, mitä olen nähnyt julkisuuteen tuotavan, on maalaisempe Arvid Järnefeltin tolstoinopin mukainen käsitys. Jo vuosia sitten, kun kerran Järnefeltin kanssa keskustelin tästä asiasta, hän lausui: „uskon, että me kuoleman jälkeen elämme ihmisten omistatunnoissa, kehottaen heitä rakastamaan toisiaan ja noudattamaan Isän tahtoa“. Tämän ylevän uskon hän sittemmin on esittänyt „kuolema“ nimisessä näytelmäkappaleessaan ja vallan äskettäin eräässä pienessä novellissa.*) Tässä „sokeakuuron kertomuksessa“ hän nimenomaan lausuu:

„Kuoltuasi, katsos, sinä tulet suureen, suureen saliin. Se on niin suuri, ettei sen seiniä näy

*) Arvid Järnefelt, Elämän meri. H:gissä 1904.

eikä sen kattoa eikä sen permantoa missään tunnu. Se on niin avara, ettei tuhannet tähdet eikä miljoonat palavat auringot ylety sitä valaisemaan, eikä maailmain halkeamiset siinä miltään kuulu. Sinä huomaat, ettei taivaassa olekaan mitään nähtävää eikä kuuluvaa. Ainoastaan näkymättömät hengen voimat siellä liitelevät kaukaisten tähtipilkkujen välejä, ikuisen Jumalan tahtoa täyttäen. Mutta sinä olet niinkuin lapsi tässä äärettömässä hiljaisuudessa.“

Kun sitten sielu näiltä enkeleiltä eli näkymättömiltä hengen voimilta pyytää jotakin tehtävää, sanovat he hänelle:

„— Mene tuonne tähteen ja opeta sen asukkaat rakastamaan toinen toistansa, että siellä syntyisi Jumalan valtakunta, kaikki tulisivat yhdeksi ja onni kukoistaisi heidän keskellensä. Se on sinun ensimmäinen taivaallinen tehtäväsi Jumalalta itseltään!“

Käskyä totellen sielu lentää osotettuun tähteen ja huomaa joutuneensa maapallolle takaisin. „Kaikki on tuttua. Siinähan ovat nuo ihmiset, riitaiset ja toraiset, huikentelevaiset, itseänsä vaan ajattelevaiset. Mikäs muu neuvoksi kun alkaa työtä käskettyä. Mutta taaskin: voi onnettomuutta, ajattelet sinä, minähän olen henki. Ei minulla ole mitään, millä heitä ohjaisin, ei piiskaa millä heitä hyvään pakottaisin, ei mitään kiiltävää millä heitä houkuttelisin, ei käsiä, millä heitä pahasta estäisin, ei minulla ole edes ääntä millä heitä puhuttelisin ja varottaisin. Ei auta mikään. Sinun täytyy käyttää sitä keinoa, mikä on sinun vallassasi: Sinä voit puhua heidän ajatuksissaan, heidän omassatunnossaan. Jos he sitä kuuntelevat eli eivät et sinä mitään voi. Sinun täytyy vaan käyttää kaikkia mahdollisia tilaisuuksia milloin he pysähtyvät puuhissansa, milloin he hetkeksi hiljenevät, milloin he illalla rauhoittuvat tai aamulla nousevat eivätkä vielä ole ehtineet puuhiinsa ryhtyä ja sinun äänellesi kuuroiksi tulla.

„Kas semmoinen on henki ja hengen taivaallinen“ tehtävä.

Tämä Järnefeltin kuvaama ihmissielun taivaallinen tehtävä on ylevä ja jalo, mutta pitääköhän se paikkansa joka ihmisen suhteen? Eiköhän se taivas, joka antaa vain yhden tehtävän „ensiksi“ joka ihmissielulle, ole paljon köyhempi kuin hänen taivaansa, joka sanoi: „Isäni huoneessa on monta asuntoa“?

Järnefelt uskoo — niinkuin uskon minäkin — että ihmisen korkein mahdollinen tehtävä jo tässä maallisessa elämässä on tehdä työtä „jumalan valtakunnan“ puolesta. Mutta hänen omat yllä toistetut sanansa todistavat hänen tehneensä sen havainnon, että monta ihmistä näkyy olevan, jotka semmoisesta työstä totuuden ja rakkauden eteen eivät tiedä eivätkä välitä mitään. Onko siis otaksuttava, että kuolema yhdellä iskulla avaa heidän silmänsä ja tekee heidät kykeneviksi tähän työhön?

On sanottu, että luonto ei tee hyppäyksiä. Mutta tässä suhteessa se Tolstoin ja Järnefeltin mielestä nähtävästi niin tekee. Kuolema heidän mielestään saa aikaan äärettömän muutoksen ihmisen sieluelämässä. Kaikki ihmiset sen kautta äkkiä viisastuvat ja jalostuvat. Emme epäile laisinkaan, että muutamien ihmisten elämä kuoleman jälkeen on juuri semmoista, jommoiseksi Järnefelt sitä kuvailee, mutta epäilemme suuresti, että se kuvaus pitää paikkansa joka yksilön suhteen. Mihin unohtuvat kaikki tieteelliset ja taiteelliset harrastukset, mihin syöksyvät kaikki hellät, personalliset muistot? Heräävätkö ihmiset yhtäkkiä näkemään, että „kaikki on turha auringon alla“ ja jaksavatko he sen huomionsa sulattaa? Mutta kun kaikki vanha heiltä riistetään, mistä he yhtäkkiä saavat voimaa aloittamaan aivan uutta, outoa elämää?

Tämän katsantokannan mukaan on sielun olemus se, että se on Jumalasta lähtenyt henki, jonka tehtävä on täyttää Jumalan tahto. Kuolema, joka riistää sielulta ruumiin — tuon harhojen ja haireitten synnyttäjän —, asettaa sielun oman olemuksen näkyviin ja tekee ihmiselle yhdellä kertaa selväksi, mikä hänen tehtävänsä oikeastaan on.

Tämä on siis sama kuin tuo vanha tuttu katsantokanta, jonka mukaan on niin sanoaksemme kaksi todellisuutta: ruumiin ja sielun, tämä näkyväinen, aineellinen maailma ja näkymätön, aineeton, tyhjä henkimaaailma. Koko katsantokanta jäisi sängen köyhäksi ja kolkoksi, ellei sitä kirkastaisi, tuo uusi, voimakas käsitys ihmisen tehtävästä: että hänen tehtävänsä on saattaa näkymättömässä maailmassa vallitseva rakkauden laki näkyväisessäkin eläväksi, aivan niinkuin Jeesus rukoili: „tapahtukoon sinun tahtosi maan päällä niinkuin se tapahtuu taivaissa.“

Tämän kannan siveellistä totuutta ei kukaan henkisesti herännyt ihminen saata epäillä. Sen luonnontieteellinenkin puoli perustuu totuuteen, vaikka se näkee vain yhden, joskin kauniin ja korkean, totuuden puolen. Yliaistilliset tutkimukset vievät meidät siihen johtopäätökseen, että luonto on rikkaampi kuin meidän mielikuvituksemme useinkaan uskaltaa toivoa.

Kaikki inhimillisten käsitysten erehdykset ja vaillinaisuudet tulevat siitä, että me vielä „näemme vain puolinaisesti“, että koska emme näe kaikkia luonnon todellisuuksia, me olemme hyvin alttiit päättämään ainoaksi todellisuudeksi sen, mikä meidän henkeemme semmoisena kuvastuu. Tämä erittäin pitää paikkansa ihmisen olemuksen suhteen. Hänen sielunsa on niin kompliseerattu, niin erilaisista aineksista kokoonpantu, että hänen ominaisuuksiaan arvostellessamme mielellämme kutsumme „epätodellisiksi“ ja „vääriksi“ niitä, joita emme soisi ollenkaan olevan tahi joita emme enää saata hyväksyä.

Tämä ei ole kuitenkaan viisaasti tehty. Luonnossa ei ole mitään „epätodellista“ eikä mitään „väärää.“ Se tutkimus, joka silmäilee syvemmälle, huomaa asian oikean laadun, huomaa, kuinka ihmisen olemuksenkin käsittämiseen tarvitaan monta avainta.

Voisimme sanoa jokapäiväisen tajuntamme tavallisista sensatsioneista, tunteista ja ajatuksista, että ne liikkuvat ruumiin ja puhtaan sielun välisillä aloilla: eivät ne kaikki ole fyysisen ainekasan elonmerkkejä, mutta eivät liioin itsetajuisen, vapaan, epätietokään henkiolennon ehdottomia elonilmauksia. Ihmisen koko personallinen tajunta, hänen koko sieluelämänsä häilyy ehdottoman aineellisuuden ja ehdottoman henkisyuden rajamailla, ani harvoin vajoten tai nousten jompaankumpaan täydellisesti.

Kuinka käy kuoleman jälkeen tämän hänen personallisen sieluelämänsä? Häviääkö se ruumiin

ohessa tykkäänään? Onko se ollut niin kerrassaan ruumiista riippuvainen, ettei jää mitään jällelle ihmisen kuoltua muuta kuin hänen „paljas“ sielunsa?

4. Vähän psykologiaa.

Traditsioni eli aikojen viisus ja salainen tutkimus on tullut paljon laajempaan, selvempään ja syvällisempään käsitykseen ihmisen olemuksesta kuin meidän aikanamme psykofysiologia. Eurooppalaisen jokapäiväisen käsityksen mukaan ihminen ei ole paljon muuta kuin tietävä, tahtova ja tunteva „seuraeläin“ (animal sociale); uusin psykologia on tosin kiinnittänyt huomionsa moneen sielutieteelliseen ilmiöön, niinkuin unennäköön, hypnotismiin ja klärvoajansiin, jotka vaikeuttavat ihmisen olemuksen ymmärtämistä ja estävät liian pikaisista johtopäätöksistä, mutta tietysti on kestävä verrattain kauan, ennenkuin virallinen tutkimus tässä kohden ennättää salaisen rinnalle, joka sanoo, että ihminen on jumalsyntynen sielu.

Saadaksemme nyt jotakuinkin tyydyttävän käsityksen ihmisen olemuksesta, kun otamme lukuun kaikki salatieteellisen tutkimuksen tulokset, täytyy meidän ensiksikin muuttaa kantamme juuri sen suhteen, jota kutsumme „todelliseksi.“ Olemme niin tottuneet pitämään meitä ympäröivää, aistillisesti tajuttavaa maailmaa ainoana todellisena elämän ja maailman muotona, että muunlainen elämä, esim. henkielämä kuoleman jälkeen, ei voi mielestämme olla muuta kuin tyhjää ja epätodellista, ainakin muodon ja aineellisuuden kannalta katsoen. Menemmepä niinkin pitkälle, että tuomitsemme kaikkea sisällistä sieluelämää ainoastaan „subjektiviseksi“ ja epätodelliseksi: ajatukset, tunteet, „mielikuvitukset“ ovat todellisuudessa olemattomia ja yksinomaan kunkin yksilön omaa kuvittelua.

Tästä jyrkästi poikkeavainen on salatieteen kanta. Se ei anna etusijaa millekkään elämän ilmennykselle, näkyväinen maailma ei ole sen silmissä todellisempi kuin näkymätönkään — pikemmin päinvastoin! Onhan ihmisen elämä tässä ruumiissakin muodostunut — ei suinkaan aineellisista molekyleistä, vaan sensatsioneista, tunteista ja ajatuksista! Salainen tutkimus on havainnut kaikki elämän ilmennysmuodot yhtä todellisiksi ja yhtä objektivisiksi. Niinkuin aistillisesti havaittavat oliot muodostavat yhden objektivisen maailman, jota kutsumme fyysilliseksi, niin ovat tunteemme, himomme ja halumme kotoisin toisesta, tavallaan yhtä objektivisesta maailmasta, jota kutsutaan astraliseksi, ja ajatukset, aatteet, mielikuvitukset ovat puolestaan jäseniä kolmannesta, aivan yhtä todellisesta maailmasta, jota kutsutaan mentaliseksi. Onhan meidän suhteemme fyysilliseenkin maailmaan „subjektivinen“, s. o. emme tiedä siitä muuta kuin mitä aistiemme kautta aivoihimme eli oikeammin sielumme kuvastuu; me kutsumme sitä „objektiviseksi“ sentähden, että meitä on monta ihmistä yhdessä, että me tiedämme toisistamme ja saatamme verrata keskenään toinen toisemme havaintoja ja niin muodoin huomata niitä yhtäpitäviksi; — mutta missä olisi „todellinen“ maailma, jos kaikki olisimme värisokeita, jos toinen näkisi auringon siniseksi ja pilvet viheriäisiksi, toinen väittäisi edellistä punaiseksi ja jälkimäisiä violetinväriseksi, sillä välin kun kolmas ei näkisi päivää yhtään? Koko fyysillisen maailman todellisuus perustuu aistimustemme, toisin sanoen sisällisten kuvaimme yhtäpitävyyteen, sillä siitä päätämme, että näitä yhtäläisiä aistimuksia aiheuttamassa täytyy löytyä jotain itsessään, ulkopuolella meitä olevaa.

Aivan samanlainen on suhteemme esim. ajatusmaailmaan, s. o. subjektivinen. Me tiedämme siitä niin paljon, me tunnemme sen kauneutta ja ihanuutta siinä määrin, kuin sielumme saattaa vastaanottaa ja kestitä sen asujaimia, ajatuksia, aatteita, intuitsioneja, inspiratsioneja ja fantasioja. Mistä muuten suuret nerot saisivat inspirationsinsa? Aivan kuin fin du siècle realistit herätti lukijajansa riemun, kun hän taidokkaalla kynällä kuvaili heille jokapäiväisen elämän pikkupürteitä semmoisina kuin jokainen tiesi niitten olevan, samalla lailla suuri nero saa sieluja polvistumaan kauneuden ja totuuden edessä, kun hän jumalallisen inspirationsin avulla paljastaa heille mentalisen maailman aarteita: sielut tuntevat oman valtakuntansa.

Vaan miksikä kutsumme ajatusmaailmaa subjektiviseksi? Sentähden, että meidän aistimuksemme eivät sinne ylety. Me emme sitä näe — vielä. Me emme näe siinä toisiamme, emme liiku siinä itsetajuisesti. Olemme kuin lapset, jotka ojentavat kätensä tarttuaksensa täysikuuhun, kun se ikkunan läpi paistaa heidän kätkeesensä. Emme vielä ole olleet tilaisuudessa tekemään todellisia havaintoja, saatikka vertaamaan niitä toisten tekemiin. Meidän suhteemme tähän maailmaan on itse asiassa paljon subjektivisempi kuin suhteemme fyysilliseen, mutta se ei millään lailla vaikuta mentalisen maailman objektiviseen todellisuuteen eikä se kumoa sitä tosiseikkaa, että on ollut ja on ihmisiä, joiden suhde siihen ei ole yhtä vaillinainen kuin meidän.

Mistä nim. tiedämme, että mentalinen maailma on samalla lailla todellinen ja objektivinen kuin fyysillinen? Sen tiedämme, niinkuin sanottu, salatieteellisten tutkimusten nojalla. Spiritistit ja psyykkiset tutkijat sen aavistavat ex andito, okkultistit sen tietävät välittömästi kokemuksesta. Todellinen okkultisti eli salatieteilijä (ei semmoinen, joka sillä nimellä prameilee ja niin ja niin monesta markasta myypi taivaallisia salaisuuksia) on ihminen, joka on kehittänyt itsessään esim. ne aistimet, jotka tekevät hänen elämänsä ja olonsa mentalisessa maailmassa yhtä todelliseksi, kuin on meille fyysillinen elämä, ja siis ajatusmaailman hänen havaintokyvylleen objektiviseksi. Kun nyt monet tämmöiset tutkijat vertaavat aistimuksiaan keskenään (ja kun niitä tutkimuksia on tehty kaikkialla ja kaikkina aikoina), saattaa heidän saavuttamilleen tuloksille antaa yhtä suuren arvon ja yhtä suuren luottamuksen kuin mille tieteellisen tutkimuksen johtopäätöksille tahansa.

Mutta mitenkä meidän on ymmärrettävä ajatusmaailman objektivisuus? Ei suinkaan se saata olla objektivinen samalla tavalla kuin tämä meidän fyysillinen maailmamme? Ja jos ei se sitä ole, mitä muuta se voi olla kuin muodotonta tyhjyyttä?

Tämä se juuri on fyysillisten aivojemme aiheuttama erehdys. Kaikki mitä emme kykene käsittämään — ja mentalisesta maailmasta meidän tietysti on mahdoton luoda itsellemme täysin vastaavaa kuvaa —, sen tuomisemme tyhjäksi ja aineellisesti olemattomaksi. Salatieteellisen tutkimuksen paljastamat tulokset ovat meille kuitenkin tässä suhteessa arvaamattomaksi avuksi. Eivät ne saata fyysilliselle ymmärrykselle ja fyysillistä kieltä käyttämällä selvittää näkymättömäin maailmojen varsinaista olemusta, mutta ne antavat ajatuksellemme lähtökohtia ja näyttävät sille, mihin suuntaan sen on työskenteleminen päästäkseen niin perinpohjaiseen ja pätevään käsitykseen kuin mahdollista.

Niinpä salatieteellinen tutkimus heti poistaa tuon tavallisen väärinkäsityksemme, että näkymättömät maailmat olisivat immaterialisia eli aineettomia; kaikki ne ovat, väittää tämä tutkimus, aineellisia, vaikka kukin omalla tavallaan. Ja kun tämän silmällä pidämme, ymmärrämme heti, miksikä niitä maailmoita kutsutaan objektivisiksi.

Mutta mitä se merkitsee, että näkymättömät maailmat ovat aineellisia kukin omalla tavallaan? Eihän aine saata olla aineellinen muuta kuin yhdellä tavalla? Vai onko monta „ainetta“? Mutta uusimmat kemialliset tutkimuksetkin vievät siihen johtopäätökseen, joka yhä enemmän voittaa alaa tieteellisissä piireissä, että aine, tämä meidän fyysillinen aineemme, onkin vain yhtä ainoata „alkuainetta.“

Tahdomme ensin valaista asiaa toiselta alalta otetulla esimerkillä. Puhdas tajunta eli tajuisuus abstraktisena käsitteenä on aina yksi ja sama eikä sitä semmoisenaan käy määrittelemisen muuten kuin itsensä avulla; meidän on vain tunnustaminen, että on olemassa semmoinen elonilmaus, jota nimitämme tajunnaksi eli tajuisuudeksi. Toista on, jos rupeamme tutkimaan sen konkreetisia ilmennysmuotoja: silloin voimme puhua tajunnasta, itsetajunnasta, eläimen tajunnasta, uneksivan tajunnasta, kukaties kasvin j. n. e. tajunnasta, jopa enkelin ja jumalan tajunnasta. Kussakin näistä tajunta ilmenee erilaisena ja yhdeltä kannalta voi syystä sanoa, että esim. eläimen tajunta on aivan toinen kuin korkealle kehittyneen ja nerollisen ihmisen, mutta toiselta — abstraktiselta — kannalta itse tajuisuus sinään aina on sama.

Ex analogia ymmärrämme nyt eri maailmoiden aineellisuuden. Abstraktisesti puhuen ei ole olemassa muuta kuin yksi ainoa Aine (joka ei suinkaan ole sama kuin fyysillinen „alkuaine“), mutta konkretisesti se ilmenee näkyväisten ja näkymättömäin maailmoiden erilaisena alkuaineena. Niinpä esim. ajatusmaailman aine on vallan toisenlainen kuin fyysillisen, jos kohta se onkin yhtä paljon ainetta kuin fyysillisen maailman aine.

Tämä käy selväksi siitä tosiseikasta, jonka salainen tutkimus on meille ilmaissut, että aineelliset atomit ovat äärettömiin saakka jaolliset.

Kemiallinen tutkimus oli keksinyt n. k. „atomit“ eli kemialliset ainehiukkaset, ja koko kemiallinen tiede perustui ja perustuu yhä vielä tähän atomioppiin. Fysikasta tiedämme, että kappaleet ovat mekanillisesti jaollisia — ei äärettömiin saakka, mutta niihin pieniin hiukkasiin, joita kutsutaan „molekyleiksi.“ Yksi vesimolekyli esim. on pienin vesimäärä, minkä vapaassa olomuodossa voimme ajatella olevan. Mutta vesi ei ole kemiallinen „alkuaine“; se merkitsee, että vesimolekyli on kemiallisesti jaollinen eli kokoonpantu erilaisista kemiallisista atomeista. Itse asiassa vesi on syntynyt kahden alkuaineen yhtymisestä: vedyn ja hapen; jokaisessa vesimolekylyssä on yksi happiatomi sidottu kahteen vetyatomiin. Happi ja vety sitä vastoin ovat alkuaineita; niiden molekyylit sisältävät ainoastaan samoja atomeja; vety tosin ei esiinny vapaana luonnossa, vaan hapen molekyli katsotaan olevan muodostettu kahdesta happiatomista. Nämä atomit, sanoi nyt kemia, ovat jaottomia, ne ovat alkuperäisiä pienimpiä ainehiukkasia, mitä olla voi, ja niitä on noin 70 eri lajia, koska on huomattu olevan luonnossa noin 70 eri alkuainetta eli „elementtiä“, joiden keskinäisistä yhdyssuhteista kaikki muut ovat syntyneet, kuten esim. vesi vedystä ja hapestä.

Koko maailma oli siis rakennettu ainakin seitsemästäkymmenestä eri alkuaineesta eli toisin sanoen seitsemänkymmenenlaisista atomeista! Ja uuden ajan kemistit nauroivat vanhoille filosofeille, alkemisteille ja mystikoille, jotka olivat puhuneet neljästä tai, vain yhdestä ainoasta alkuaineesta! Kuinka köyhä olikaan noiden vanhojen maailmankaikkeus!

Mutta nousipa kemistein omasta leiristä mies, joka rupesi epäilemään tämän teorian pätevyyttä, epäilemään, että n. k. alkuatomeillakin oli historiansa, että ne olivat kehittyneet jostakin yhtenäisestä alkuaineesta. Jo 80-luvulla esitti englantilainen kemisti, professori William Crookes, uuden atomiteorian, jonka mukaan kaikki alkuatomit kerran olivat syntyneet yhtenäisestä (homogenisestä) alkusubstansista, jolle hän antoi nimen „protyli.“ Tämä käsityskanta oli silloin vielä nerollisen mielikuvituksen tuotetta vain, mutta se voitti kuitenkin vähitellen alaa tieteellisissä piireissä, niin että kuuluisa monisti Ernst Haeckelkin kirjotti „Die Welträthsel“ nimisessä kirjassaan: Voimme sentähden otaksua, että nykyiset „empiriset elementit“ eivät ole todellisesti yksinkertaisia ja muuttumattomia „massan eri lajeja“ (species), „vaan että ne alkuaan ovat muodostuneet samankaltaisista yksinkertaisista alkuatomeista.“ *)

Uusimmat kemialliset löydöt **) ovat nyt vahvistaneet Crookesin (ja samalla salatieteilijäin) teorian ja antaneet kuoliniskun parikymmentä vuotta sitten vallinneelle materialistiselle

*) Ernst Haeckel, Världsgåtorna. Allmänfattliga studier öfver monistisk filosofi. Öfvers. af O. H. D. Stockholm 1902, Hugo Gebers förlag. Siv. 227.

**) Esim. n. k. radioaktiviteti.

käsitykselle. Nämä uusimmat havainnot ovat todistaneet, että atomit ovat — jaollisia! Niin, yksi ainoa atomi — joka on niin pieni kappale, että niitä mahtuu ehkä sata miljoonaa vieretysten yhteen sentimetriin — on kokoonpantu äärettömistä määristä pikkuhiukkasia, joita kutsutaan „elektroneiksi.“ Sen lisäksi on selvinnyt, että ainakin eräät kemialliset atomit yhtämittaa jakautuvat pienempiin osiin ja lähettävät näitä osia luotaan, vieläpä siten, että muutamat näistä atomiosista eritessään emäatomista muuttuvat toisiksi

alkuatomeiksi! (Radiumelementin sädehtivät alfa-hiukkaset muuttuvat heliumatomeiksi). Tämä jälkimäinen on tietysti mahdollinen ainoastaan sen perusteella, että atomit ovat muodostuneet yhtenäisistä, yhdenkaltaisista aineellisista alkuhiukkasista: ehkä elektronit ovat näitä alkuainehiukkasia.

Pääasia on, että tiede on todistanut atomit jaollisiksi, sillä niin salatieltenkin opetus kuuluu.*)

Salatiede, niinkuin äsken mainitsimme, menee kuitenkin pitemmälle kuin virallinen tiede: se väittää, että atomit eivät ainoastaan ole jaollisia, vaan äärettömyyteen jaollisia. Salatiede kyllä puhuu fyysillisistä alkuatomeista, s. o. atomeista, jotka eivät enää ole fyysillisesti jaollisia, mutta se huomauttaa samalla, että nämä fyysiset alkuatomit ovat muodostuneet ainehiukkasista, joita

*) Sivistyneen maailman silmissä oli tietysti hullunkurisinta lorua, kun Madame Blavatsky väitti „Salaisessa opissaan“, että sähkö on — ainetta; samainen käsityskanta on nyt yhtä tieteellinen, kun asianomaiset auktoritetit ovat julistaneet, että sähkö on muodostettu elektroneista.

tosin ei miljonია, ei biljonია kertoja suurentavalla mikroskopilla voitaisi erottaa, mutta jotka heti astuvat näkyviin, jos toisenlaisella aistilla rupeaa niitä etsimään. Nämä ainehiukkaset kuuluvat nimittäin sen näkymättömän maailman aineosiin, jota kutsutaan astraliseksi, ja me voimme matematisesti käsittää, missä suhteessa nämä astraliset atomit ovat fyysillisiin alkuatomeihin.

Sanoimme, että fyysiset alkuatomit ovat fyysillisesti jaottomia, mutta astralisesti jaollisia. Mitä se merkitsee? Se merkitsee, etteivät ne enää ole jaolliset meidän kolmidimensionalisessa maailmassamme. *) vaan että niiden jaollisuus kulkee neljänteen, kolmeen muuhun ulottuvaisuuteen verraten kohtisuoraan suuntaan. Niinkuin meidän fyysillisesti näkyväisellä maailmalla on kolme ulottuvaisuutta, niin on n. k. astralisella maailmalla neljä — ja mentalisella eli ajatusmaailmalla viisi ulottuvaisuutta . . . j. n. e.

Nyt ehkä käsitämme — mikäli näitä asioita fyysillisillä aivoillamme saatamme käsittää — mitä salatielivät tarkoittavat sanoessaan, että atomit ovat äärettömästi jaollisia, että kaikki maailmat, näkyvät ja näkymättömät, ovat kukin omalla tavallaan aineelliset, mutta että itse aine abstraktisesti käsitettynä on yksi, vaikka emme saata kuvitellakaan, minkälainen sen varsinainen olemus on.

*) Meidän fyysillinen maailmamme on kolmidimensionalinen. s. o. ulottuu paikallisesti kolmeen suuntaan: 1) ylös ja alas, 2) oikeaan ja vasempaan, 3) eteenpäin ja taakse. Kolme toisiaan samassa pisteessä leikkaavaa kohtisuoraa viivaa kuvaa tarkasti tämän suhteen.

Jos edellisen valossa koetamme luoda itsellemme — vaillinaisen — kuvan esim. ajatusmaailmasta, on meidän ennen kaikkea silmällä pitäminen, että se maailma „ulottuu“ viiteen kohtisuoraan suuntaan. Se maailma on aineellinen, mutta sen aineellisuus on aivan toista laatua kuin fyysisen maailman. Paikallisuus ei siinä ole rajottunut „tähän“ ja „tuohon“, vaan se on kaikkiallista: me olemme silmänräpäyksessä missä paikassa tahansa ja samalla monessa eli kaikissa paikoissa yhtäaikaan. Aikakäsittekin on muuttunut: „tuhat vuotta on kuin yksi päivä ja yksi päivä kuin tuhat vuotta.“ Ajatuksemme on kotoisin tästä maailmasta ja ajatuksellamme onkin johonkin määrin sen ominaisuudet!

Ajatusmaailma on siis salatielten mukaan todellinen ja objektivinen, ja ylipäänsä ovat kaikki elämän ilmennysmuodot objektivisia ja todellisia. Olkoon ohimennen huomautettu, että tämä totuus ei kajoa filosofisen spekulatsioonimme vapauteen. Jos pidämme kiinni monismista tai panteismista ja sanomme, ettei ole muuta todellista kuin tuo yksi, ainoa, kaikkialla vaikuttava elämänvoima, jota voimme kutsua jumalaksi, niin me emme tarvitse muuta kuin lisätä yhden pienen sanan edellisiin väitöksiimme, jotta tuo näennäinen vastakohta haihtuisi olemattomiin. Sen sijaan, että sanomme: kaikki elämän

ilmenemismuodot ovat yhtä todellisia, sanokaamme: niillä kaikilla on yhtä suuri relativinen todellisuus, verrattuina ainoaan, absolutiseen todellisuuteen. Ja tämä onkin juuri sekä aikain viisauden että salatielen kanta.

Edellisestä on käynyt selväksi, etteivät näkymättömät maailmat ole paikallisesti erillään fyysillisestä universumista. Niiden paikallisuus ulottuu toisiin suuntiin ja ne ovat niin muodoin fyysillisesti „samassa paikassa“ kuin näkyväinen maailma. Ajatusmaailma on „kaikkialla.“ Jokainen maailma on „kaikkialla.“ Kaikki maailmat ikäänkuin läpituokevat toinen toisensa, vaikuttamatta vähääkään toinen toisensa tilavuuteen.

Jos nyt palaamme takaisin vanhaan kysymykseemme, kuka ihminen on ja mikä hänen asemansa on maailmankaikkeudessa, saamme vastaukseksi: ihminen on sielu eli tajuntakeskus (minuus), joka yhtäaikaan on yhteydessä useamman maailman eli „sfäärin“ kanssa, joka yhtäaikaan on manifestertuna useassa eri piirissä eli usealla eri „tasolla“ (plan), kuten näitä elämän ilmennysmuotoja on tapana kutsua. Voimme vielä valaista tämän esimerkillä. Lumpeenkukalla on juurensa joen pohjassa, mutta sen runko on vedessä ja sen latva on ilmassa. Olettakaamme nyt, että sillä olisi itsetajuisia aistimuksia juurensa, mutta ainoastaan juurensa. Silloin se kyllä aaltojen käydessä tuntisi runkonsa huojuvan ja auringon paistaessa nuppunsa puhkeavan kukaksi, mutta kaikki tuo olisi kuitenkin ylailmojen fantasiaa vain, todellisen elämän muodostaisivat ainoastaan juurien aistimukset maan kosteudesta ja voimasta ja maan matelijoista. Kuvitelkaamme nyt vielä, että nuo kolme elementtiä, maa, vesi ja ilma, eivät ole jyrkillä rajoilla erotetut toisistaan, vaan että uppoutuvat toisiinsa ja täyttävät saman tilan, niinkuin esim. kaasu tunkee läpi ilman, silloin meillä on jotakuinkin vastaava kuva ihmisen asemasta maailmassa. Ihminen elää yhtäaikaan monella eri tasolla, mutta niinkuin lumpeenkukka esimerkissämme hän ei pidä muuta todellisena kuin fyysillistä eli „alinta.“

Näitä elämän ilmennysmuotoja eli tasoja on, kuten sanottu, monta — kuinka monta, on mahdoton tietää. Toistaiseksi ihmisen sielu on jäsenenä viidessä maailmassa, hänen tajuntansa käsittää viisi tasoa, ja näistä viidestä ainoastaan kolme tulee käytännössä kysymykseen ihmisen nykyisellä kehitysasteella, niinkauan kuin hän elää „minässään“, jonka varsinainen koti on ylimmällä näistä kolmesta (ajatusmaailmassa). Ainoastaan poikkeustapauksissa ihminen ottaa vastaan vaikutuksia kahdelta toiselta tasolta ja ainoastaan korkealle kehittyneet okkultisti (adepti, mestari) saattaa itsetajuisesti liikkua viidessä maailmassa. Ihmisen kehitykseen nähden nämä tasot ovat jossakin astejärjestyksessä, niin että voimme puhua ylemmistä ja aiemmista tasoista, tarkottaen silloin, että alempi taso on semmoinen, jolla ihminen kehityksen kulussa tulee varhemmin itsetietoiseksi. Lueteltuna tässä järjestyksessä alemmasta ylempään ovat nämä viisi tajuntatasoa hyväksytyine nimineen seuraavat:

1) *Fyysillinen* — se maailma, jossa kaikki ihmiset nykyään ovat itsetietoisia, jossa heidän tajuntansa on niin sanoaksemme objektiivinen.

2) *Astralinen* — himojen, halujen, intohimojen ja aistillisten sensatsioonien maailma, ihmisen tajunnan nykyinen koti, vaikkei hän tässä vielä ole saavuttanut objektiivista havaintokykyä eli itsetajuntaa. Tämän tason ylempi osa on n. k. astromentalinen taso, jossa himot ja tunteet ovat saaneet värityksensä ymmärrykseltä ja ajatukselta.

3) *Mentalinen* — ajatusmaailma, josta jo on ollut puhetta. Tämäkin on kaksiosainen: alempi, ymmärryksen eli ihmisen persoonallisen minän taso ja ylempi, puhtaan järjen eli ihmisen yksilöllisen, kuolemattoman minän taso.

4) *Buddhinen* — kaikkea käsittävän rakkauden ja epäitsekkyuden maailma, jossa on liikkunut semmoisten ihmisten tajunta kuin Jeesuksen, Buddhan, Frans Assisilaisen.

5) *Nirvaaninen* — se maailma, jossa ihminen on „yhtä Isän kanssa“, jossa hänen persoonallinen

tajuntansa on kirkastunut ja täydellisesti jumalaistunut.

Jokainen näistä maailmoista on täynnä asujaimia, astralitasolla elävät „luonnonhenget“ (vuoren peikot, veden emokset j. n. e.), mentalitasolla nuo loistavat „deevat“ eli jumalat, jotka muun muassa inspireeraavat ihmistä taideteoksien luomiseen, — ihminen yksin on siinä erikoisasemassa, että hänen tajuntansa ulottuu kaikille näille tasoille yhtäaikaan.

5. Mitä kuolema voisi olla.

Koska ihminen salatieteen kannalta on sielu, jonka tajunta ulottuu useampaan eri maailmaan, on meidän varsin helppo käsittää, mitä kuolemaksi kutsuttu tilanmuutos on samalta kannalta katsottuna. Kuolemassa ihminen ensiksikin heittää fyysillisen ruumiinsa. Tämä ei nyt merkitse, että hän jää ruumiittomaksi sieluksi („hengeksi“, s. o. ilmanhengähdykseksi) tähän fyysilliseen maailmaan, liitelemään ja leijailemaan tämän maan ilmapiirissä näkymättömänä ja muodottomana raukkana, vaan että hänen tajuntansa siirtyy fyysilliseltä tasolta astraliselle, joka on lähin järjestyksessä. Ja mitä se merkitsee, että sielu tajunnassaan siirtyy astraliseen maailmaan? Onko se siinä maailmassa ruumiiton olento? Ei suinkaan.

Ihmisen tajunta ei voi toimia ilman käyttövälinettä; materialisteilla on oikein, kun he sanovat, että ihminen kadottaessaan sen ruumiin, jonka välityksellä hän elää ja ajattelee, lakkaa elämästä ja ajattelemasta, s. o. haihtuu olemattomiin. Heillä olisi aivan oikein, jos ihmisellä ei olisi muuta ruumista kuin fyysillinen; mutta nyt heidän täytyy lisätä väitteensä seuraavat sanat: ihminen haihtuu olemattomiin siihen maailmaan verraten, johon hänen ruumiinsa kuului. Ja silloin se väitös pitää paikkansa — ainakin tietopuolisesti.

Itse asiassa ihmisellä on oma käyttövälineensä astralitasolla ja ylipäänsä joka tasolla, ja se käyttöväline eli ruumis on rakennettu tason aineesta.*) Kuoltuaan, heitettyään fyysillisen ruumiinsa, ihminen siten on siirtynyt astralitasolle ja on nyt verhottuna astraliruumiisen. Aivan kuin pakkasesta lämpimään, valoisaan tupaan tullut vaeltaja heittää turkit päältään, joita hän ei enää tarvitse astuttuaan uuteen olotilaan, samoin kuolema kutsuu sitä pyhiinvaeltajaa, jota nimitetään ihmiseksi, toisesta olost ja elämästä toiseen ja riisuu häneltä ne vaatteet, joita hän ei enää tarvitse uudessa ympäristössään.

Mutta jääkö ihminen nyt ainiaaksi tähän astraliseen maailmaan? Tämäkö se nyt on hänen oikea kotinsa, se elämännäyttämö, jossa hän ikuisesti on esiintyvä? Ei, tässäkin maailmassa häntä jonkun ajan perästä kohtaa — kuolema; tästäkin maailmasta hän on siirtyvä toiseen,

*) Vedantistit (indialainen filosofinen koulu) kutsuvat näitä „ruumiita“ verhoiksi eli koteloiksi (*koshas*) joka on sopiva nimi korkeimman todellisuuden kannalta, koska ne ikäänkuin peittävät sen näöltämme. Eräs yogakoulu (taraka raja yoga) taas kutsuu niitä käyttövälineiksi eli vehikkeleiksi (*upadhis*), joka puolestaan on sopiva nimitys salatieteilijäin kannalta. Nykyisessä teosofiassa niitä myös on ruvettu kutsumaan „ruumiiksi“, koska ne kaikki ovat samassa asemassa sieluun nähden kuin fyysillinenkin ruumis.

ylempään ja kauniimpaan. Niinkuin fyysillinen ruumis, niin astraliruumiskin elää vain jonkun ajan, jonka kuluttua sielu siitä erkanee ja siirtyy mentaliseen eli ajatusmaailmaan, verhottuna mentaliruumiisen.

Tämä mentalinen käyttöväline on muodostettu alemman mentalitason aineesta eikä sekään ole ikuinen. Kun sielu siinä on aikansa toiminut, hylkää se senkin ja nousee, ylemmälle mentalitasolle, verhottuna niin kutsuttuun kausaliruumiisen (*kârana sharîra*), joka on inhimillisen sielun kuolematon verho.

Tämä kausallinen eli syy-ruumis on nim. ihmisen „korkeamman minän“ käyttöväline, ja siihen ei vaikuta enää se muutos, jota kutsumme kuolemaksi. Sanoimme äsken, että ihminen on tajuntakeskus, jonka varsinainen koti on ajatusmaailma. Tämä merkitsee, että ihminen ei ole abstraktinen „puhdas tajunta“ sinään, vaan että hän on ajatteleva minuus. Ihminen on „minä“, sitä esim. eläin ei ole. Tämä hänen minänsä ei ole fyysillinen ruumis, ei astralinen eikä mentalinen, vaan se ajattelija, se „syrjästäkatsoja“, joka asuu joka ihmisen tajunnassa. Olemme kyllä tottuneet puhumaan käyttövälineistämme ikäänkuin ne olisivat me itse, mutta se on meidän erehdyksemme. Sanomme: meitä väsyttää, janottaa, suuttuttaa, loukkaa, pettää j. n. e., mutta itse asiassa meidän minämme on kaiken tämän yläpuolella. Levon tarvis ja jano asuvat fyysisessä ruumiissamme, suuttuminen on astralinen värähtely, erehtyminen ja hairahdus on ajatusvälineen puutteellisuuksia, meidän minämme ainoastaan tajuaa nämä värähtelyt, tekee ne eläviksi ja identifioi itsensä niiden kanssa eli luulee itsensä samaksi kuin ne.

Toiselta puolen emme saata paeta omaa minäämme, emme saata siitä irtautua. Kaikkien tunteitten ja ajatuksien yläpuolelle saatamme nousta, mutta minämme ulkopuolelle emme pääse — tämäkin selvä todistus siitä, että muu on ohimenevää, mutta tajuntakeskus pysyvä. Sentähden sanotaan, että ihmissielun kausaliruumis on katoamaton, on ihmisen varsinainen käyttöväline — vaikkei ihminen nykyisellä kehitysasteellaan ollenkaan sitä vielä tunne — ja että ihmisen oikea koti on mentalisen maailman yläpiiri.

Tähän ihmisen korkeampaan minään kuolema ei kajoa. Muutokset ovat loppuneet, kun ihmisen tajunta on siirtynyt ajatusmaailman yläilmoihin. Mitä sitten seuraa, sitä emme tässä puhu, koska tarkotuksemme vain on katsoa kuolemaa suoraan silmiin.

Nyt voimme antaa uuden, salatieteellisesti tarkan määrittelyn kuolemasta ja sanoa, että kuolema on se prosessi, jonka kestäessä ihmisen minä vetäytyy pois fyysisistä, astralisista ja mentalisista käyttövälineistään ja uppoutuen omaan itseensä pysähtyy „paljaana inhimillisenä sieluna“ odottamaan kohtalon uusia käskyjä. Aivan oikein huomauttaa sentähden Mr. C. W. Leadbeater, että kuoleman prosessi oikeastaan alkaa jo silloin, kun ihmisen fyysillisruumillinen elämä on kehkeytnyt huippuunsa ja alkaa kuihtua ja että se hetki on hänen elämänsä tärkein, jolloin ulkonaisten olioiden viehätysvoima hänen ylitsensä on vähentynyt ja hän rupeaa ikävöimään korkeampia asioita.*)

Meidän käsityksemme kuolemasta ja etenkin haudantakaisesta elämästä jäisi yhtäkaikki sängen vaillinaiseksi, jos se rajottuisi siihen, mitä tähän saakka on tuotu esiin. Olemme hyvin tietämättömiä matkustajia, jos emme tiedä muuta kuin sen maan nimen, johon meidän matkustaminen. Ainakin yhtä tärkeätä on meidän tietää, kuinka siinä maassa eletään ja tullaan toimeen; ja tietysti ylen tärkeätä on, että tunnemme sen maan kieltä vaikkapa vaillinaisestikin. Kysymys on sentähden: missä asemassa me ihmiset olemme astraliseen ja mentaliseen maailmaan — joudummeko kuollessamme aivan kuin vieraasen maahan vai olemmeko siellä nyt jo kotonamme? Olemmeko siellä kuin lapset syntyessään tähän fyysilliseen maailman vai osaammeko heti käyttää niitä astralisia ja mentalisia ruumiita, joihin tajuntamme siellä on pukeutunut?

Ja vastaus kuuluu: meidän asemamme on monessa suhteessa lapsen kaltainen. Tosin noita uusia käyttövälineitä ei silloin luoda. Nyt jo meillä on astralinen ja mentalinen ruumis. Koko maallisen elämän aikana meidän minämme on kolmen katoovaisen ruumiin verhoma: fyysisen, astralisen ja mentalisen. Mutta me emme ole oppineet itsetajuisesti käyttämään muuta kuin ensimmäistä ja alinta.

*) C. W. Leadbeater, *The Other Side of Death*, siv. 41.

Me emme ole „heränneet“ astralisessa ja mentalisessa maailmassa. Jotta kuoleman jälkeen heti olisimme itsetajuiset astrali- ja mentalitasolla, olisi tämän itsetajunnan pitänyt herätä jo eläissämme.

Eikä tämä suinkaan pitäisi olla mahdotonta, sillä emmehän ole läheskään samassa asemassa kuin matkustaja, joka paikallisesti siirtyy toisesta maasta toiseen; olemmehan nyt jo jäsenenä ja kansalaisina niissä maissa, johon kuollessamme „matkustamme.“ Mikä siis olisi luonnollisempi kuin että meidän silmämme nyt jo aukenisi näkemään nuo maailmat?

Niin ei kuitenkaan ole laita. Ne aistit, jotka välittäisivät meidän itsetajuisen yhteytemme astralisen ja mentalisen maailman kanssa, ovat ani harvassa vielä täysin kehittyneet, itse asiassa ainoastaan salatieteilijöissä. Nerot ottavat vastaan vaikutuksia ajatusmaailmasta ja mediumit astralisesta, mutta ainoastaan harjaantuneet okkultistit saattavat täydellä itsetajunnalla katsoa näkymättömiin maailmoihin, liikkua niissä ja käyttää niihin kuuluvia välineitään.

Asiain näin ollen ihmiset tietysti kuollessaan eivät läheskään ole yhtä kokeneet ja viisaat näkymättömässä maailmassa kuin täällä fyysisessä maailmassa olivat, vaan on se pikemmin niinkuin he taas „syntyisivät“ lapsina uuteen maailmaan.

Ennenkuin ryhdymme lähemmältä tarkastamaan, mimmoinen tämä uusi tila on, tahdomme kuvitella mielessämme, minkälainen se olisi, jos olisimme saavuttaneet täydellisen itsetajunnan sekä astralisessa että mentalisessa maailmassa, toisin sanoen, mitä kuolema voisi olla. Ja sitä varten kysymme ensin: mitä on itsetajunta?

Jättäkäämme syrjään filosofiset määrittelyt ja etsikäämme käytännöllistä, tarkotusta vastaavaa selitystä. Emmeköhän silloin voisi sanoa, että itsetajuinen ihminen on se, joka ei ole ruumiillisten aistimuksien orja, vaan niiden herra? Fyysisessä ruumiissaan itsetajuinen ihminen on se, joka selvin silmin näkee häntä ympäröivän maailman ja osaa käyttää ruumistaan omiin tarkoituksiinsa, jotka ovat suorastaan ruumiillisen elämän yläpuolella. Hän ei unohdu ruumiin aistimuksiin, vaan tuntee itsensä sielulliseksi olennoiksi keskellä niiden pyörinää. Ihminen, joka ei tiedä muusta kuin oman ruumiinsa vaatimuksista, jonka koko elämä supistuu niiden vaatimusten ja tarpeitten tyydyttämiseen, hän ei ole itsetajuinen, hän ei tunne itseään sieluksi edes fyysisessä ruumiissaan. Mutta fyysisesti itsetajuinen ihminen on se, jolle fyysillinen ruumis on käyttöväline näkyväisessä maailmassa.

Lyhyesti sanottuna itsetajunta on se, ettemme lankea siihen tavalliseen hairahdukseen, että luulemme käyttövälinettä omaksi itseksemme, vaan että annamme korkeampain voimain vaikuttaa käyttövälineeseen.

Kun nyt tahdomme käsittää astralista itsetajuntaa, on meidän johdettava mieleen, mitä voimia astralitasolla vaikuttaa. Astralitasoa olemme kutsuneet himojen, halujen ja intohimojen maailmaksi. Mitä se merkitsee? Se merkitsee, että intohimot ja senlaatuiset luonnonvoimat panevat astraliaineen värähtelemään; niiden aiheuttaman värähtelyn nopeus on niin sanoaksemme liian suuri voidakseen välittömästi vaikuttaa hitaampiin fyysisiin atomeihin ja liian pieni ylettyäkseen ajatusmaailman vielä nopeampiin värähtelyihin, mutta astraliaine on omiansa tottelemaan niiden vaikutuksia. Aivan kuin fyysiselliseen ruumiiseen vaikuttaa kaikenlaiset fyysiset seikat, samaten astraliseen vaikuttaa nuo astralitasoon voimat. Puukko haavottaa fyysillistä ruumista, intohimo vaikuttaa silmänräpäyksessä astraliruumiin ulkomuotoon. Mutta niinkuin fyysillinen ruumis on oleva terve, jotta sitä voisimme käyttää hyvänä välikappaleena, niin on astraliruumiskin oleva lujamuotoinen ja astralisesti terve, jotta sitä voisimme hyväksemme käyttää.

Astralisen itsetajunnan ehto on siis, etteivät minkäänlaiset intohimot eivätkä halut meihin mitään vaikuta. Ja ex analogia saatamme lisätä, että mentalisen itsetajunnan ehto on se, etteivät mitkään ajatukset, olkoot ne kuinka kauniit ja viehättävät tahansa, estä meitä näkemästä totuutta. Mitkä ovat sitten ne voimat, jotka saavat meihin vaikuttaa? Kaikki ne, jotka lähtevät jostakin yleimmästä maailmasta.

Astralisesti itsetajuisia olemme, jos mentalimaailman voimat meissä vaikuttavat, kun olemme astralitasolla, s. o. jos ymmärryksellämme hillitsemme tunteitamme ja himojamme. Tämä tietysti voi tapahtua joko epäitsekäässä tahi itsekkäässä hengessä, ja sentähden pahakin ihminen, itsekäs ihminen — noita — voi olla astralisesti itsetajuinen.

Hyvässä epäitsekäässä ihmisessä eivät vaikutakkaan paljaat mentaaliset voimat, vaan buddhisenkin maailman voimat, ja sentähden semmoinen ihminen on samassa asemassa sekä astrali- että mentalitasolla: hänen tekojensa vaikuttimet ovat kotoisin buddhisen, s. o. veljesrakkauden, totuuden, täydellisen autuuden maailmasta.

Ja jos nyt kuvittelemme, minkälainen tämmöisen hyvän, kehittyneen ihmisen tila on astralisessa ja mentaalisessa maailmassa, ymmärrämme heti, että koko hänen elämänsä pohjasävelenä on rajaton, epäitsekäs rakkaus. Hän elää auttaakseen, lohduttaakseen, levittääkseen tietoa ja valoa. Keskeillä intohimojen pyörteillä hän viittaa elämän korkeampiin mahdollisuuksiin — tämä on hänen työnsä astralitasolla. Ja mentaalisessa maailmassa hän herättää ihmisiä näkemään, minkälaisiin ahtaihin puitteihin he ovat vanginneet jumalallisen järkensä. Hänen työnsä kuoleman jälkeen on sama kuin se oli hänen eläissään näkyväisessä maailmassa.

Mutta voi! Näitä ihmisiä ei vielä ole monta. Useimmat olemme kiinni ennakkoluuloissamme, useimmilla meillä on „pikku“ heikkoutemme, joista emme jaksa luopua. Ja vaikka varmaan on tuleva päivä, jolloin ihmiset voivat elää niin kaunista elämää kuoleman jälkeen kuin esim. Arvid Järnefelt edellä siteratussa kuvauksessaan on otaksunut, on yhtäkaikki varma, ettei ihmisten haudantakainen tila vielä ole senkaltainen.

Katsokaamme tätä asiaa.

6. Helvetti ja kiirastuli.

Uskonnoissa ei ole käytetty nimityksiä „tajuntataso“ ja „elämän ilmennysmuoto“, sillä ne häiritsisivät filosofiseen ajatteluun tottumattoman mielikuvitusta. Mutta silti eivät uskonnot ole jättäneet mainitsematta näitä tärkeitä totuuksia — päinvastoin, niiden metafyylliset opetukset eivät muuta tarkotakkaan kuin näiden seikkain selvittämistä. Nuo uskonnoista tutut nimitykset „helvetti“, „kiirastuli“, „taivas“, „ikuinen autuus“ ovat yksinkertaiselle mielikuvitukselle hyvin selvätajuisia määritelmiä ja tarkottavat aivan samaa kuin fyysiset, astraliset j. n. e. tasot.

Helvetit ja taivaat ovat niin muodoin todellisia maailmoita ja samalla psykologiselta kannalta erilaisia tajunnantiloja. On aivan paikallaan sanoa, että ihminen elää yhtäkaikki helvetissä ja taivaassa ja että hänen tajuntansa toimii milloin toisessa, milloin toisessa maailmassa. Runoilijat eivät erehdy, kun puhuvat helvetin tuskista, onnen ja rakkauden taivaista j. n. e. Yhtäkaikki eivät uskonnot ole valinneet näitä nimityksiä pitäen silmällä ihmisen maallista elämää, vaan sen nojalla, mitä ovat tienneet hänen kuolemanjälkeisestä tilastaan.

Kun ihminen kuolee, s.o. heittää sen fyysisen ruumiin, jonka välityksellä hänen tajuntansa ulottuu fyysisen maailmaan, tapahtuu pieni muutos hänen suhteessaan astrali- ja mentalimaailmaan. Hänen tajuntansa on tietysti siirtynyt fyysisestä maailmasta astraliseen ja on nyt puettu astraliruumiin. Mutta juuri sentähden, että hän ei ole siinä ympäristössä itsetajuinen ja itsensä herra samalla lailla kuin hän oli meidän näkyväisessä maailmassamme, anastaa tämä uusi olotila niin täydelleen hänen huomionsa ja tajuntansa, ettei hän kykenekään ilman muuta nostamaan mieltään ajatusmaailmaan. Ruumiissa ollen hän esim. tilapäisesti saattoi hillitä himojaan. (koska ne silloin vielä olivat „subjektiviisiä“) ja ajatella jotain järkevää syytä kieltäytymiselleen, mutta kuoleman jälkeen hän on joutunut juuri tuommoisten tunteitten maailmaan, ne ovat nyt hänelle objektivisinta totuutta, ja jollei hän ole oppinut niitä hillitsemään, on hän kerrassaan niiden vallassa. Kuoleman jälkeen tapahtuu siis

semmoinen kahtiajako, joka jyrkästi erottaa toisistaan astralisen ja mentalisen elämän. Ihminen on ensin pakotettu elämään tajunnallaan yksinomaan astralisessa, sitten mentalisessa maailmassa.

Astralista elämää on kutsuttu kiirastuleksi ja helvetiksi, mentalista taivaaksi, koska edellinen useimmissa tapauksissa on kärsimystä tai ainakin puhdistusta, jälkimäinen taas ehdottomasti onnea.

Himot ovat välttämättömät ihmisen kehitykselle, ilman niitä ei ihmiskunta vielä pitkälle pääsisikään, mutta ne ovat tehneet tehtävänsä vasta silloin, kun ihminen on oppinut niitä täydellisesti hillitsemään. Tämän todistaa selvästi astralinen kokemus. Siinä maailmassa, himojen omassa maassa, eivät ne anna tyydytystä muuten kuin niitä voittamalla; niiden tyydytys taas tapahtuu yksinomaan fyysisessä maailmassa. Aivan oikein sanoo apostoli Paavali: „himon halu on kuolema“; ja toisessa paikassa: „jokaisen teko tulee julkiseksi; sillä se päivä sen on selittävä, joka tulessa ilmaantuu: ja minkäläinen kukin teko on, sen tuli koettelee.“ Ihminen, joka on himojensa orja, joutuu siis semmoiseen asemaan kuoltuaan, että hänen omat himonsa häntä ympäröivät, mutta että hänen on mahdoton niitä tyydyttää. Jokainen ymmärtää, minkälainen semmoisen ihmisen tila on: se ei voi olla muuta kuin suurta kärsimystä. Syystä siis uskonnot ovat kutsuneet tätä tilaa helvetiksi eli kiirastuleksi; se kai myös on syynä siihen, että uskonnossa rukoillaan pitkää ikää; sillä kun ihminen kuolee nuorena tai paraassa iässään esim. äkillisen kuoleman kautta, ovat hänen himonsa tavallisesti vielä voimakkaat.

Surkuteltavimpia on niitten tila, jotka fyysisessä elämässään ovat antautuneet juoppouden taikka irstaisuuden paheeseen. Usein omantunnon vaivat syöksevät heidät epätoivon kuiluihin, mutta usein tapahtuu myös, että heidän „sydämensä on paatunut“, joten he eivät pyydä muuta kuin himojensa tyydytystä. Sanomattomasti he kärsivät, kun eivät ole tilaisuudessa tätä tekemään. Mutta heidän ajatuksensa liikkuu yksinomaan irstaisissa mielikuvituksissa, he saastuttavat koko ympäristönsä noilla ajatuksillaan, ja semmoiset henget liittyvät vaistomaisesti toistensa seuraan, vaeltaen ympäri suurissa joukoissa. Kauheata on, että he täällä astralitasollakin ovat tilaisuudessa johonkin määrin tyydyttämään himojaan. Astralimaailman alempi osa on niin likeisessä yhteydessä fyysisen maailman kanssa, että sieltä aivan tarkalleen voi seurata, mitä täällä maan päällä tapahtuu. Nuo onnettomat olennot rientävät sentähden semmoisiin paikkoihin (kapakkoihin y. m.), missä fyysisesti elävät ihmiset harjottavat vastaavia paheita, ja paitsi että heillä on jotain nautintoa semmoisten paikkain höyryistä ja hajuista, saattavat he sen lisäksi tarttua kiinni elävien ruumiisiin ja niitten välityksellä vielä kerran maistaa alhaisten paheittensa hetkellistä makeutta. Että tämä fyysisesti eläville on mitä vaarallisinta leikkiä, on itsestään selvää. Delirium (juoppouden hulluus) ja irstaan elämän aiheuttama mielisairaus voivat olla seurauksena tämmöisestä „pahan hengen riivaamisesta.“ Toiselta puolen on tämänlaatuinen tyydytys omiansa yhä vain pitkittämään noitten „pahojen henkien“ astralisia kärsimyksiä.

Murhaajain ja pahantekijäin tila ei liioin ole kadehdittava. Heidän mielikuvituksensa ei kykene irtautumaan rikoksistaan ja niiden uhreista. Murhatun haamu on lakkaamatta murhaajansa kintereillä. Tämä pakenee ja pakenee, mutta verinen uhri on aina hänen takanaan ja pakottaa häntä kääntämään katsettaan ja näkemään sitä näkyä, joka on saattaa häntä hulluksi. Toinen mahdollisuus on se, että murhaaja on tullut mestatuksi ja että mestaus ja sitä edellä käyvät odotuksen ja jännityksen hetket ovat tehneet niin syvän vaikutuksen hänen sieluunsa, ettei mielikuvitus jaksa niistä irtautua. Silloin tuo onneton raukka yhä uudelleen läpikäy viimeiset fyysisen elämänsä kauhun täyttämät hetket. Jos taas mestattu taikka muuten kuollut on täynnä kostontuumia, on hän sangen vaarallinen paha henki, sillä hän voi sekä riivata eläviä ihmisiä että muuten kiihottaa heitä rikoksiin. Moni itsemurhaaja on sillä tavalla kostanut maailmalle ja yhteiskunnalle, että hän on vienyt muita samaan perikatoon, johon itse syöksyi.

Ajatuksen varsinainen koti on mentalinen taso, mutta useimmat ajatukset, vaikka ovat mentalisessa maailmassa syntyneet, panevat astraliaineenkin värähtämään ja pukeutuvat astraliseenkin muotoon. Tämä on tietysti kerrassaan semmoisten alhaisten ja himollisten ajatusten laita, jotka ovat syntyisin astromentalisesta maailmasta eivätkä puhtaasen ajatusmaailmaan yletykkään.

Niinpä toisten ihmisten pahat ajatuksetkin saattavat tuottaa kärsimystä kuolleelle vihamiehelle. Mies, joka on tehnyt vääryyttä eläessään, joka esim. rahahuijauksillaan on saattanut monta henkilöä aineelliseen perikatoon ja siten herättänyt heissä vihaa itseään kohtaan, seisoo kuoltuaan suojatonna niiden ajatusten keskellä, joita häntä vastaan on lähetetty. Hirviöinä ja raatelevina petoina ne häntä ympäröivät ja ahdistavat. Kauhistuneena hän niitä pakenee taikka kooten rohkeuttaan taistelee niitä vastaan, mutta yhden hävitessä uusia ilmaantuu, ja hän, onneton, on tuskiinsa uupumaisillaan.

Tunnettu Teosofisen Seuran okkultisti, C. W. Leadbeater, kertoo eräästä kokeista, keimailevasta naisesta, jonka tila kuoleman jälkeen oli varsin tukala. Hän oli eläissään tehnyt monta nuorta miestä onnettomaksi, ja niiden vihasta kuohuvat ajatukset olivat luoneet mahdollittoman ison gorillan tapaisen hirviön, joka häntä nyt astralitasolla ahdisti ja hätyytti. Hän koetti paeta, mutta turhaan. Koko hänen astralielämänsä oli yhtämittaista kauhua ja pakoa, kunnes hän sai apua täällä vaikuttavilta auttajilta. Hänen sydämensä oli kuitenkin niin pieni ja niin kova, ettei hän mitään korkeampaa käsittänyt.*)

Kuten jo edellä sanoimme, ei tämä tulinen kärsimys kuitenkaan ole ikuinen. Me tiedämme, että himoja voitetaan kahdella tavalla: joko siten, että vapaasta tahdosta opitaan niitä hillitsemään taikka siten, että niitä (vapaasta tahdosta tai pakosta) jätetään tyydyttämättä. Tämä jälkimäinen menettely tietysti ei kuoleta itse himon sydäntä eli siementä, mutta se lannistaa sen voimaa ja poistaa sitä vähitellen tajunnasta: ja tämä jälkimäinen prosessi tapahtuu kuoleman jälkeen. Himon laadusta ja elinvoimasta riippuvainen on siis sekä kärsimysten voimaisuus että astralisen elämän pituus.

*) C. W. Leadbeater, *The Other Side of Death*, scientifically examined and carefully described. London & Benares. Theo. Publ. Soc. 1903.

Helvetiksi astralielämää sopii kutsua ainoastaan niissä tapauksissa, jolloin hyvin alhaiset himot aiheuttavat hyvin voimaisia kärsimyksiä; kiirastuli on useimmissa tapauksissa sopivampi nimi sillä kärsivä ihminen hoksaa jonkun ajan kuluttua, kuinka asian laita on, ja koettaa omalla tahdollaan päästä erehdyksensä herraksi. Emme myöskään saa unohtaa sitä apua, jota tällä tasolla vaikuttavat olennot, etenkin okkultistien oppilaat kaikesta sydämestään antavat onnettomille ihmisraukoille.

Mutta astralinen elämä saattaa olla täynnä tyydytystäkin. Ihminen, jolla ei ole alempia himoja voitettavana, vaan jonka tajuntakeskus niin sanoaksemme on astromentalisessa maailmassa — kuten on laita useimpien vanhojen ihmisten ja pitkällisen sairauden jälkeen kuolleitten — on heti valmis kääntämään huomionsa astralimaailman tarjoamiin iloihin. Hän saattaa tavata ennen häntä kuolleita omaisiaan, jotka eivät vielä ole nousseet taivaaseen, hän saattaa nähdä maan päälle jättämänsä ystävät ja seurustella heidän kanssaan, kun he nukkuvat; jos hän on harras „uskovainen“, pääsee, hän lahkolaistensa pariin; ylipäänsä: jos ihmisellä on jonkinmoisia harrastuksia, on hänen olonsa astralitasolla verrattain onnellinen, sentähden että hän sielläkin on tilaisuudessa jatkamaan harrastuksiaan. Astralinen maailma on nimittäin yhdessä osassaan fyysillisen peilikuva, niin että jokainen fyysillinen olio ja kappale on astralisestikin edustettuna. Innostunut kirjatoukka esim. löytää tiensä kaikkiin fyysillisen maailman kirjastoihin ja, saapi tutkia mitä kirjaa hän haluaa — tietysti sen „astralista eksemplaria.“ Samaten musikin harrastajalla on vapaa pääsy kaikkiin konsertteihin maan päällä, joten koko hänen elämänsä voi olla soittoa ja laulua — tietysti astralisesti. Semmoisen ihmisen astralielämä saattaa tämän kaiken nojalla muodostua hyvinkin pitkäksi, sillä se kestää siihen saakka, kunnes he itse rupeavat ikävöimään muutosta ja huomaavat, ettei tuommoinen personallinen tyydytys ajan pitkään tyydytäkään.

Tietysti astralinen elämä on täynnä hyviä mahdollisuuksia semmoisille ihmisille, esim. salatieteen oppilaille, joista voi sanoa, että he eläessään maan päällä eivät ainoastaan ole koettaneet voittaa omia personallisia himojaan, vaan että heillä vielä on se positiivinen ominaisuus, että heidän suurin halunsa on auttaa muita. He ovat johonkin määrin itsetajuisia uudessa ympäristössään ja ovat tilaisuudessa täällä

jatkamaan työtään hyvän palveluksessa. Heidän päätehtävänä on auttaa kuolleita kanssaihmissään: puhua heille, selvittää heille heidän tilaansa, opettaa ja neuvoa heitä. Moni piintynyt materialisti ja skeptikko luulee vielä elävänsä fyysillisellä tasolla ja vasta laajat ja pitkät selitykset saavat hänet vakuutetuksi asiain muuttetusta tilasta. Moni ihminen, jonka elämä astralitasolla muodostuisi sangen kuivaksi ja hedelmättömäksi, koska hänen persoonallinen heikkoutensa maan päällä eläessään oli huolimattomuus, haluttomuus ja yhtäkaikkisuus, on näiltä astralisilta auttajilta saanut intoa ottamaan elämän todellisuuksia vakavammalta kannalta.

Tämmöisten kehittyneiden ihmisten elämä on kuoleman jälkeen yhtä rikas kuin se oli sitä ennenkin. Se ei ole heille kiirastulta eikä helvettiä, sen pohjasävelenä on taivaalliset tunteet niinkuin oli heidän fyysillisenkin elämänsä pohjasävel. Useat heistä ovat sitäpaitsi jo maanpäällä oppineet vapaasti liikkumaan astraliruumiissa ja tekemään työtä astralitasolla.

7. Taivas.

Astralisen elämän perästä seuraa mentalinen, jota on kutsuttu taivaaksi. Nimi jo osottaa, että tässä on kysymys yksinomaan onnellisesta tilasta. Kärsimysten aiheet — himot — ovat palaneet sammuksiin. Nyt astuu näyttämölle toinen puoli, korkeampi puoli ihmisen sieluelämästä, ja se herättää eleille ainoastaan onnellisia tunteita. Semmoinen ihminen, jolla ei ole mitään persoonallisia pyyteitä kuollessaan, hän astuu heti taivaasen, hänen vaelluksensa läpi astralitason tapahtuu miltei silmänräpäyksessä. Mutta kaikki, joilla on ollut puhtaampia — joskin persoonallisia — tunteita ja ajatuksia eläessään, ne ennemmin tai myöhemmin tulevat osallisiksi tästä mentalisen elämän autuudesta.

Tämä taivaallinen maailma on ajatuksen varsinainen koti, se on niin sanoaksemme luonnon intelligenssi, ja se merkitsee, että kaikki, mitä me ihmiset ikinä saatamme ajatella ja kuvitella, on siellä toteutettuna. Se on filosofisen ajattelun ja matematisten spekulatsionein yhtähyvin kuin runollisten ihanteiden, soitannon, laulun ja taiteen maailma. Sen asujaimet ilmottavat ajatuksiaan toisilleen välittömästi ihanain kuvain ja väriävahdusten, hurmaavain sävelten muodossa. Sen elämäntunne on puhdasta riemua.

Nykyisellä kehityskannallaan ihminen tietysti ei tule osalliseksi kaikesta taivaan autuudesta; semmoinen etu on hänelle suotu vasta sitten, kun hän on kehittynyt itsetajukseksi tällä tasolla, kun hän on saavuttanut sen kehityksen, joka vielä on ainoastaan salatieteilijällä. Nykyistä ihmistä rajottaa hänen mielensä ahtaus, hänen ennakkoluulonsa, hänen tietämättömyytensä. Meidän tulee pitää mielessä, ettei ihminen kuoleman jälkeen ole sen kummempi kuin eläessään; hän ei ole äkkiä muuttunut „enkeliksi“, vaan hänen sydämensä, hänen silmänsä, hänen ajatustapansa on sama kuin se oli maan päällä.

Kun ihminen siis kuolee astralitasolta ja lyhyen tajuttomuustilan jälkeen herää taivaassa, näkee ja tajuaa hän sen kauneutta ainoastaan siihen suuntaan eli voisi sanoa ainoastaan sitä linjaa pitkin kuin hän sielussaan kykenee kauneutta tajuamaan. Filosofi rajottuu ideoihin ja rakentaa maailmoita, jossa ne toteutuvat, saaden apua luonnolta siinä kohden, missä hänen ajattelunsa arvaa totuuden; soittoniekka syventyy säveleihin ja soitintuihin, ja niiden uusiin ja aavistamattomiin yhdistyksiin, kuuntelee jumalain laulua, joka yhdessä silmänräpäyksessä loihtii esiin enemmän musikkia kuin kuorot ja orkesterit pitkänä konsertti-iltana täällä maan päällä; taiteilija saapi nähdä todellisia mestariteoksia, ihaila maisemia, joiden lumoava komeus voittaa rohkeimmankin mielikuvituksen, tutustua väreihin ja nyanseihin, joilla ei ole nimiäkään maan päällä; runoilijan fantasia täyttyy mitä ihanimmilla motiveilla ja ennen aavistamattomalla täydellisyydellä hän kykenee niitä ilmituomaan rytmikkäissä säikeissä; sanalla sanoen: kaikkien uskaliaimmat unelmat toteutuvat, ja toteutuvat tavalla, jota ei rohkeinkaan uskaltanut toivoa maallisen elämänsä nuoruudessa.

Mutta, huudahtaa lukija, eivät läheskään kaikki ihmiset ole noin lahjakkaita: ei runoilijoita ja

taiteilijoita kasva joka oksalla — ei ajattelijoitakaan! Osattomiksiko taivaallisesta onnesta jäävät kaikki „epärunolliset“, jokapäiväiset henkilöt? Kaukana siitä, taivaassa on tilaa kaikille. Ja vaikka ihminen maailman silmissä olisi aivan vailla „talangeja“, on hänellä kuitenkin yksi lahja, yksi taipumus, joka oikeuttaa hänelle sijan taivaan valtakunnassa — itse asiassa suurin kaikista, — ja se on hänen kykynsä rakastaa. Tämä on kaikkien ihmisten synnynnäinen lahja ja se *voi* olla enemmän kehittynyt „epärunollisessa“ kuin „runollisessa“ ihmisessä — niin, onko meillä oikeuttakaan puhua epärunollisuudesta niin taivaallisen kyvyn yhteydessä kuin rakkauden? Taivaassa vainaja on yhdessä rakkaitensa kanssa — eikä ainoastaan kuolleitten, vaan elävienkin.

Sinä nuorukainen, jonka suurin onni eläissäsi oli seurustella morsiamesi ja ystäviesi kanssa, joka heidän puhtaista sieluistaan löysit kaiken täydellisyyden, kauneuden ja sulon iki-ihanan perikuvan, luuletko sinä, että „kuoleman kylmä käsi“ riistää sinut heidän luotaan? Taivaassa herätessäsi olet päinvastoin huomaava, että he, sinun rakkaimpasi, ovat siellä jo ennen sinua. Eikö ihmisen sielu ole kotoisin taivaasta? Eikö hänen sielunsa aina ole taivaassa? Itsetietoinen hän tosin ei ole siellä, mutta hänen tajuntansa eli, jos niin saan sanoa, osa hänen tajunnastaan elää siellä. Ja puhdas rakkaus — sekin on taivaasta. Jos sinun morsiamesi ja ystäväsi sinua muistavat ja rakastavat, olet sinä heidän parissa aivan yhtä todellisesti kuin maan päällä — todellisemminkin, sillä nyt ei mikään harso peitä sinun silmiäsi. Ystäväsi eivät sinua näe, morsiamesi ehkei tunne läsnäoloasi, mutta sinä olet joka hetki heidän sielunsa rinnalla. Ja vaikka he sinut unohtaisivatkin, olet sinä kuitenkin heidän luonaan ja sinun onnesi on särkymätön, sillä et näe heidän uskottomuuttaan. Uskottomuus kuuluu ihmisen himoluontoon, se ei nouse astralimaailmaa ylemmäksi — se on ohimenevää. Jos heidän sielunsa rakastavat sinua, on se rakkaus ikuinen; se on riippumaton maallisista vaihteluista — he rakastavat sinua, vaikkeivat fyysisissä tajunnassaan sinua muistaisikaan.

Tämä esimerkki soveltuu mutatis mutandis kaikkiin tapauksiin. Ei kuollut äiti ole lapsiaan heittänyt; hän tosin ei fyysisellä silmällä seuraa heidän kohtalonsa juoksua — mikä olisikaan hänen onnensa, jos hän voisi nähdä niiden lankeavan pahaan? — mutta hänen sielunsa on alati heidän sielujensa luona ja hän heitä auttaa ja kasvattaa niillä lempeillä, rohkaisevilla, jaloon elämään kehottavilla ajatuksilla, joilla hän lakkaamatta ympäröi heidän sielujaan.

Taivaassa löytävät myöskin uskonnolliset aspiratsioonit tyydytyksensä. Kaikki uskonnot ovat täällä edustettuina. Olkoon vainaja buddhisti, muhamettilainen, pakana tai kristitty — oman seurakuntansa helmaan hän joutuu. Hän saa kuulla ja oppia jumalallisia totuuksia siinä muodossa, jossa hän kykenee niitä vastaanottamaan. Tietysti kaikenlaiset uskonnolliset riidat ja eripuraisuudet, kihkot ja fanatismit kuuluvat astralimaailmaan — taivaassa viihtyvät ainoastaan totinen hartaus, totuuden kaipuu ja teeskentelemätön rakkaus hyveeseen ja ihmisiin. Ihminen, jonka suurin onni olisi nähdä mestariansa, olkoon tämä sitten Buddha tai Kristus, Mahomet tai Konfutse, hän saapi taivaassa istua tämän jalkojen juuressa ja kuunnella hänen opetuksiaan. Ja epäilemättä se ihminen, jonka sisin riemu on auttaa muita, löytää työtä mentali- niinkuin hän löysi astralitasolla. Kykeneehän sielu taivaassa ollen asustamaan monessa paikassa yhtäaikaan, ja kukatiesi ihminen, jonka auttamishalu ylettyi henkisiin asioihin, on tilaisuudessa auttamaan sekä eläviä että kuolleita juuri „puhumalla heidän omistatunnoissaan.“ Tämä työ kuitenkin kuuluu enemmän varsinaisille okkultisteille, joita ei näissä kuvauksissa ole otettu lukuun.

Kun heittää yleissilmäyksen kuolemanjälkeiseen elämään, kaikkiin noihin kokemuksiin astrali- ja mentalitasolla, tekee mieli kysyä: onko se elämä unennäköä vaiko todellisuutta, onko se leikkiä vai onko sillä jokin tarkoitus? Ja silloin kuuluu vastaus ensimmäiseen kysymykseen: todellisuutta se on, kirkkaampaa todellisuutta vielä kuin maan päällä. Kokemus, jonka jokainen alhaisista himoista vapaa sielu tekee siirtyessään alemmalta tasolta ylemmälle — ahtaammasta tajunnantilasta laajempaan — ja herätessään ylemmän tason elämään, on juuri se, että tämä uusi elämä tuntuu paljon todellisemmalta kuin vanha. „Nyt vasta minä elän“, hän huudahtaa, „nyt vasta tunnen elämäniloa joka suonessani! Unta vain oli tuo entinen eloni — tämä vasta on todellisuutta.“

Toiseen kysymykseen vastaamme taas, ettei kuolemanjälkeinen elämä missään suhteessa ole tarkotuksetonta leikkiä. Se on kehitystä alusta loppuun, kehitystä, josta sielulla on mitä suurinta hyötyä. Muistakaamme, että ihmissielu salatieteen mukaan palaa useita kertoja fyysilliseen elämään avatakseen täällä yhä uusia ja uusia suuntia kehitykselleen. Kuolemanjälkeisessä elämässä sielu sitten joka kerta syventää ja laajentaa maan päällä aloittamaansa kehityssuuntaa. Jos ei ihminen fyysisessä elämässään ole ymmärtänyt voittaa jotakin himoa, täytyy hänen se tehdä astralisessa elämässään kuoleman jälkeen, ja tämä merkitsee, että kun sielu seuraavalla kerralla reinkarnautuu, ei sama himo herää hänen ruumiissaan, ellei hän itse sitä tahdo. Himon siemen kyllä hänessä löytyy, mutta jollei hän sitä siementä istuta ja kasvata, kuihtuu se pois ja hän on ainiaaksi vapautunut siitä himosta.

Taivaallinen olo taas kehittää kaikkia henkisiä kykyjä. Suuri talangi syntyy taivaallisen opetusajan jälkeen nerona, ihmisystävä ihmiskunnan hyväntekijänä, hyveen rakastaja pyhimyksenä. Ihminen, jonka usko ihanteihin on horjunut fyysisen elämän kokemuksista, löytää taas uutta yllykettä uskollen taivaallisessa maailmassa ja palaa vahvistuneena, rohkaistuna, lohdutettuna fyysiselle tasolle. Kaukana siitä, että näin vietetty aika menisi hukkaan, ei kehitys ilman sitä olisi mahdollinenkaan, sillä niin vähän kuitenkin saamme aikaan fyysisessä elämässä! *Ars longa, vita brevis.*

Kuolemanjälkeinen elämä onkin monta vertaa pitempi kuin elämä täällä „surun ja murheen laaksossa.“ Niin, se elämä on meitä paljon likempi, meille paljon ominaisempi. Taivas on meidän oikea kotimme. Taivaalliset muistot kuvastuvat lapsen silmässä — ja taivaasen mekin astumme jo täällä eläissämme, jos „tulemme niinkuin lapset.“

8. Vainajat ja fyysillinen maailma.

Olemme jo edellä maininneet, missä likeisessä yhteydessä alempi astralitaso on fyysisen kanssa. Kaikki fyysisen elämän tapahtumat kuvastuvat tähän astraliseen aineeseen aivan niinkuin peiliin, ja tämän astralimaailman asujaimilla on se etu meikäläisten rinnalla, että he saattavat meitä nähdä ja seurata katseellaan meidän toimiamme, jota me emme tavallisissa oloissa kykene tekemään heidän suhteensa. Poikkeustapauksissa joku meikäläinen tulee „klärvoajantiksi“, niin että hän hetkeksi saapi kurkistaa tuon toisen maailman salaisuuksiin, mutta sen portit ovat säännöllisesti avoinna ainoastaan kehittyneille okkultisteille. Jokainen ihminen on tosin yöllä astralitasolla. Uni ei itse asiassa ole muuta kuin tajunnan vetäytyminen astraliruumiiseen, ja nukkuessaan ihminen tekee paljon kokemuksia, joita hän ei päivällä muista. Kehittymättömän ihmisen astraliruumis pysyy nukkuessa fyysisen välittömässä läheisyydessä, mutta kehittyneempi saattaa yön aikana tehdä pitkiäkin retkeilyjä, kohdata sekä eläviä että kuolleita tuttaviaan, saada neuvoja ja varoituksia y. m. N. k. profetalliset unet ovat muistoja ja jälkikaikuja näistä kokemuksista, mutta tavalliset, hajanaiset ja mitättömät unet ovat syntyneet — useinkin fyysisistä vaikutteista — juuri heräämishetkellä, silloin kun tajunta palaa fyysisiin aivoihin.

Tietysti tämä alemman astralisen ja fyysisen elämän vuorovaikutus muodostaa tärkeän kohdan vainajien elämässä. Heidän ensimmäinen havaintonsa „haudan toisella puolen“ on tavallisesti se, etteivät olekkaan „kuolleet“, vaan yhtä elävät kuin konsanaan, jopa elävämätkin, jos semmoinen lausetapa on luvallinen, sillä nyt ei heitä raskautta ei sairaus, ei vanhuus eikä fyysisen ruumiin paino. Mikä onkin luonnollisempi kuin että monet heistä heti muistavat omaisiaan ja keskenjääneitä tehtäviään ja koettavat päästä raporttiin eli yhteyteen jättämänsä fyysisen maailman kanssa? Olemme jo edellisessä puhuneet niistä „pahoista hengistä“, jotka eivät kuoltuaan saa rauhaa himoistaan, vaan kaikin mokomin pyrkivät niitä tyydyttämään fyysisesti elävien avulla taikka näitä hätyyttämällä. Ja nyt tahdomme vielä lyhyesti mainita, millä muulla tavalla vainajain henget käyttävät uutta asemaansa hyväkseen.

Kosolta on tutkijalle tarjona semmoisia tapauksia, jolloin kuoleva ihminen juuri kuolinhetkellään on näyttänyt poissa oleville ystävilleen tai omaisilleen; vaikka tämä ei oikeastaan kuulu astralimaailman ilmiöihin, koska se useimmiten on n. k. telepatiaa (kaukovaikutusta) ja ainoastaan

poikkeustapauksissa on todellista kuolevan esiintymistä astraliruumiissaan, olkoon se kuitenkin täydellisyden vuoksi täällä mainittu, olletikkin kun se on aivan tunnustettu fenomeni. *)

Sitä vastoin ovat kaikki vainajain „kummittelemiset“ ja esiintymiset spiritistisissä istunnoissa puhtaasti astralisia ilmiöitä. Jälkimäiset ovat meidän aikanamme tulleet sangen yleisiksi ja ne ovatkin laajoissa piireissä vaikuttaneet, että ennen niin pelättyjä ja nykyään useinkin niin pilkattuja aaveita ja kummituksia saatetaan arvostella oikealta ja kohtuulliselta kannalta.

Raamatun kertomuksessa rikkaasta miehestä ja Latsaruksesta huudahtaa edellinen helvetissään nuo inhimilliset ja varteen olettavat sanat: „minä rukoilen siis sinua, isä Abraham, että lähetät Latsaruksen minun isäni kotoon — sillä minulla on viisi veljeä — todistamaan heille, ettei hekin tulisi tähän vaivan sijaan.“ Sangen tylästi vastaa tähän Abraham: „heillä on Mooses ja profetat; kuulkoot niitä.“ Mutta rikas mies rukoili vielä tuskissaan: „ei, isä Abraham, vaan jos joku kuolleista menisi heidän tykönsä, niin he parannuksen tekisivät“. Yhtä tylästi vastaa taas Abraham: „ellei he Moosesta ja profettoja kuule, niin eivät he myöskään usko, jos joku kuolleista nousisi ylös.“

Tähän loppuu kertomus, ja me jääme ihmettelemään „isä Abrahamin“ mielestämme lyhytnäköistä ja sydämetöntä päätöstä; sillä meistä tuntuu, että juuri semmoinen tapaus kuin jonkun vainajan ilmestyminen maan päällä kuoleman jälkeen olisi omiansa herättämään

*) Vrt. mitä edellä on puhuttu klärvoajansi-ilmiöistä.

suurimpiakin kieltäjiä epäuskostaan! Yhtäkaikki isä Abrahaminen pessimistinen katsantokanta näkyy saavan tukea todellisuudesta, koska niin monet ihmiset vieläkin ovat uskomatta, vaikka vainajia ei kerran, vaan satoja kertoja on kuolemansa jälkeen ilmestynyt. Ja on hänen sanoissaan muutakin.

Kertomuksessa rikas mies anoo, että Latsarus lähetettäisiin hänen isänsä kotiin. Hän, tuo rikas hekumoitsija, kärsii nähtävästi suuria tuskia, kun hän ei enää saata tyydyttää aineellisia halujaan; mutta hän ei ole paatunut, vaan hän katsoo kohtaloaan silmästä silmään ja tuntee omantunnon vaivoja hukkaan menneestä maallisesta elämästään. Samalla hänellä on sitä mielen jaloutta, joka herättää meidän myötätuntoamme: hän ei tahdo, että toiset — ainakaan ei hänen omat veljensä — joutuisi samaan vaivaan kuin hän. Miksikä hän ei nyt — joka meistä tuntuisi luonnollisimmalta — pyydä itse päästä veljiään varottamaan?

Latsarus ei voi mennä. Latsarus on arvattavasti ylemmässä astralimaailmassa, koska „suuri juopa“ hänet erottaa toisesta, ja isä Abraham oli siinä suhteessa oikeutettu vastaamaan kielteisesti. Kun sielu on noussut astromentaliselle tasolle, on sen silmä jo kääntynyt ylöspäin; se ei enää ole missään tekemisissä fyysillisen maailman kanssa: kaikki yhdysside tämän kanssa on katkaistu. Spiritistisissä istunnoissa ilmestyvät henget sanovat välistä: „nyt muutamme korkeampaan sfääriin ja sen perästä emme enää tule luoksenne“ — sillä ainoastaan niin kauan kuin ihminen kuolemansa jälkeen on alemmalla astralitasolla, saattaa hän pitää yhteyttä maan päällä elävien kanssa.

Palataksemme raamatun kertomukseen saatamme siis kysyä: miksikä ei rikas mies, joka oli nähtävästi alemmalla astralitasolla, tahtonut itse mennä? Kysymys jäisikin meiltä ratkaisematta, ellei spiritistinen ja okkultistinen tutkimus olisi meille opettanut yhtä ja toista.

Rikas mies tunsi oman kykenemättömyytensä — kas siinä ratkaisu. Ensiksi hän oli vielä niin omien himojensa ja kärsimyksiensä vallassa, etteihän voinut niistä irtautua eikä murtaa läpi niiden muodostamaa kehää, joka häntä kahlehti. Toiseksi — jos hän sen ehdon olisikin voinut täyttää — hän ei sittenkään olisi kyennyt järjellisellä ja vakuuttavalla tavalla ilmottaa itseään omiaisilleen. Juuri tämä kohta on sattuvasti tuotu esiin Jeesuksen vertauksessa.

Asianlaita on seuraava.

Jos vainaja tahtoo antaa itsestään tietoa maan päällä eläville, on hänellä tarjolla ainoastaan kaksi välitöntä keinoa. Toinen on telepatia, toinen on kummitteleminen.

Jos hän valitsee telepatisen keinon, koettaa hän vaikuttaa jonkun fyysillisesti elävän ajatuselämään. Kun on kysymyksessä innostavia aatteita ja ihanteita, on tämä keino hyvä ja paljon käytetty; mutta kun on kysymys jostain erityisestä sanomasta, tärkeästä yksityiskohdasta, silloin on tämä keino sangen epäkäytöllinen. Sillä kuka fyysillinen ihminen ottaa vaarin kaikista „mielijohdeistaan“ ja „unen-houreistaan?“ Me olemme liian kuurot äkkinäisille henkien kuiskeille, että ymmärtäisimme niitä totella, ja harvoin niitä erotammekaan jokapäiväisen elämän hyöriässä ja pyöriässä. Tämä keino on siis yleensä hylättävä, joskin on poikkeus-ihmisiä, jotka semmoista sanomaa kykenevät vastaanottamaan.

Jällelle jää niin muodoin toinen keino, kummitteleminen, s. o. että henki koettaa tehdä itsensä aistillisesti havaittavaksi — vainaja koettaa ilmestyä näkyvässä ja kuuluvassa muodossa. Mitä tämä sisältää? Että ihminen, joka on puettu astraliruumiisen ja siis meikäläiselle silmälle näkymätön, jonkun prosessin (materialisatsioonin eli aineistumisen) avulla pukeutuu toiseen muotoon, joka saattaa taittaa ja heijastaa fyysillisen maailman valosäteitä. Että tämä on erityinen tempu, joka ei läheskään ole helppo, seuraa asian luonnosta. Ja mistä vainaja äkkiä olisi sen tempun oppinut?

Kuitenkin hänen suurella tahdon ja voiman ponnistuksella välistä onnistuu näyttäytyä fyysilliselle silmälle. Mutta tavallisesti — kuinka kömpelö ja meidän silmissämme miltei järjetön hänen esiintymisensä on! Usein hän ei saa muuta aikaan kuin kummittelevia ääniä, kolkutuksia, laukauksia, huokauksia, naurua.*) Ja jos hänen on onnistunut materialiserautua näkyväksi, puuttuu häneltä puhetaito! Ainoastaan uudistettu koe, tottumus, ja silloin tällöin joku suuri,

*) Huomaa, millä lailla spiritistinen liike alkoi (kts. ed.).

epäitsekäs halu vaikuttaa onnistuneen ilmiön, esim. äiti, joka varottaa lapsiaan vaaran uhatessa tai pelastaa heidät juuri vaaran hetkellä. Mutta useimmiten ovat ilmestymiset sitä laatua, että ne tuskin herättävät muuta kuin kammoa ja pelkoa asianomaisessa katsojassa — varsinkin koska niiden tavallisesti täytyy tapahtua pimeässä eli hämärässä, jolloin valon hajottava voima on pienempi.

Kun tämän kaiken otamme lukuun, huomaamme, kuinka vaikea vainajain asema on. Ne eivät ole meidän luoksemme tervetulleita vieraita — me pelotamme heitä yhtä paljon kuin he meitä. Ja kuitenkin heillä saattaa olla tärkeän tärkeitä sanottavia, niinkuin esim. rikkaalla miehellä olisi ollut.

Mutta jos tuo raamatun kertomuksen rikas mies olisi elänyt meidän aikakaudellamme, olisi hänellä ollut tarjona kolmas, välillinen esiintymiskeino: spiritistinen esiintyminen.

Tämä keino on helpoin, sillä vainaja saa suurta apua elävältä ihmiseltä, n. k. mediumilta. Mediumeja on aina ollut ja „spiritistisiä istuntoja“ on silloin tällöin pidetty kaikkina aikoina, mutta nähtävästi ei ole ennen ollut niin laajalle levinnyttä liikettä kuin nykyaikainen spiritismi. Vainajan tietämättömyys lienee ollut syynä siihen, etteivät ole ennen yhtä suuressa määrässä käyttäneet hyväksensä tätä esiintymiskeinoja, mutta vahinko on kaikissa tapauksissa korvattu meidän päivinä, jolloin spiritistisiä seanseja pidetään kymmenittäin päivässä kaikissa maissa. Mikähän on aiheuttanut tämän kukoistavan liikkeen, joka „antaa niin paljon työtä kuolleitten hengille?“

Sen on okkultinen tutkimus meille selvittänyt. Kun materialismi, uskottomuus ja kielteisyys alkoi saada yhä enemmän jalansijaa sivistyneessä maailmassa, päätti eräs hyväntahtoinen salatieteellinen koulu, jota asiain meno huolestutti, tehdä jonkun suuren työn totuuden kunniaksi ja ihmisten pelastukseksi, — ja silloin pantiin alkuun spiritistinen liike. Tämä tapahtui siten, että mainitut okkultistit,

rupesivat opettamaan astralimaailmassa eräitä vainajien henkiä, millä lailla he mediuimein avulla ilmottaisivat itsensä ihmisille. Siinä tietysti käytettiin kauniita sanoja asiain suuruudesta ja tärkeydestä ja vainajat, joille uskottiin tämä luottamustoimi innostuivat ikipäiviksi tehtävänsä. Pian heistä levisi into toisiinkin astralimaailmaan siirtyneihin ihmisiin, ja kun aikaa myöten maan päällä kasvoi kasvamistaan spiritististen sirkkelein lukumäärä, saivat yhä useammat ja useammat vainajat haluamaansa työtä. *)

Jos asia olisi pysynyt tällä vakavalla, aatteellisella pohjalla, ei siitä voisi sanoa muuta kuin hyvää; silloin se epäilemättä olisikin kantanut ainoastaan jaloja hedelmiä. Mutta kun siihen rupesi sekottumaan alhaisemmat tarkotuserät, inhimilliset himot ja halut, silloin sekin työ tuli

*) Vrt. A. P. Sinnett, *Modern Spiritualism*. Transactions of the London Lodge of the Theosophical Society. Theos. Publ. Soc. London 1895.

epätäydelliseksi kuin kaikki inhimillinen toiminta. Jo alusta pitäen salatieteilijäin korkein keskuskoulu oli varottanut liian innokkaita veljiä mahdollisista seurauksista. Ja nämä seuraukset rupesivat pian näkymään.

Ensiksikin vainajien siveellinen vaikutin laimistui. Monet rupesivat käyttämään tätä verrattain helppoa keinoa omiin yksityisiin tarkotuseriinsä, jopa suorastaan tunteaksensa itse vielä kerran elävänsä fyysillistä elämää, ja viivyttivät täten astralista kehitystään. Sentähden useimmat henkien sanomatkin saivat sangen jokapäiväisen leiman. He eivät tyytyneet ainoastaan vakuuttamaan fyysillisesti eläviä olemassaolostaan, vaan rupesivat myöskin pitämään pieniä saarnoja, kukin tietysti sen lahkon tapaan, johon hän elässään oli kuulunut. Tämä pistää heti silmiin, kun lukee ylen rikasta spiritististä kirjallisuutta.

Toiseksi todellisten, vakavien, totuutta rakastavien mediuimein sekaan alkoi ilmestyä kaikenlaatuisia väärintekijöitä, onnenonkijoita ja pettäjiä, jotka monta kertaa ovat saattaneet koko asian pahaan huutoon.

Ja kolmanneksi — ja tämä on suurin haitta — on pettäjiä ilmestynyt toisellakin puolella. Olemme jo edellä maininneet, että astralitason asujaimiin kuuluu kaikenmoisia luonnon henkiä, vuoren ja metsän peikkoja y. m., niinkuin niitä keskiajalla kutsuttiin. Nämä eivät ollenkaan kuulu ihmiskuntamme evolutionsiin eivätkä liioin ole meikälaisten ystäviä. Joskaan he eivät tavallisissa oloissa saata tehdä meille suurta haittaa, käyttävät he kuitenkin joka tilaisuutta hyväkseen tehdäkseen meille ihmisten pienen kepposen, sillä heidän luonteensa laatu on leikillinen. Niinpä he usein esiintyvät spiritistisissä istunnoissa, pukeutuvat semmoisten vainajien muotoon, joidenka kuvat he näkevät läsnäolevien ajatuksissa, ja puhuvat sitten ääneen kaikki mitä lukevat näiden aivoista. Täten valitettavasti moni uskovainen seanseissa kävijä on tullut petetyksi — luullut tyhjää kuorta ja omien ajatustensa heijastusta rakkaaksi ja kaivatuksi vainajaksi.

Kun otamme huomioon kaikki nämä varjopuolet, olemme miltei valmiit isä Abrahamin kanssa huudahtamaan: „ei ole ihmisille hyödyksi, jos kuolleet rupeavat esiintymään! Onhan heillä Mooses ja profetat!“

Mitkä ovat „Mooses ja profetat?“ Ne ovat ensiksikin kaikkien uskontojen todistukset ja opit (traditionit) ja toiseksi salatieteellisen tutkimuksen tulokset. Nämä tulokset ovat luotettavia, ne ovat saavutetut tieteellisen tutkimuksen välityksellä — ei siten, että kuolleet ovat tulleet meidän luo, vaan siten, että me itse olemme käyneet heidän luonaan katsomassa, kuinka heillä on. Ja vaikka moni vainajan henki on tehnyt suurta, jaloa ja kiitettävää työtä esiintyessään spiritistisissä istunnoissa tavalla tai toisella; vaikka spiritistinen tutkimus on omiansa vakuuttamaan jokaista rehellistä totuuden etsijää kuolemanjälkeisestä elämästä ja on muuttanut monen epäilijän mielialan, on kuitenkin se ihminen onnellisempi, joka voi uskoa maailman järjellisiin lakeihin sen perusteella, mitä hän on kuullut, kuin se,

joka Tuomaan tavalla tahtoo itse kaikkea nähdä ja kosketella.

Kenties isä Abraham nykyisissä oloissa olisi vienyt rikkaan miehen jonkun mediumin luokse ja antanut hänen tämän kautta muistuttaa veljiään elämän hyvästä laista, joka käskee ihmisiä elämään puhtaudessa ja rakkaudessa, että he henkisesti kehittyisivät, — mutta luultavampaa on, että viisas Abraham sittenkin olisi vastannut: „onhan heillä Mooses ja profetat; kuulkoot heitä.“

Sillä muistakaamme, että tämä kertomus oli vertaus Jeesuksen suusta. Ja mitä muuta Jeesus, joka saarnasi jumalan valtakunnan tulemisesta, tällä vertauksellaan on voinut tarkoittaa kuin sitä suurta totuutta, että jumalan valtakunta (buddhinen taso) on elämän ja kuoleman herra, s. o. että se ihminen, jossa jumalan voima välittömästi elää ja vaikuttaa, joka siis elää ikuista elämää — hän ei tarvitse huolehtia ei elämästä eikä kuolemasta, hänen toimintansa vaikuttimena ei koskaan ole hänen oma kohtalonsa haudan toisella puolen.

Kuolematon sielumme.

1. Resurgam.

„Ihminen on sielu“, opettaa meille yliaistillinen tutkimus yleensä, ja salatieteellinen lisää selittäen: ihminen on tajuntakeskus, joka elää ja vaikuttaa kolmessa — eli oikeastaan viidessä — maailmassa yhtäaikaan ja on puettuna yhtämoneen erihienoon aineelliseen käyttövälineeseen eli ruumiiseen. Elettyään aikansa fyysisessä maailmassa hän kuolemassa heittää fyysisen ruumiin (ynnä sen eeterisen kaksois-haahmon, josta puhuimme hypnotisten kokeiden yhteydessä) ja verhottuna astraliruumiiseen oleskelee jonkun aikaa astralimaailmassa. Sen jälkeen hän sielläkin kuolee pois, heittää astralisen käyttövälineensä ja elää ajatuksen taivaallisessa maailmassa, mentaliruumiiseen puettuna. Ja kun tämän hetki on lyönyt, on ihmissielu puettuna vain oman yksilöllisyytensä verhoon eli n. k. kausaliruumiiseen, joka on korkein, mikä ihmisellä nykyisellä kehitystasolla on organisertuna.

Näitä olosuhteita olemme edellisessä koettaneet kuvailla ja nyt on jälellä ainoastaan lyhyt selonteko sielun omasta olemuksesta ylipäänsä, sillä onhan sanottu yksilöllisyysverhostakin, että se ei katoa, vaan että sillä on *zoon ainion* eli „elämä, joka kestää yhden ikuisuuden.“ Ja kysymys sielun kuolematomuudesta on mitä lähimmässä yhteydessä sen toisen kysymyksen kanssa, joka koskee sielun syntyä, sillä luonnollistahan on, kun ajatteleme tätä yksilöllistä tajuntakeskusta sen moninaisine aineellisine elimistöineen, että ihmetellen huudahdamme: „onko tämä kaikki voinut syntyä silloin kun fyysillinen ruumis on syntynyt!“ Toisin sanoen, me kysymme nyt: mikä on sielu ja mikä on sen historia?

Tavallinen otaksuma on, että sielu on syntynyt, että se on luotu tai tehty samalla kertaa kuin ruumiskin. „Jumala on luonut uuden ihmisen“, sanovat uskovaiset, jotka aina syyttävät tätä salaisuuksien suurta syntipukkaa, kun heidän täytyy peitellä omaa tiedottomuuttaan, mutta tiede, joka ei vielä ole vakuutettu sielun olemassaolostakaan, välttää koko kysymyksen. Sen sijaan se viittaa perinnäisyyden lakiin, kun ihmettelemme ihmisyksilöiden kirjavaa erilaisuutta, sillä uusi ihminen — lapsi, se sanoo, saattaa periä, ei ainoastaan vanhempain, vaan kaukaisten esi-isänsäkin ominaisuuksia ja taipumuksia. Mutta jos silloin huomautamme semmoisista kummallisista ilmiöistä kuin esim. nerosta, joka syntyy perin tavallisista vanhemmista ja esi-isistä, täytyy tieteen ylevämielisesti vetäytyä syrjään ja vastata *non possumus*.

Mitä tiede on sanova sinä päivänä, kun yleisesti tunnustetaan yliaistillisen tutkimuksen havaitsema tosiseikka, kun kaikki myöntävät, että ihminen on sielu, tarkoin määrätty yksilö jo syntyissään, koska hänen sisältönsä on suurempi kuin se personallinen olento, jonka kehto todella on hänen aivotajuntansa? Onko tiede silloin taas keksivä uudet nimet näille asioille, joita ennenaikaiset haaveilijat

eivät osaa esittää kyllin tieteellisesti?

„Sielu ei synny ruumiin syntyessä“, kuuluu salatieteen ja todellisen uskonnollisen traditsioonin vastaus. Ja kun tiede kerran tunnustaa sielun, on se tunnustava tämänkin totuuden, ja ymmärtääkseen asian mahdollisuuden, on se yllettävä erään lain, jonka epäämättömiä vaikutuksia se nyt huomaa joka paikassa maailmassa, luonnon koko elämässä, sielunkin omaan olemukseen. Tämä on se laki, jonka mukaan ei mikään tapahdu äkkiä, yliluonnollisesti, taika-iskusta, vaan hitaasti, asteittain, vähitellen; tämä on kehityksen laki.

„Koska yksilöllinen sielu on valmiina jo syntyessä, on se ollut olemassa ennen syntymistä; mutta silloin sillä on historiansa ja se historia kertoo välttämättä pitkistä, vähitellen tapahtuneesta kehityksestä.“ Tämän on tiede heti ymmärtävä sinä päivänä, kun se tunnustaa edellytyksen oikeaksi.

Mutta samalla se on kysyvä: „mitenkä tämä kehitys on tapahtunut?“ Asian luonnosta kuitenkin seuraa, ettei tieteellinen tutkimus pitkiin aikoihin saata ratkaista varmasti sitä arvotusta. Sillä se kuuluu niihin ihmissielun salaisuuksiin, joita ainoastaan okkultisti havainnollisesti kykenee tietämään. Kokemukset ennen syntymistä samoinkuin kokemukset haudan tuolla puolen ovat suljettua tekstiä kaikille muille kuin „harvoille valituille.“ Onhan kuolemastakin sanonut kiinalainen viisas: „kun et tiedä mitään elämästä, miten voisit toivoa tietäväsi mitään kuolemasta?“ *Profanum vulgus* — siihen luettuna profaninen tiedekin — saa toistaiseksi tyytyä salatieteilijäin *ipse dixit* eihin ja uskonnolliseen traditioonin sekä antaa niiden auktoritetille niin suurta arvoa kuin se hyväksi katsoo.

Sangen yleisesti tunnettu on jo salatieteen antama selitys ihmissielun synnyntakaisesta kehityksestä. Tämä kehitys ei ole sen kummempi kuin sielun nykyinenkään kehitys: kehitys on ja on aina ollut kokemusta, jota saavutetaan *elämän koulussa*. Ja elämän koulu on tuo kolminaismaailma — *tri-loka* —, fyysillinen, astralinen ja alempi mentalinen taso eli ruumiillinen elämä, tuonela ja taivas. Näissä maailmoissa sielu kulkee ja on kulkenut vuorotellen ja aina määrättyssä järjestyksessä. Se mikä tapahtuu kuoleman jälkeen on sama kuin se mikä on tapahtunut syntymisen edellä, vaikka päinvastaisessa järjestyksessä. Ymmärtääksemme sielun esihistorian, katsokaamme sen historiaa sen jälkeen, kun se on heittänyt päältään kaikki nuo alemmat käyttövälineet.

Paljaana sielu lepää oman minänsä, meille käsittämättömän hienossa aineellisessa verhossa. Kauan ei kuitenkaan tämä todellinen itseensä sulkeutuminen kestä, ennenkuin sielu taas tuntee halua päästä „ulos itsestään“ aistittavan elämän temmellystanterelle iloitsemaan ja kärsimään, kokeakseen ja viisastuakseen, hyvää tehdäkseen ja kehittyäkseen. Trilokan kolme porrasta hän on noussut ylös; nyt laskeutuu hän alas taas kolme porrasta vastaisella puolella. Ensin hän astuu alempaan mentalimaailmaan ja kokoaa ympärilleen vastaiseksi käyttövälineeksi semmoisen ainekasan, jonka välityksellä hän voi ajatuksiaan ilmaista. Tämän tehtyään hän vajoo astraliseen maailmaan ja ympäröi itseään semmoisella astraliaineella, josta tulee hänen ominaisuuksiaan vastaava tunneruumis. Nyt hän on valmis ottamaan viimeisen ratkaisevan askelen tällä nopealla aineesenastumistiellään. Ja kun korkeammista maailmoista tulee syntymiskäskey, kun hänelle on katsottu sopiva fyysillinen käyttöväline, silloin hän yhtyy uuteen fyysilliseen ihmisruumiiseen, joka on kehittymäisillään fyysillisen äidin kohdussa. Ja vaellus läpi näkymättömäin maailmojen on vähäksi aikaa keskeytetty, kun uusi ihmislapsi avaa silmänsä näkyväisen auringon valtakunnassa ja sielu ihmetellen katsoo „vanhempiaan“ ja tätä meidän todellista maailmaamme, joka on sielulle niin tuttu ja kuitenkin joka kerta uusi, koska sen kokemukset ovat sille niin rakkaat.

Tämmöinen on sielun historia. Tämmöinen se on ollut. Syntymästä kuolemaan ja kuolemasta takaisin syntymään. Vuorotellen se elää näkyväisessä, vuorotellen näkymättömissä maailmoissa. Kuitenkin se vaihtelu on alati täynnä uutuuden viehätystä. Sillä palatessaan fyysilliseen maailmaan sielu pukeutuu uuteen persoonallisuuteen. On aivan kuin uusi elämä alkaisi. Nuoret ovat voimat, nuori on

toiminnan halu. Se on edellisen jatkoa, mutta se on samalla uutukaisen uutta, sillä uusi persona ei tiedä mitään edellisen elämänvaiheista — edellisen surut ja pettymykset eivät sitä paina, ja sielu itse asuu maailmassa, johon surut eivät ylety. Viisaasti on järjestetty elämän koulu.

Reinkarnationiksi eli jälleensynnynäksi kutsutaan ihmissielun kehitystapaa. *)

*) Reinkarnationista on tarkemmin puhuttu Annie Besantin „Reinkarnationi“ ja tekijän „Valoa kohti“ nimisessä kirjassa.

2. Ihmiselämä.

Ja nyt herää kysymys: „mikä on sitten ihmiselämä? kuka on tämä inhimillinen sielu, joka alati kulkee syntymän ja kuoleman porttien kautta?“

Ja aikojen traditsioni, salatieteilijäin viisaus vastaa: jumaluudesta kotoisin on ihmisen henki, jumalallinen kipinä äärettömien kehittymismahdolluuksineen on ihmisen henki — ihmisen henki on jumala. Polvistu sen jumalan edessä, joka on ihmisessä, joka on kaikkialla! Ennen kutsuttiin jumalan kieltäjäksi sitä, joka ei uskonut ihmisen ulkopuolella asuvaan jumalalliseen hallitsijaan, nyt kutsuttakoon ateistiksi ainoastaan sitä, joka ei usko omaan itseensä, joka ei usko oman jumalallisen henkensä äärettömään kehitykseen ja voittamattomaan kuninkuuteen.

Mitä ikuisuuksia on kestänyt, ennenkuin jumalallinen kipinä on suorittanut sen mittaamattoman pitkän kehityksen, joka on nostanut hänet inhimillisen sielun verrattain korkealle asteelle! Mitä alempia luonnonvaltakuntia se on läpikäynyt sekä näkyväisessä että näkymättömässä maailmassa! Koko luomisto on näitten kipinäin kehitysleikkiä. Aineelliset atomit ovat näitä jumalallisia kipinöitä. Kehityskautensa alkupäivinä he saavat oppia yhdessä palvelemaan kehittyneempien käyttövälineinä. Vasta äärettömien aikakausien kuluttua he pääsevät itse tajuntakeskuksiksi. Sinä mahtava järki, joka tämän kaiken koossa pidät ja teet siitä ehyn, järjestetyn, sopusointuisen kokonaisuuden! Sinä olet meiltä salassa, sillä me, sinun poikasi, olemme niin paljon pienempiä sinua, ja kuitenkin me näemme sinun kätesi voiman, sinun nerosi viisauden joka paikassa tässä elämän ihanaudessa.

Sillä ihana on ihmiselämä. Kun joskus nousemme sielumme henkiseen tajuntaan, kun pitkän siveellisen ponnistuksen perästä, kun kuolon lähetessä fyysiset aivomme ovat niin puhdistuneet, että tosi korkeampi minämme on niissä elävä, silloin me tunnemme sen tyynen, rauhallisen, ikiautuaan riemun, joka on kaiken olemisen takana. Silloin näemme, mitä elämä on, silloin näemme, mitä kehitys on, silloin näemme, kuinka äärettömän oikein, järjellisesti ja suurenmoisesti kaikki on järjestetty. Ja kun sisäiset aistit meissä heräävät, kun pääsemme näkymättömän maailman itsetajuisiksi kansalaisiksi, silloin on ratkaistuna elämän ja kuoleman kysymys, silloin ruumistuksemme pitkä ketju on avattuna kirjana silmiemme edessä, silloin ikuisen elämän ihana todellisuus on tehnyt meidät mykiksi riemusta.

Elämä on koulu. Elämä on kehitystä ja kokemusta. Ja mitä se on aineelliselta kannalta? Värähtelyä. Elämä on värähtelyä. Sielu on pukeutunut käyttövälineihin. Käyttövälineet värähtelevät. Sielu tulkitsee värähtelyn ajatukseksi ja tunteeksi. Elämä on tämän tulkitsemisen oppimista.

Yksinkertaisia ja hitaita täytyy niiden värähtelyjen olla, joita sielu ensin oppii ymmärtämään. Omassa puhtaana järjen maailmassa sielu alussa kykenee vastaamaan ani harvaan väräilyyn — ehkä vain siihen jumaloimistunnelmaan, jonka me näemme alimmalla asteellakin olevassa ihmisessä ja joka on nostanut sielun eläinkunnasta inhimilliseen. Vasta vähitellen sielu elämän koulussa oppii ajattelemaan inhimillisiä ja järjellisiä ja kauniita ajatuksia.

Ja sitä varten sielun täytyy „astua alas aineeseen.“ Fyysisen maailman värähtelyt ovat hitaimmat.

Niitä sielu ensin oppii ymmärtämään. Meidän näkyväisessä maailmassa sielu ensin kehittyy itsetajaiseksi — sitten astralisessa, sitten mentalisessa ja vasta neljänneksi oman minuutensa kuninkaallisessa valtakunnassa.

Aivan kuin ulapalla uimista on inhimillinen elämä. „Kuolleitten saari“, vainajain ihana eedeni on sielun koti; mutta sielu näkee niin himmeästi oman isänmaansa kauneutta. Se asuu mielestään meren rannalla, jossa on vain hiekkaa ja kiviä ja korkea kallio. Mutta meren tuolla puolen siintää auringonnousun maa. Sinne kulkee sielun ikävä. Ja sielu syöksee aaltoihin ja koettaa uida yli aavan ulapan, mutta pitkälle se ei pääse, ennenkuin sen on kääntyminen takaisin omaan hiekkaiseen rantaansa. Mutta levättyään se koettaa uudelleen ja kerta kerralta sen voimat lisääntyvät.

Kun se vihdoin meren yli uipi ja nousee rantaan auringonnousun maassa, silloin se polvistuu ihmetellen ja ihaillen. Oman isänmaansa se on löytänyt! Oman saarensa, joka nyt on niin ylevän ihana, niin kuulumattoman kaunis! Mutta tämä tapahtuu vasta silloin, kun ihminen todella voittaa kuoleman, vasta silloin, kun hänen ei enää tarvitse syöstä astralisen ja fyysillisen elämän aaltoihin eläkkeeseen itsetajuisena yksilönä puhtaan järjen korkeassa ilmapiirissä, vasta silloin kun hän voi vastata sfinksin kysymykseen, mikä elämä on ja kuka ihminen on, tarvitsematta enää kuolla.

Sielu on kuolematon, mutta me olemme kuolemattomia vasta silloin, kun olemme itsetajuisia sieluja. Ja „vaikeata on päästä syntymän ja kuoleman suuren meren toiselle rannikolle.“ (Udânavarga, XXIX, 37).

Mutta kerran joka ihminen pääsee sen meren poikki. Elämän kehityslaki kantaa meidät kaikki auringonnousun maahan. Ei kaikkia yhtäkaaa, vaan ryhmittäin ja yksitellen. Ei ketään pakottaen, vaan jokaista opettaen ja neuvoen. Ja jokainen yksilö näkee päivän, jolloin hän ymmärtää, että nyt hänen pitää pyrkiä eteenpäin pysyäkseen tasalla muun kehityksen kanssa. Muutamille tämä hetki tulee aikaisemmin, toisille myöhemmin, sielun iästä riippuen.*) Mutta kun se tulee, silloin ihminen ymmärtää, että hän on oman onnensa seppä, että hänen kohtalonsa on

*) Kts. tästä asiasta „Valoa kohti“, XI luku.

hänen omassa kädessään, että hänen pitää kehitystään joko jouduttaa taikka määräämättömiksi ajoiksi ehkäistä.

Silloin elämä kysyy ihmiseltä: tahdotko nyt valmistautua kulkemaan salatieteilijän kapeata tietä „harvojen valittujen“ jyrkkää polkua? Tiedä, että „taivaan valtakunta otetaan väkiryynnäköllä.“

3. Valoa kohti

Korkea on inhimillisen elämämme päämaali. Sillä me olemme sieluja.

Me olemme sieluina jäseniä puhtaan järjen valtakunnassa, mutta personallisina olentoina elämme kolmessa alemmassa maailmassa, fyysillisessä, astralisessa ja mentalisessa, yhtäkaaa.

Fyysillinen maailma on tekojen maailma, astralinen on tunteitten ja mentalinen on ajatusten. Kaikki kolme ovat yhtä todellisia, ei näkyväinen todellisempi kuin näkymättömät, ei ajatusten eikä tunteitten maailma todellisempi kuin tekojen.

Muutammat sanovat: „ihminen on sitä, mitä hän tekee.“ Toiset: „ihminen on todellisuudessa sitä, mitä hän tuntee.“ Vielä toiset: „ihminen on sitä, mitä hän ajattelee.“

Mutta kaikki nämä arvostelevat ihmistä yksipuolisesti.

Viisaan lausunto kuuluu: „hedelmästä puu tunnetaan.“ Eikä hedelmä näy ainoastaan fyysisessä maailmassa. Ovat tunteet ja ajatuksetkin hedelmiä. Sillä todellinen ihminen on sielu, ja koko ihmisen persoonallisuus on sielun hedelmä. Sielu on puu, ja puu kantaa monta hedelmää, ja sielun persoonalliset esiintymiset trilogassa ovat sen puun hedelmiä. Hedelmästä puu tunnetaan ja jokainen persoonallisuus kertoo sielupuun kasvusta.

Oi ihminen, sentähden sinun pitäisi elää niin kuin sielu.

Mitä se merkitsee?

Se merkitsee, että *me* olemme yläpuolella tekojamme, tunteitamme ja ajatuksiamme. Me niissä elämme, mutta ne eivät ole me itse.

Kuitenkin me aina lankeamme siihen luuloon, että tämä teko, tämä tunne, tämä ajatus — se olen minä, niin ettemme ole tekojemme, tunteittemme, ajatustemme herroja, niinkuin meidän pitäisi. Vaikka sanommekin: „minun ajatukseni, minun tunteeni“, tahtoen sillä osottaa, että itse olemme niihin omistajan ja hallitsijan suhteessa, on totuus kuitenkin se, että meidän ajatuksemme ja tunteemme hallitsevat meitä.

Kuinka siis pääsemme siihen, että *me* olisimme yläpuolella kolminaismaailman värähtelyjä, niinkuin meidän sieluina pitäisi? Siihen pääsemme persoonallisen puhdistumisen kautta.

Tämä on aikain ikiviisaus, ja aina ihmiskunta on sen tiennyt. Aina ovat ihmiset koettaneet puhdistua. Ja kolme heillä on ollut keinoa, jotka kaikki ovat olleet yksipuolisia.

Ensimmäinen on asketinen puritanisuus eli pietismi, joka pyrkii puhtauteen tekojen maailmassa, joka varjelee fyysisistä ruumista poikkeamasta määrättyjen toimintakaavojen ulkopuolelle.

Toinen on uskonnollinen tunnekiihko, joka pyrkii puhtauteen kaavamaisen hartauden ilmapiirissä eikä uskalla tuntea mitään ulkopuolella tämän ahtaita rajaviivoja.

Kolmas on kylmä dogmatisuus, joka pyrkii puhtauteen hautomalla yksitoikkoisia ja tarkoin määriteltyjä ajatuskuvia ja tuomitsemalla muita ajatuksia valheellisiksi.

Nämä keinot ovat yksipuolisia, ja niin kauan kuin pysyvät yksipuolisina, ovat ne verrattain vaarattomia. Mutta jos ne yhtyvät yhdeksi, muodostuu niistä vankila, johon sielu on kytketty ja josta ihmishengen on vaivaloinen vapautua.

Mikä on sitten se neljäs keino, joka ei sido, vaan vapahtaa? Se on se, joka ensin selittää, mikä puhtaus on ja sitten kuinka se saavutetaan. Se on „hiljaisuuden ääni.“

Sielu on tuleva meissä eläväksi, sielu on meissä puhuva. Ja milloin kuuluu sielun ääni? Hiljaisuudessa. Ei puhu herra ukkosen jyrynässä eikä myrskyn pauhinassa, vaan katso, länsituulen hiljaisessa humussa hän puhuu.

Ja hiljaisuus on harmonia. Kuuntelevan sopusointuinen tasapaino vallitkoon trilogan kolminaismaailmassa, jotta sielun kuiske kuuluisi tekojen maailmaan. Harmonia on se puhtaus, johon meidän on pyrkiminen.

Uskallusta olkoon ihmisellä. Etsiköön hän onnea, etsiköön hän kauneutta, etsiköön hän tietoa tekojen, tunteitten ja ajatusten mahtavista valtakunnista. Ei seiso häntä vastaan muuta kuin kehityksen

henkinen laki, joka käskee ylöspäin eikä anna ihmisen vajoa pahaan. Älkää peljätkö te taiteilijat ja kauneuden ihailijat! Rikastuttakaa maailmaa uusilla ihanteilla ja uusilla kauneuden arvoilla. Sillä meille ihmisille on annettu tehtäväksi rakentaa tästä maailmasta eedenin paratiisi. Ja meidän on pantava kaikki voimamme sitä varten liikkeelle.

Mutta kun ymmärrämme, että tahdomme puhtauteen pyrkiä, että onni, kauneus ja tieto on löydettävissä sielun kotimaasta ja niistä jumalanvaltakunnista, jotka taivaina kohouvat sielun kotimaan yläpuolelle, silloin kootkaamme voimamme, silloin antakaamme valtikka sielun käteen ja luokaamme sopusointuinen rauha taivaihimme, manaloihimme ja näkyväiseen maailmaamme. Sillä puhtaus on harmoniaa.

Ja älkäämme peljätkö, että se taival on pitkä, jota kulkien teemme sielun meissä eläväksi. Vuosituhansien vieressä olemme alemmissa maailmoissa hurjistelleet ja rauhan rakentaminen ei ole hetken työtä. Mutta tätä rakentamista johtaa laki, ja jos me sitä lakia noudatamme, olemme varmat voitosta.

Mikä on tämä puhdistumisen laki, tämä neljäs keino, joka voittoon vie? Se on se, joka sanoo: ajatuksesta on puhdistus alkava, sillä se perustuu siihen totuuteen, että tunteitten maailma on voimakkaampi kuin tekojen ja ajatusten maailma voimakkaampi kuin tunteiden.

Ihminen on aina sieluna ajatusta, tunnetta ja tahtoa yhtäaikaa, mutta trilokan muotojen maailmassa on näitä toisistaan erotettu, ja koska hallitsijan istuin on annettu ajatukselle, on ajatus ensimmäisenä tehtävä sielun palvelijaksi.

Ajatus on teon isä, tunne — himo — sen äiti. Mitä tahansa ihminen ajatuksessaan hautoo, sen hän tekee, kun tilaisuus synnyttää himon. Kestäköön vaikka vuosituhansia, ennenkuin teko putoo kypsänä hedelmänä ajatuksen puusta, se laki on järkähtämätön. Pahat teot, äkkinäiset syntiinlankeemiset ovat seurauksia ajatuksen menneistä erehdyksistä. Eivät kaikki ajatukset yhdessä elämässä kypsy, ei yksi elämä tyhjennä sielun koko sisältöä, mutta joka elämässä sielu tuo näytteille rikkauksiaan — kiiltävää kultaa ja ruosteista rautaa — ja joka elämässä sielu kokoo uusia rikkauksia näkymättömään aarreaittaansa.

Ajatuksen puhdistus on rikkauksien valikoimista ja järjestämisestä. Ei puhdistu ajatusta sen sulkeminen vankikoppiin eikä puhdasta sitä sen laskeminen vallattomaan vapauteen. Sitä puhdistaa ainoastaan totuuden etsiskely, ikuisen ja pysyvän etsiskely harhakuvien keskeltä — *amor Dei intellectualis*. (Spinoza.)

Ota ensin ajatus kiinni sen lennosta ja kohdistu sitä yhteen kohtaan — se on konsentratsionia. Ota sitten ylevä aine ja ajattele sitä joka puolelta, tyystin, tarkoin, rakkaudella — se on mietiskelyä, meditaationia. Nouse vihdoon ajatustesi yläpuolelle ja yhdy siihen aineeseen, jota mietiskelet; silloin näet sielusi silmillä — se on kontemplatsionia.

Ajatus on kolminaismaailman herra. Kun ajatus puhdistuu, puhdistuvat tunteet. Ja kuinka hän, jonka sisäinen ihminen puhdistuu, voisi tuoda esiin sydämensä kyllyydestä muuta kuin puhtaita tekoja näkyväiseen maailmaan? Kuitenkin teot puhdistuvat myöhemmin kuin ajatukset. Ihmisen kaikki käyttövälineet värähtelevät helpoimmin totuttuun tapansa ja fyysiset värähtelyt muuttuvat hitaammin kuin astraliset ja mentaliset. Mutta varma on, että tunteet ja teot muuttuvat, kun muuttuvat ajatukset.

Kun ihminen tämän puhdistustyön alottaa, silloin hän on elämän ymmärtänyt. Ja kun hän todella alkaa elää, silloin hän kuolemaltakin katkaisee kärjen. Astralinen käyttövälineensä muodostuu semmoiseksi, että hän siinä voi itsetajuisesti liikkua ja toimia ja työtä tehdä vainajien kesken ja heidän kanssaan tuonelassa. Ja nousepa vähitellen hänen itsetajuntansa mentaalseenkin ruumiiseen, niin että

hän taivaissa on kuin kotonaan, nerojen ja jumalien maissa.

Ja kun hän vihdoin on tullut itsetietoiseksi sieluna, silloin hän on noussut kolmen alemman maailman yli ja silloin hän on samalla rakentanut itselleen aivan uuden kirkastetun ruumiin, joka tekee hänet jumalallisen valtakunnan asujaimeksi. Tämä ruumis on vedantafilosofien *ānandamāyākosha*, veljesrakkauden ja armahtavan säälin autuaallinen valoverho, jonka avulla hän elää ja toimii buddhisessa maailmassa. Ei ole hän enää ihminen niinkuin me muut. Ei sure hän itseään niinkuin me. Ei tarvitse hänen esiintyä trilokassa niinkuin me. Mutta jos hän sen tekee, silloin suree hän vain muitten suruja, silloin kärsii hän vain veljiensä tuskia, silloin itkee hän vain ihmisten syntejä — omia vaivojaan, omia vastuksiaan, omia kärsimyksiään hän ei sure, voimakas voittaja. Rauhan kotimaassa on hänen tajuntansa ja muille hän sitä rauhaansa jakaa, veljiään hän lohduttaa, ihmisiä hän synnistä pelastaa.

Ja kerrotaan, että vielä hänen yläpuolellaan on se nirvaaninen jumalan valtakunta, jossa kaikki ihmiset ja kaikki olennot hänen tajunnassaan ovat yhtä, jossa hän on yhtä isän jumalan kanssa ja elää ihmiskunnan kaikissa sieluissa nostavana, puhdistavana, maanivana voimana. Ei jaksakaan meidän järkemme vielä käsittää näitä olemisen syvimpiä salaisuuksia, ei kykene mielikuvituksemme lentämään näihin elämän ylänkömaihin.

Ja kuitenkin tämä kaikki vain on kuin portin avaamista iankaikkiseen elämään, sillä nyt vasta on sielu sen läksynsä oppinut, minkä tämä maapallo kykeni sille antamaan. Nyt vasta on sielu semmoinen itsetajuinen iankaikkinen henki, joka pääsee osalliseksi „jumalain ateriasta“ ja saa osakseen tehtäviä, jotka nostavat hänet jumalain tasalle. Nyt vasta alkaa hänen oma, vastuunalainen, jumalallinen työnsä maailmain äärettömyydessä. Ja pienemmästä tämä työ kasvaa yhä suuremmaksi ja suuremmaksi. Hän pääsee uuden ihmiskunnan näkymättömäksi opettajaksi ja johtajaksi, hän pääsee uuden tähden näkymättömäksi luojaksi ja herraksi, hän pääsee uuden aurinkokunnan hallitsijaksi ja jumalaksi, hän pääsee uuden maailman tuhansien aurinkokuntain armahtavaksi isäksi.

Seis, sinä rohkea mielikuvitus. Et kykene sinä näitä vielä käsittämään. Vaikka kotkan siivillä lentäisit totuuden aurinkoa kohti, et kuitenkaan näkisi muuta kuin sen ulkonaisinta kuorta, et muuta kuin sen valosäteitten värileikkiä, et muuta kuin sen syleilemiä ja valaisemia avaruuksia. Itse elämää voit vielä vain aavistaa. Sillä sinun ylpein ja rohkein ja mielettömin kuvittelusi on vain niinkuin tomua ja tuhkua, niinkuin savua ja sumua sen kultaisen ja valoisan rinnalla, sen ikuisen ja äärettömän rinnalla, jonka nimi on Olemisen todellisuus.

Kuoleman kunniaksi.

Jos olisin runoilija, tahtoisin laulaa ylistysvirren sinulle, kuolema. Sinua eivät laulajat ole kiittäneet. Sinua on kutsuttu ihmisen viimeiseksi viholliseksi, synnin palkaksi ja ilon hävittäjäksi. Ihmiset pelkäävät sinua, kammovat sinua ja koettavat sinua välttää. Mutta minä tahtoisin virittää kanteleni sinun kunniaksesi, oi tuoni.

Sillä minä uskon, että sinä olet minun ja kaikkien ihmisveljeni paras ja uskollisin ystävä. Sinä olet tosi, suora ja rehellinen. Sinä olet ylevämielinen ja viisas ystävä. Aivan kuin isä sinä tiedät, mitä meille ihmislapsille on hyväksi ja hyödyksi, sinä et meitä imartele, vaan tahdot meitä auttaa ja sanot suoraan, missä olemme erehtyneet. Ja voimakkaalla kädellä sinä viittaat meille tien ja sanot: „kas tästä teidän pitää kulkeman.“

Minä tahtoisin laulaa sinun ylistystäsi, kuolema, sillä sinä olet meidän ihmislasten hellä ja lempeäsilmiä ystävä. Sinä kerrot meille kauniita satuja ja kuljetat meitä ympäri unelmoiden eedenissä. Sinä olet kuin äiti, joka riemulla ja ylpeydellä suljet meidät syliisi, kun olemme isän opetuksia huolella

seuranneet. Sinä olet sydämemme ilo ja hymy kaiken surun jälkeen. Sinussa kaikki sävelet sulautuvat yhteen mahtavaksi sopusoinnuksi.

Sinun kunniaksesi tahtoisin kieltäni virittää, tuoni, sillä kun sinä tulet, et sinä tule kuin luurankoinen viikatemies, vaan sinä tulet kuin jumalan ylevä sanansaattaja, kuin „yksi näistä pienimmistä“, jotka pyytävät meitä, ettemme unohtaisi kaikkia armahtavan rakkauden ikuista elämänlakia.

Sillä suurempi sinua, kuolema, on ikuisen elämän salaisuus. Syvempi helvettiä, korkeampi taivasta on jumalan valtakunta, joka on sydämen puhtaus, anteeksiantamus ja rakkaus. Tämä on jumalan valtakunta, ja jumalan valtakunta on ikuinen rauha ja ilo, joka asuu niiden sydämissä, jotka tuntevat sen armahtavaa sääliä. Ylevämpi ja avarampi se on kuin nerokasten ja maailman viisasten taivaat, ja niiden pienten luokse se tulee, jotka ikävöivät sen lähestymistä.

Sentähden kiitän ja ylistän minä sinua, tuoni, että tästä kaikesta meitä muistutat ja tulemisellasi kerta kerralta opetat meitä sinua voittamaan. Sillä lopulta saamme mekin perää sen valtakunnan, josta kirjoitettu on: „mitä ei silmä ole nähnyt eikä korva ole kuullut eikä ihmisen sydämeen ole astunut, on jumala valmistanut niille, jotka häntä rakastavat.“

Vieraskieliset sanat.

Koska kirjaan on pujahtanut paljon vieraskielisiä lausetapoja, joita arvattavasti kaikki lukijat eivät ymmärrä, seuraa tässä niiden sanojen aakkosellinen luettelo ja suomennos, joiden merkitys ei selviä itse tekstistä.

A.

Absolutinen, ehdoton.
Abstraktinen, ajateltu, ajatuksellinen.
Adhuc sub iudice lis est, riitä on vielä päättämättä.
Agentti, toimija.
Agnostikko, ei-tietäjä, korkeimman tiedon epäilijä.
Alkemisti, keskiajan kemisti, kullantekijä, salatieteilijä.
Amor Dei intellectualis, älyllinen rakkaus Jumalaa kohtaan.
Ars longa, vita brevis, taide pitkä, elämä lyhyt.
Asketinen, itseänsä kiduttava.
Aspiratsioni, toivomus, harrastus.
Astronomia, tähtitiede.
Auktoriteti, uskottavuus, vaikutusvalta.
Autobiografia, omatekemä elämäkerta.
Automatinen, itseliikkuva, koneellinen.
Ave Maria, katolilainen rukous.

D.

Dematerialisatsioni, aineellisuudesta, näkyvistä poistuminen.
Dematerialiserantua, poistua näkyvistä.
Dervishi, muhamettilainen munkki.
Distingué, hieno
Dogmatinen, opinkappaleinen, ankara.
Dogmatismi, opinkappaleista kiinnipitäminen.
Dogmi, opinkappale.
Draama, näytelmä.

E.

Eksemplari, kappale.
Eksperimentti, koe. *Eksperimentalinen*.
Empirismi, kokemusperäinen katsantokanta.
Empiristi, empirismin kannattaja.
Ex analogia, yhdenmukaisuudesta päättäen.
Ex audito, sen mukaan mitä on kuullut.
Ex professo, ammatiltaan, asiantuntijana.

F.

Fanatismi, uskonkiihko.
Fantasia, mielikuvitus.
Fenomeni, ilmiö.
Filosofi, viisaustieteilijä, ajattelija.
Filosofia, viisaustiede.
Fin du siècle, vuosisadan loppu.
Fluidumi, juokseva aine.
Fysikka, luonnonoppi. *Fysikalinen*.
Fysiologia, ruumiillisia elonilmauksia tutkiva tiede.
Fysiologi, saman tieteen tuntija.

G.

Gordilainen solmu, päästämätön solmu: sekasotkuinen asia.

H.

Helium, muudan kemiallinen alkuaine.
Hypoteesi, otaksuma, arvelu.

I.

Idea, aate.
Identiferaata, tuntee samaksi, pitää samana.
Identiteti, yhtäpitoisuus, yhtäisyys.
Illa faciet, hän on tekevä.
Intelligensi, äly, ymmärrys.
Intresantti, mieltä kiinnittävä.
Intuitsioni, näkemys, aavistus, totuuden tunto.
Ipse dixit, hän on itse sanonut.

K.

Kabinetti, kammio.
Karrieri, elämänrata, virka-aika.
Klassillinen, mallikelpoinen.
Komedia, huvinäytelmä.
Kommissioni, tehtävä; toimikunta. Vrt. *Komitea*.
Kompliseerattu, monimutkainen.

Kondoleerata, valittaa, ottaa osaa suruun.
Kritiikki, arvostelu. *Kriittinen*, arvosteleva.

L.

Loogillinen, ajatusjohtoinen, ajatusopillinen.

M.

Maagikko, tietäjä.
Manifestatsioni, ilmennys.
Matematinen, suuretieteellinen, laskuopillinen.
Mekanillinen, liikeopillinen, koneellinen.
Metafysikka, oppi olevaisesta sellaisenaan.
Monismi, ykseysoppi.
Monisti, monismin kannattaja.
Monsieur, herra, herraseni.
Motivi, aihe; vaikutin.
Mutatis mutandis, asianomaisilla muutoksilla,
Mystikko, salatieteilijä.
Mystillinen, salaperäinen.

N.

Non possumus, emme kykene.
Normalinen, säännöllinen.
Nyansi, vivahdus.

O.

Objektivinen, ulkokohtainen, esineellinen.
Operatsioni, toimitus; leikkaus.
Orakkeeli, ennusjumala.
Organiserata, järjestää käyttökuntoon.
Organismi, elimistö.

P.

Panteismi, kaikkijumalaisuus-usko.
Panteisti, joka uskoo, että jumala ja maailma ovat yhtä.
Persona, henkilö.
Pessimistinen, synkkämielinen.
Positiivinen, suoranainen.
Premissi, edellytys.
Prinsippi, periaate; alkuperäinen osa (ihmisestä).
Prisma, lasisärmiö.
Profanum vulgus, ulkopuolinen kansa.
Prosessi, kehityskulku; toiminta.
Psykoфизиология, tiede, joka tutkii sieluelämän ruumiillisia ilmauksia. *Psykoфизиологи*, saman tieteen tuntija.
Psykologia, sielutiede. *Psykologi*, sielutieteilijä.
Psyykkinen, sielua koskeva.

R.

Radioaktiviteti, sädehdystoiminta.

Radium, muudan kemiallinen alkuaine.

Realisti, todellisuutta kuvaava kirjailija ja taiteilija.

Realistinen, tosioloihin perustuva.

Relativinen, suhteellinen.

Renässansi, keskiajan lopulla herännyt klassillisen muinaisuuden tutkiminen ja matkiminen tieteissä ja taiteissa.

Resonemangi, järkeistely; puhelu.

Rooli, näyteltävä osa.

S.

Scylla ja Charybdis. Sisilian salmessa on purjehtijalle vaaralliset Scyllan luoto ja vastapäätä sitä Charybdiin meripyörre.

Seansi, istunto.

Sensatsioni, aistimus, havainto.

Sfääri, pallo; piiri, ala.

Shamani, velho, noitapappi.

Sheol, hebrealaisten tuonela.

Siterata, lainata, toistaa.

Situatsioni, asema, kohta.

Skandali, häpeä, häpeällinen teko.

Skeptikko, epäilijä.

Skolastinen, keskiaikainen uskonnollisfilosofinen.

Spekulatsioni, mietiskely, arvelu.

Subjektivinen, itsekohtainen.

Substansi, oloaine.

Suufi, persialainen mystikko.

Symboli, vertauskuva.

Symfonia, yhteyssoitto.

Synoptiset evankeliumit, kolme ensimmäistä evankeliumia (muut paitsi Johanneksen).

T.

Talangi, taiteellinen taipumus tai kyky.

Teologia, kirkollinen jumaluusoppi. *Teologi*, jumaluusoppinut.

Teoria, tieteisoppi, tieteellisten sääntöjen esitys. Vastakohta: *praktikka*, käytäntö.

Traditsioni, perintötieto, polvesta polveen kulkeva muistotieto.

Tyypillinen, yleistä luonnetta kuvaava, peruskuvallinen.